

6462 (3)

A D
EXPOSITIONEM
Disputationis de Methodo,

CONTRA THESALV M
Ossatum, *Academiae Parisiensis Metho-*
dicum, Responsio.

Iacobi Carpentarij Claromontani Bellouaci.

Ad Illustriss. Galliae Cardinalem & Principem,
Carolus à Lotharingia.

P A R I S I I S,

Ex officina Gabrielis Buonij, in clauso Brunello,
sub signo D. Claudij.

1 5 6 4.

AP

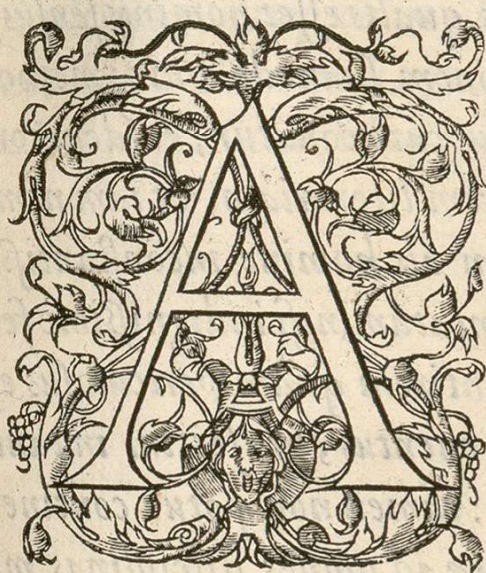

ILLVSTRISS. GALLIAE CARDINALI ET PRINCIPI

CAROLO A LOTHARINGIA,

Iacobus Carpentarius

S.

*Cademia Parisiensi, non levis
est contentio, eaque iampridē
tibi perspecta, Cardinalis &
Princeps illustriss. cum Petro
Ramo (quem cur Thessalum
nominem, si placet, ex hac di-
sputatione cognosces) de ra-
tione professionis Philosophi-
cæ omniumque bonarum ar-
tium. In qua ante annos qua-*

*tuordecim illa te cognitorem iuris sui magnopere expetiuit
& iniuriarum quas ab eo acceperat, grauiorēque adhuc
metuebat, ultorem atque propulsatorem: me verò apud te,
causæ suæ actorem esse voluit. Ille ex eo tempore quanquā
Senatus iudicio repressus, à te (nobis etiam audiētibus) ad-
monitus, regiāque liberalitate ad meliorem mentem inui-
tatus: nullum tamen adhuc fecit finem nouandi, nec ea in
dies tentare desinit, in quibus si conatui, par fortuna (quod
Deus auertat) responderet, verendum esset profectò, ne ali-*

quando dicere cogeremur, nullam unquam grauiorem pestem in re literaria extitisse. Quod quam metuendum sit, in hoc Gallia vel potius uniuersi, seminario, dicerem nisi ipse satis intelligeres. Ea res me in vetere disciplina permanentem, hanc que quo possum studio & diligentia colentem, cum aliis viris bonis et doctis, antea ita commouit: ut saepe senserim quam difficile sit in contentione contra eiusmodi hominem, philosophicam animi moderationem semper seruare. Nuper verò cum idem, absente te, edito reformanda Academiae præmio (in quo non dubito quin agnoueris, turbulentissimis regni temporibus, qualis esset hominis sensus) docendo etiam renouasset opinionem suam de unica methodo, ad quam dum omnes artes reuocare conatur, easdem corrumpit: sic affecit uniuersam rem literariam, ut iam nemo bonus tantam commutationem ab homine inconstantissimo, uno eodemque tempore tentatam, nisi indignissime ferre possit. Quare etiam si presentirem quam periculosus esset futurus huius contentionis euentus, praesertim in tanta rerum omnium perturbatione: tamen non potui continere me, quin in illa quaestione, quæ ad omnes disciplinas magnum habet momentum, ei resisterem: & summa antiquitatis consensione firmatus, magna animi alacritate congrederer, cum homine ardente incredibili contradicendi studio. In ea autem dimicatione si fortè arbitraris plebeio doctori & vix uni è multis, non satis inesse authoritatis contra regium eloquentiae & philosophiae professorem: hoc, si placet, cogitabis, illum antea contra Arist. Ciceronem, Fabium (cum quibus nulla ex parte erat conferendus) scribentem, patrocinio tuo stare adhuc potuisse: Nos verò nihil

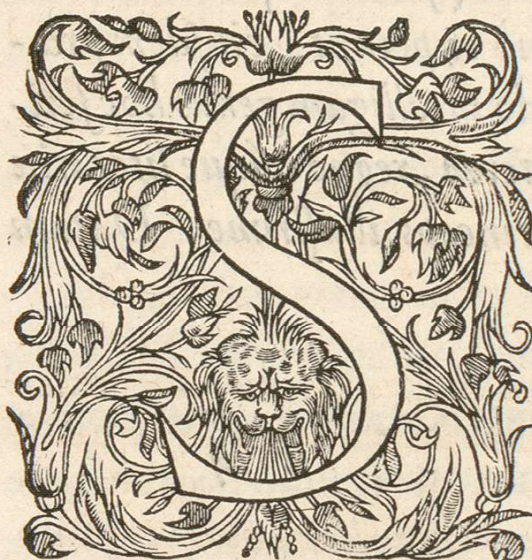
amplius postulare, quàm ut ipse iudicium exerceas, in eòq;
semper attendas, Carpentario in Ramum nō minus, quam
huic in classicos scriptores omnes licere. Quod si facis, in
causa antiquitatis contra hominem rerum nouarum cupi-
dissimum, satis authoritatis habere videbor: nec de huius
contentionis exitu dubitabo. In qua summam tuam equi-
tatem expertus, cum regni statu composito, ad rem literariā
in integrum restituendam accedes (sicut iampridem omnes
boni expectant & cupidissimè expetunt) eiusdem præ-
mium sedulo examinabo: si modo intelligam genus hoc scri-
ptionis tibi non improbari. Interea, regno reique literariæ
bene vale, Cardinalis & Princeps illustrime. Datum
ex Vrbe. 4. Non. Maij.

IACOBVS CARPEN-

TARIVS, THESSALO

O S S A T O.

UPERIORIBVS proximis
bacchanalibus, incideram in fe-
briculam satis molestam, eaq;
domi detinebar, cum ab ami-
cis, qui nihil adhuc de morbo
resciuerant, missa est tua com-
mentatio in disputationē meā
de methodo. Quam cum cu-
pidissimè arripuissem & leui-
ter primum percurrissem, in ea
tu quasi Deus aliquis, repentē
medicinam mihi fecisti: tantāque animo voluptatem at-
tulisti, vt hęc facilè dolorem corporis superauerit, vel certē
magna ex parte alleuarit. Gaudebam enim tanto in honore
& pretio mea apud te fuisse: & eo magis, quòd cum tua ite-
rum legissem, eaque paulo attentius consideraui, in il-
lis iam eluceret non incerta spes nouæ victoriæ. Cogebat
quoque ad dissimulandum morbum domoque statim egre-
diendum, quòd per te huic indulgere non liceret. Ne, vt
malo es animo, afflicto illuderes, & mihi mentem tua expo-
sitione perculsam, magis quàm corpus ægrotare diceres.
Sic enim in consimili contētionē de literis, à te exagitatū
aliquando memineram, hominem modestissimū & huius
academiæ professorem primarium. Ex quo tempore sem-
per apertè declarauī, etiam apud tuos, fore vt iterum tecum
de re eadem congrederer: non tam vincendi studio, quam

illustrandæ quæstionis: quæ, vt scis, cognitione est dignissima, & quanquam tibi facillima videatur, nondum tamen satis definita. Nec verò nunc tam vereor ne his, quibus ingenij gloria respondendi celeritate censetur, tardus fuisse videar, quàm ne viri prudentes iudicaturi sint ante tempus responsum, si cõsili mei rationem habuerint. Fuit quidem difficile, in hac dissensione, acerbicatem omnem vitare: præsertim vbi de personis multa erant dicenda. Sed tamen id potissimum semper egi vt veritas eluceret: in cuius inuestigatione lubens abs quouis beneficium accipio. Itaque cum eo ipso tempore quo illa tua contra me sunt edita, artis differendi nouam professionem instituissem, in qua omnes fore sperabant vt post multorum annorum errores, tandè aliquando in te non minus seuerè, quàm antea in Aristot. animaduertes: hoc mihi expectandum putavi. Quòd nemini esset dubium quin cum ad locum de Methodo peruenisses, multa exactius quàm antea tractares, in hisque tibi omnino, nobis verò magna ex parte satisfaceres. Præsertim cum ex eo indicares te antea inauditam huius artis quasi idæam adornare, quòd prorsus damnatis superioribus tuis Institutionibus (quæ ea appellatione, ad rudium captum demissæ esse videbantur) iam sine aliis titulis, hanc sesquipedalibus literis, **DIALECTICAM** inscriberes: in eoque nomen commune, per excellentiam tuam efficeres. Quo scilicet à nostris posthac ipetrares, vt absolutè **DIALECTICVS** **THESSALVS**, non aliter apud omnes intelligatur, quam apud Græcos **POETA** **HOMERVS**. Verum dum per aliquod tempus expecto & interim quæ de illa frustatim edebantur, quasi folia Sybillæ, sedulo colligo: tandem aliquando paulo ante Calendas April. absoluta est **DIALECTICA**, **DIALECTICARVM** **OMNIVM** **IDÆA**. Quæ de inuentione satis multa continet: vel, vt in ea explicanda frequentibus lituris indicasti, multo plus satis: de iudicio verò, ad quod methodus refertur, ne verbum quidem vnum. Quod cum animaduertissem, non potui continere me quin exclamarem:

marem, T H E S S A L V S solemniter iam infanit in Dia-
lectica nihil habet omnino iudicij. Deinde cum essem ad-
monitus à quibusdam, qui ingenium tuum optimè norunt,
te id eo facere quòd hac in parte multa innouare velles, me-
tueres autem si illa prius ederes quam respòderemus, ne no-
uum triumphum nobis apparares: amplius etiam expectan-
dum putavi, donec partis illius quæ de inueniendo est, ex-
plicationem absoluissem. Tum enim certò credebam fore,
vt tu qui nihil facis nisi certa Methodo, nunquam artis dis-
ferendi vsum in oratoribus aut aliis scriptoribus quæreres,
nisi prius vtranque artis partem tuis præceptis exposuisses.
Tandem verò ad v. 1. Calend. Maij, audio te alio conuo-
lasse, & inuentioni tuæ suo iudicio destitutæ, Catilinaris
orationes ad explicandum vsum artis sine iudicio subiecisse.
Ex quo tempore ad horum editionem quantam potui
festinationem adhibui: ad eamq; Buonium nostrum sic vr-
gere cæpi, vt eius quantauis sedulitas non satisfaceret. Sed
tamen satis cito me respondiisse putabo si te ad meliora in-
uitauero, vel certè perfecero, vt posthac de maiestate tua a-
liquid remittas & cum plebeis philosophis coram apertòq;
vultu communicando, nostræ tenuitati nō nihil indulgeas.
Si potes, Benè Vale. Ex vrbe. 1111. Non. Maij.
M. D. LXIIII.

Pro grauioribus peccatis quibus lector impediri
posset, si placet hæc reponet.

Fol. 1. pag. 2. versu 16. lege indicabo. fo. 1. pa. eadē vers. 39. leg. Nouam. fo. 2. pag. 1.
vers. 5. leg. poterimus. fol. 2. pa. ead. vers. 19. le. cēseatur. fo. 3. pa. 1. vers. 42. le. multos
huic. fo. 3. pa. ead. vers. 46. leg. lunoni. fo. 4. pa. 1. vers. 2. leg. viuis & posteris. pag.
eadem vers. 15. leg. ausus sis. pag. 2. vers. 11. lege pertinent. pag. ead. vers. 42. leg.
ante annos. pag. ead. vers. 51. leg. Aristotele. fol. 6. pag. 2. vers. 23. leg. è tuo prelo.
fol. 7. pag. 1. vers. 16. leg. institutionum fol. 8. pag. 2. versu 17. leg. doctum virum. pa.
ead. vers. 35. leg. quid enim. pag. ead. vers. 41. leg. inertissimus. pag. ead. vers. 46. leg.
Ciceronianum. fol. 10. pag. 1. vers. 46. leg. iis sacris. fol. eod. pa. 2. vers. 1. idololatram.
fol. 16. pa. 2. vers. 1. leg. Quod vt ex. fol. 21. pa. 2. vers. 22. leg. paulo ante. fol. 22. pag. 1.
vers. 22. leg. differentes. fol. 24. pag. 2. vers. 43. leg. de quibus agitur.

AD EXPOSITIONEM

DISPUTATIONIS DE METHO-

do, *Contra Thessalum Ossatum, academiae*

Parisiensis Methodicum.

Responsio Iacobi Carpentarij, Claromontani, Bellouaci.

FACTVM bene quòd opinionem tuam
de Methodo oppugnauius! Tandem tibi
hoc perdoluit, Thessale, Laudo: vir es. An-
tea quanquam à nobilissimis aduersariis, de
quæstionibus maximis in certamen vocatus,
nunquam tamen adduci potuisti vt respon-
deres. Nunc vero grauiter commotus es.
Quid ita? Arcem tuæ sapientiæ voluimus
inuadere, tibi que id de manibus eripere, in
quo de victa omni antiquitate triumphas.
Et tamen ne tua maiestas lædi videretur, si
tu ELOQVENTIAE PHILO-
SOPHIAE REGIVS PROFES-
SOR, GRAMMATICAE RHE-
TORICAE LOGICAE PHY-
SIOLOGIAE, MATHEMATI-
CARVM ARTIVM RESTI-

TUTOR, IN RE LITERARIA DEVICTIS FABIO, CI-
CERONE, ARISTOTELE, PLATONE, EVGLIDE,
OMNI DENIQUE ANTIQVITATE, MAGNIFICVS
TRIVMPHATOR CAESAR SEMPER AVGVSTVS. aper-
to Marte in singulare certamen cum gregario doctore & vix vno è multis descende-
res: alieno nomine eoque in academia nouo, vultum tuum velaſti, ſicq; eleganter pro-
fecto perſonatus, indignationi tuæ voluiſti obſequi: atque ſperauiſti ſalua exiſtima-
tione tantæ maiestatis tuæ, iſtum canem tibi adlatrantem (ſic enim de nobis quodam
loco ſcribis) poſſe non dico vinci, verum pedibus miſerè conculcari & confici. Sed
tamen iſta larua, Theſſale, commodior erit quam ſperaſti. Teget enim ſplendorem tui
vultus: in quo ineſt quiddam ſuapte natura dignum imperio, variisq; victoriis etiam
amplius elatum: atque fortasſe præſtabit, vt nihil metuédum ſit à tuis radiantibus ira-
cundis oculis, quibus haud diſſimiles in C. Mario, terrori fuiſſe dicuntur militi ad
huius necem properanti. Quanquam quid cum illa facias? aut quo modo te occul-
tare poſſis? Vox ipſa Theſſalum ſonat: quæ ſemper ſuas habet ampullas & ſesquipe-
dalia verba. Deuiſti, & hoc pace dicam tua, O AMPLIſſime REX ET

SEMPER AVGVSTE, vt personatus in hac disputatione nobis facilius illu-
deres, tuos cothurnos ad aliquod tempus deponere & nostros soccos induere. Verum
vt simia etiam in purpura, semper est simia: sic tu cum Oflatus quidam videri vis, sem-
per es Theffalus: id est in dicendo elatus, & ita inflatus vt si de tricis agendum sit, non
minus vehemens esse videaris, nec in tuis splendidioribus ornamentis frequens, quam
si in causa centumviri pro maiestate regis esset dicendum. Hæc enim, si nescis, tua est
illa Pytho quæ iam pridem tonat, fulminat, permiscet vniuersam academiam. In cæ-
teris, eadem apud Germanos, Italos, adde etiam si voles apud Indos, quantūlibet ad-
mirabilis. Nam per me licet diuinam etiam dicas: nec ego de eius gloria tecum cōtem-
dam: nec mecum male agi existimabo si nostro sermoni puritas deesse non videatur:
atque hæc quidem non illa quam tuæ aures teretes & superbæ ubiq; summā expetunt,
sed quam simplices & philosophicæ non omnino respuunt. Ideoq; IOVI SER-
VATORI magnam gratiam habeo quod in superiore disputatione, sententiis qui-
dem, fateor, quoad potui & licuit, elaborata, verbis sua sponte fusa & fluente, vnicum
(multiplicitatis) verbum te offenderit. Et quanquā pro illo possim alia permulta tibi
eloquētiæ & philosophiæ regio professori, reponere (quæ cum voles seorsum iudica-
bo) illudq; imprimis quod statim initio à te non satis, emendate dictum est (*Eheu mi-
sero tibi*) cum illa interiectio casum eiusmodi nō regat, ne in illo quidem Vergiliano
Eheu quid volui misero mihi in quo puerili imitatione videris esse deceptus: id tamen
minime faciam. Quod illud meum, loquendi consuetudo philosophorū receptura sit,
cui hac in parte seruire satis est: quodq; intelligam non in eo sitas esse opes philoso-
phiæ, hoc ne an illo verbo vtamur: sed quæstionem omnem inter nos de re esse institu-
tam quæ sit contenta doceri. In qua nobis iam aperto vultu agendum est cum perso-
nato Theffalo. Qui antea prælij tantum spectator esse consuevit: ipse fraterculū suum
in arenam aliquoties misit, Potentem sanè & cautum luctatorem: de quo non erat ve-
rendum ne ab isto dictata referret: sed tamen pugnæ euentu semper infelicem. Credo,
quod deteriore causa pugnaret, & contra eos quorum imperum Theffalus adhuc me-
rito reformidat. Nunc vero huic fraterculus ereptus est: dicerem rei literariæ, si in cō-
munem vtilitatem veterisq; doctrinæ exornationem, suum studium & industriam vi-
uus conferre voluisset. Gyganti, inquam, fraterculus ereptus. Qui quia sentit iam se
non nihil premi in quæstione de methodo, quam habet omnium maximam, à Carpen-
tario philosophiæ quidem professore gregario, & si huic credendum est, omnium bo-
narum literarum prorsus experte: sed tamen in quo negare non potest aliquid inesse
veteris philosophiæ peripateticæ, quam sophisticam appellat, quæque certis de causis
odit & metuit: anceps in varias partes distractus, perlecta illa disputatione de metho-
do quod vnica non sit, initio hæret, dum secū ita cogitat. Quid hic faciam? hominē-
ne sicut antea, omnino cōtemnam? Natura quæstionis nō permittit. Nam & ipsa per
se magna est: nec vnquam quisquam post alios scriptores in docendo magnus habe-
ri voluit, qui non idem aut nonam methodum instituere conatus sit, aut quàm ab
aliis acceperat, meliorem facere. Nobis vero tēque quaterque maxima. Si quidem
in septem artibus que libero homine dignæ, eam celebritatem peperit, quæ in litera-
rio regno, ominum regum triumphos superare videtur. Quid enim est cuius bene-
ficio Grammaticam grecam, latinam, Vernaculam, nostris restituiamus? METHO-
DVS. Quid est per quod in Rhetorica, Fabio, Cicerone, imò verò omnibus grecis &
latinis huius artis magistris, superiores videri potuimus? METHODVS. In lo-
gicis autem cum vnus Aristoteles pro deo coleretur, huiusque de differendo scripta
semper essent summo antiquitatis probata consensu, quī potuimus consequi vt iis de
suo gradu deiectis, nostra iam in eruditorū omnium manibus versentur? METHO-
DO. Iam vero cum in mathematicarū artium quadro ante annos quatuor rudes om-
nino essemus, & eo ipso tempore domi ab eruditis viris dictata, postea in Cathedra re-
gia referre conaremur: quo modo consequi potuimus vt rem eandem eo ipso die quo
didiceramus, cum tanta celebritate publice docere eōsque à quibus omnia accepera-
mus.

mus, tanto interuallo superare videremur? **METHODO**. Atque, quoniam propter expectationem quam in iis restituendis, de nobis maximam omnes non modo Galli, sed Germani & Itali cōceperunt, iam omnium eruditorum oculi in nos videntur esse coniecti: quo tandem modo illam de nobis expectationem sustinere, tantūque opus conficere poterimus? **METHODO**. Ergo hæc nobis retinenda est: per quam melioris notæ scriptores omnes, in nostro triumpho portantur, & contra illum tuenda qui etiam si omnino eam non possit de manibus eripere, facile tamen consequetur ut aliquid effecisse putetur. Sed qua ratione id fiet: dignus ira nostra non est iste disputator: & tamen contra hunc dicendum est aliquid: ne sapere in ea questione putetur cuius explicationem nobis propriam semper videri volumus: & respondendo etiam de nobis multa magnifica oratione prædicanda. Hæc vero si nudo vultu apertōque dicantur, verendum est ne hoc audiamus a viris bonis & modestis, verecundiores olim fuisse præcones ludorum gymnycorum: qui cum cæteris coronas impoſuerant victoribus, eorumque nomina magna voce pronunciauerant: cum ipsi ante ludorum missionem corona donabantur, alium præconem adhibebant, ne sua ipsi voce se victores esse prædicarent. Itaque ipsi quidem respondebimus: sed responsioni nostræ. Ossati discipuli nomen præteximus: atque ita cōsequemur ut præter consuetudinem commoti minime videamur, & ab hoc profecta quantavis doctrinæ nostræ commendatio, ea non insolens sed officiosa & a discipulo doctori debita conseatur. Quis hoc singulare artificium in alio non admiretur? Atqui in Thessalo tritum est & vulgare. Hinc vero profecta est libelli tui contra nos inscriptio: a qua iam ordiamur. **THESSALI**, suos fumos sicut antea semper, sic nunc de integro volentis magni venditare, in Carpentarii disputationem de Methodo, **EXPOSITIO**, id est scriptorū a Carpētario cōtaminatio (Nam in Thessali schola, quæ officina est omnis impudentiæ, bonos scriptores exponere, est aliorū cōtumeliis omnibus obiicere suisque conuitiis scædare) velata nomine **OSSATI** discipuli. Hic vero nescio an vllquam vllus sit: aut si est, is, sicut intelligo, a nonnullis auditoribus nostris ex eo tempore quo ista edita est præclara expositio, ad hanc disputationem sæpe prouocatus, ne hiscere quidem adhuc ausus est: magistellus trium literarū, in hanc urbem tenui conditione allectus, & in eadem nescio quid affectans quod adhuc nolo dicere. Et tamen tu qui in Philosophia & Mathematicis Rex Regum videri vis, sub illius nomine, valde ineptè profecto & indecorè, loqueris ut philosophus maximus & in erudito mathematicorum puluere exercitatisimus. Quid si tecum agendum putauissem isto modo? Non potuisssem sine fraude opponere notos tibi, notos omnibus ordinibus, primarios in hac vniuersi schola eloquentiæ & philosophiæ professores, in nostro ludo institutos, & a nobis etiam ad magisterij pileum vocatos, qui Ossatū tuum facile exossarent, & tetuamque doctrinam omnino eneruarent. Nec enim nescis, aut quātumuis impudens negare potes, me talibus plerisque auditoribus in nouas celeberrimasque colonias deductis abundare: tuos vero tuo prelo semper fuisse conclusos. Sed ista quæstio, sicut ipse arbitraris, omnium maxima, discipulis omnino committēda non est: nec indigna in quam nos ipsi iis intuentibus incumbamus. Quare si placet aperto vultu hoc agamus: nostris contentionibus fortasse veritas elucescet. Nec ego inuitus de priore sentētia aliqua ex parte decedam, si meliora attuleris. Quoniam vero in superiore disputatione valde confusus tibi fuisse videor (idque ex eo facile credo quod in illa neque potui, neque volui eam methodum obseruare quam vnicam esse vis) danda nunc est opera ut quoad possumus, rebus nostris saluis, stomacho tuo indulgeamus: & popularioris methodi, saltem speciem aliquam in disputatione de philosophica methodo, persequamur. Hoc autem perficiemus fortasse, si quando in hac contentione quædam ad personas pertinent, quæ quasi in iudicio versantur, alia ad res ipsas de quibus queritur: de illis priore loco, de iis posteriore tecum agamus. Sic enim, ut spero, expositionis tuæ fucus detegetur: in qua dum ea quæ ad vtrunque nostrum pertinent, cum rebus ipsis permisceas, consequeris nonnunquam ut in frigidissima

responsione, quia maledicendo superior es (quis enim in eo tecum paria fecerit?) vici-
cille videaris. In singulis disputationis capitibus dabo operam ut erudito lectori, &
in arte differendi accuratè versato (talem enim iudicem, sicut video, vterque no-
strum postulat: quoniam quæstionem hanc in illa omnium maximam vno consensu
fatemur, tibi satisfactum videri possit: in aliis fortasse par pari relatum quod te
remordeat. Dicam vero de eo primo loco quod tibi molestum est in libri nostri in-
scriptione, PETRVM RAMVM nominari THESSALVM AKA-
DEMIAE PARISIENSIS METHODICVM. Molestum esse fa-
cile credo: sed nolui placere. Quod si amice scire vis cur ita fecerim: verebar ne
audito tuo nomine, omnes ad nos vtrunque concurrerent: quasi sopitam sapientissimo
regis edicto, de religione contentionem in academia renouare vellemus. In qua vter-
que nostrum talem se prestitit qualem meminisse potes. Itaque eo nomine vsus sum
quod nolebam ab omnibus intelligi, & quo intelligentibus maxime significari cupie-
bam qualis esses, qualis antea fuisses. Meliore ne occasione tu, aut ingenio acutior,
vel si voles maiore humanitate, olim P. Galladium collegam tuum, de re literaria be-
ne meritum, Gallonium, Epicureo nomine appellasti? Equidem cur id dicere possis non
video. Nam Thessali nomine domestica tua vita non leditur, quam ego nunquam attin-
gam: sed de modo professionis tuæ intelligentibus non nihil significatur quod omni-
bus in academia notissimum. *At, inquit, qui Thessalus fuerit nescis, nisi per aduersa-
rium Thessali: cuius scripta si extarent collatis contrariarum sententiarum momentis, iudi-
cari denique posset vtra iustior & verior causa esset.* Hui, quam aptè hoc! Quis enim
nos inter illos iudices esse voluit? Quasi vero cum te Thessalum academię nomino, id agam
ut in te Thessali opinionem omnino condemnem. Sed video quid velis. Si Thessali
scripta extarent, ex illis fortasse erueres aliquid, sicut es valde ingeniosus, quo proba-
bares eius opinionem meliorem fuisse quam Galenus videri vult: eamque fortasse am-
plectereris, atque Thessalum methodicum te nominari minus molestè ferres. Credo.
Et si Epicuri libri omnes extarent monumentaque frugalis vitæ, qua, ut Cicero ait, in
vna domo eademque valde angusta, continentissimè vixit, virtutem coluit: & P. Gal-
landius adhuc viueret, putas ille se Gallonium atque adeo Epicureum nominari mo-
lestè ferret? Nihil credo magis quam Fabritium aut Curium. Tantum igitur
hoc loco tibi videndum fuit an ea satis apte in te caderent quæ de Thessalo methodi-
co Galenus scripsit. Vis autè in tuam gratiam comparisonem hanc excutiamus? Opus
esse videtur. Ut ex ea inscriptionis nostræ ratio intelligatur. Thessalus artē medicam,
quam Hippocrates merito longam esse ait, sex mensibus perfectè traditurum se pro-
fitebatur eoque discipulos quamplurimos alliciebat. Tu perfectam artis differendi co-
gnitionem duobus vel tribus mensibus parari posse dictitas: in qua tamen annos vi-
ginti & plus eo versatus, nihil adhuc habes certi quod sequare. Et in illa tua oratione
pro philosophica disciplina, ut omnes bonarum artium studiosos pollicitationibus ad
te pertraheres, tuoque prelo includeres, prædicabas perfecturum te ut puer vel ex
incunabulis deductus & tuæ curæ commissus, intra annos septem Grammaticam pri-
mum latinam & græcam perfectè teneret, deinde Rhetoricam, Dialecticam, Physio-
logiam vniuersam & in Mathematicis, Arithmeticam integrā, Algebratica, sicut ais,
subtilitate non omisa, Geometriam non Euclidis solum, sed Apollonij Conica, Ar-
chimedidis Cylindrica, Theodosij spherica: non prætermisissis etiam Opticis, Catoptri-
cis, Musicis, Astronomicis. Ut exacto anno septimo, hic sicut vis, istarum omnium ar-
tium magister sit perfectus & absolutus: qui non solum illa omnia perfectè didicerit,
sed alios aptè docere possit. Atqui tu toto superioris vitæ tuæ decursu, vix illorum
omnium partem minimam adhuc es consecutus. Non putas igitur sentire nos, in istis
tuis nugis quanto Thessali vanitatem superes? Thessalus in epistola ad Neronem,
prædicat se nouam sectam instituisse, quæ vera sit: quoniam superiores omnes medici
nihil vtile prodiderunt, vel ad sanitatem tuendam, vel ad morbos propulsandos. Quid
aliud ab annis quinque & viginti de tuis Grammaticis, Rhetoricis, Dialecticis, Physi-
cis,

Quis Thessalus
academię Pari-
sienfis.

cis, Mathematicis audiuius? Cur igitur mihi non licebit quando eadem cum Theffalo facis, vel etiam longe deteriora, iisdē verbis affari te, quibus illū eo loco Galenus? Quid improbe quæ bona sunt calumniari tentas, vt multitudini placeas: cum potueris in veritatis contemplatione excellere, si diligens esse ac veritatem colere voluisses? Quid ita ruditatis auditorum patrociniū abuteris ad veterum blasphemiam? Theffalus audebat Hippocratem accusare in suisque nugacibus libellis iudices græcos constituebat: Ipse ferebat sententiā, nullam ab illis expectabat: Ipse sibi palmam dabat modo de medicis, modo de græcis omnibus. Hæc enim, inquit Galenus, insignis audacia sapientissimi, scilicet Theffali, profiteri se oēs medicos vicisse: sed seipso litigatore, seipso agonotheta, seipso iudice. Post medicos, reliquos etiam græcos in certamen prouocauit Rhetoras, Geometras, Grammaticos, Astronomos, Philosophos. Sic Theffalus vbique primas partes obtinet. Primus omnium hominum est. Non putas hæc omnia, eadem ironia de te dici posse? Ergo ex eodem Galeni loco pergamus tēque his verbis demulceamus. Theffalo omnes hymnos cantent scribantque victoriæ carmina. Publicum orbis Theatrum constituatur, acceditque aliquis qui canat eum qui in fornace carbonaria natus est, in eadēque educatus, vicisse Fabium, Ciceronem, Platonem, Aristotelem, Euclidem ceterosque oratores, philosophos, mathematicos: palmam denique eripuisse omnibus. An etiam vis ex eodem illud addam? Quis tam magniloquus poëta nobis existet, qui hæc possit exornare? Quis dabitur Homerus qui exámetro hanc Theffali victoriam celebret? aut quis lyricus qui velut Pindarus, altè in dythirābis canat? Quiq; sicut olim bacchi, ita nunc præconium Theffali efferat? An potius nullum horum requirere debemus: sed eorum qui scribunt iambos Archilocum aliquem, aut Hipponactem, aut ex tragica scena quempiam qui hominem sic compellat.

Quiesce dum miserrimè in stratis tuis

Nanque haud vides quæ te putas nosse probe.

Orestis mihi somnium narras, Theffale.

Percurre reliqua (sunt enim eodem loco alia permulta quæ de te dicta esse videntur) tumque intelliges, si modo intelligere voles, cur ego te posthac in omnibus artibus liberalibus Theffalum haberi cupiam & nominari. Quod si feruorem illum, ne dicam furorem, quem in Theffalo Galenus descripsit, in animo tuo sentis (nec enim dubito quin sentias) sed Theffali libros nobis ereptos esse doles, quoniam hi si extarent causam tuam fortasse adiuuarent: cogita idem exitium tuis esse propositum. Nam si viuus magna laterum firmitate, magnis, vt ita loquar, grandiloquentiæ tuæ viribus, annis quinque & viginti de nouæ doctrinæ vel potius fatuitatis, aliquot capitibus adraui in hac vniuersi schola tam sæpe declamitans, nihil consequi potuisti: quid te mortuo futurum speras? Aut quem adhuc de tuo ludo excitasti quem huius sectæ vindicem tantæque gloriæ hæredem separare possis? Illa, mihi crede tecum omnino extinguetur: quæ te ipso viuo a nemine vnquam omnino probata est, nisi turbulento, rerum nouarum cupido & in antiquitatem hoc ipso malè animato, quod facilius esse putaret eius decreta contaminare, quàm pro dignitate tractare. Eo ipso loco quo de Theffali nomine conquereris, dolere te scribis me ex ea patria esse natum quæ multos hinc acadennæ viros diligentes & fructuosos extulit. Fabros, aut Syluios, Fernelios, Hortensios, Flesselios & iam denique Ramos aureos. Non pudet sub Oflati tui larua, te ramm aureum appellare. imo vero putrem vel potius ferreum qui, vt alio loco scripsi.

Inmon inferna dictus sacer.

Et ad inscitæ orcu viā aperit, sicut ille vergiliamus ad inferos. Equidē picardorū ager siue natiua proprietate (qualis in aliis locis certa quædā laudatur a multis: siue bellorū calamitate, quam frequentissimā nostra patrūque memoria sensit, multa ingenia peperit non præcocia, nō ardentia, non turbulenta, sed matura grauiā, sedata, & quæ tardius fortasse quàm alia permulta, literarum studia attigerunt: sed in iis fru-

*De Partim
Theffal.*

At tandem attulerunt familiæ suæ atque adeo Reipu. viles & gloriosos. Quoniam
illis loco humili & bellis afflicto, natis.

Labor, ut ait poeta, ingenium miseris dedit & sua quæmque.

Advigilare sibi iussit fortuna premendo.

Verum hoc in eisdem semper fuit maximum & omnium aliarum nationū summo
probatum consensu, quod ut sine fūco sunt, sine fraude (hoc vero cum aliorum
probro dictum minime velim) sic in proposito constantissimi & veteris disciplinæ
obseruantissimi. Tales enim non solum verè nominare potuisti Fabros, Syluios, Fer-
nelios, Hortensios, Flesselios: sed ex Theologorum ordine adicere vel potius primo
loco ponere, Lexouiensem Episcopum Ioan. Hannonium, olim in Aristotel. ma-
gistrum tuum, nunc vero grauiter dolentem quod in te facem ardentem Philoso-
phiæ pepererit, Episcopum Cabilonensem Anth. Erlāxū, Io. Arboreū A. Democha-
rem hisque priorē ætate Iodocum Clithoueum, Iacobo Fabro quem doctorem ha-
buerat, in explicando Aristotele eodemque ornando simillimum. Nec dubito quin
illos fueris nominaturus, nisi certis de causis huic ordini iam pridem inimicus extiti-
ses. Ego vero aperte fatebor clarissimorum illorum virorum ortu nobilitatam pa-
triam, nihil splendoris a nobis expectare debere: atque illud etiam addam, esse quod
in nobis merito doleat, nempe quod verendum sit ne illis amissis, orbetur ea cele-
britate quam in re literaria per illos suos alumnos obtinuit. Sed dic mihi bona cum
venia, qua fronte ausus es inter eos qui in academia nostra Picardi dicuntur, cum
illis te isto loco ascribere? Non putasti scire nos qui sis & quo loco natus? Recor-
dare præleam scholam, cui iure præfectum te esse gloriaris, ego vero non nego, si
sexagenarium senem, a quo fueras ex Mariano Gymnasio allectus & in filium adop-
tatus, fortunis non orbasses, recordare inquam hanc suis institutis in moderatorem
eum solum admittere qui in Sueffionum agro sit natus: hunc vero academici nostræ
legibus à Picardia separari, apud nos vel pueris notum est. Ideoque meminisse po-
tes eodem tempore quo illi Gymnasio, nescio quo iure, præfectus es, in Picardo-
rum tribu esse quæsitum, vtrum te quasi transfugam sua comitia repetere volentem,
deberent admittere: an ad Gallos quibus ex vetere ordinum descriptione in acade-
mia Sueffiones sunt subiecti, relegare? Num etiam sentis in tuo cerebro aliquid
eius affectus qui Sueffionum agro dicitur esse proprius? Sed age quoniam inter nos
ius dicendæ sententiæ tibi olim dedimus, Picardum te esse concedamus, reliqua quæ
huius loci sunt accuratè expendamus. Grauiter dolebit patria, ais, Carpentarium
suorum popularium tam dissimilem inueniri. Deliras credo Theffale, & mihi ascri-
bere vis, id in quo ego de te iam pridem potui triumphare. Cedo enim vter nostrū
illorum popularium quos antea nominasti, similior est, non dico facultate (quæ in
te est quātauis, in me sentio quam sit exigua) sed studio & professionis modo? Tu cū
primum ad docendas liberales artes accessisti, de veteribus eloquentiæ & philoso-
phiæ magistris nullum pretereundum putauisti quem nō linguæ tuæ petulantia fœ-
dares: atque ad hoc te singulari studio comparasti vt bene nata iuuentus classicos
omnes scriptores prius contemneret, quam quemquā eorum primis, vt dicitur, la-
bris gustaret. Tu incredibili genere maledicentiæ feruorem tuum iuuenilem in omnes
bonos nobilitari voluisti, illōque aucto & in furorem conuerso eōsque es progres-
sus vt etiam si animo nondum sis in hac ætate senili bene composito, illa tamen ve-
tera tua non audeas agnoscere. Ego vero Theffale nullius vnquam nominis in reli-
teraria fuerim, Triobolaris magister semper extiterim, ἀναλφάβητος, adde etiam cete-
ra quæ voles: hoc tamen adhuc habeo sartum tectum quod extant monumenta quæ-
dam conatus mei in illustranda vetere Aristotelis doctrina, nulla prorsus effrenata
in antiquitatem impudentiæ. An non hæc (quæ negare non potes) satis erunt ad
efficiendum vt intelligatur Carpentarium in philosophiæ studio grauissimos illos
viros imitantem, tantum quidem quantum voluit non esse consecutum, semper ta-
men cum illis hoc habuisse commune quod perficere voluit vt Aristoteles retinere-
tur

tur, illustraretur, amaretur: quem tu quacunque ratione explodere conabaris, & tuis declamationibus foedatum, vius & posteris odiosum reddere? Quid si Ia. ille Faber Stapulensis qui patrum nostrorum ætate Aristotelem quasi ab inferis euocauit, in singula Gymnasia quibus tum fere erat ignotus, deduxit eundemque in omnibus philosophiæ partibus suis scriptis illustrauit, atque perfecit ut in eruditorum manibus pro veteribus sophistis versaretur: hic, inquā, si reuiuisceret & vtriusque nostrum conatus in philosophia intueretur, quid putas de splendore patriæ in nobis esset dicturus? Grauius doleret profecto eam doctrinā abs te omnino dānari in qua excitanda tantopere laborauit, acerbè etiā obiurgaret: nostra vero studia in ea retinenda, blandiore fortasse aliqua cohortatione digna arbitraretur. Sed intelligeret, inquires, non modo in Gallia, sed apud externos omnes celeberrimum popularis sui Thessali nomen, Carpentarij vero obscurissimum. Sit ita sanè. Verum idem responderet, insignis & valdè impudicæ meretricis nomen solere apud omnes esse nobilius quam verecundæ & castæ matris familias, nō tamen idcirco patriæ gloriosius. De ceteris quāquā ego te noverim bene & gnauiter impudentem, valde tamen miratus sum quo ore ausus his in meritis erga patriam remque literariam cum Syluio, Fernelio, Flesselio eundem ordinem affectare & ad eam gloriam quam exulta ornatāque antiquitate illi maximā sunt consecuti, te in hanc furētem, quasi socium illis adiungere. Qui viui, nostra memoria nobisque audientibus (quod minimè ignoras) tua somnia tam sæpe damnauerunt atque publicè sunt infectati: ut si hodie reuiuiscere possint patriam sint renunciaturi potius quam vllam partem laudis & gloriæ ex doctrina comparatæ, tecum cōmunem habituri. Quid enim cum olim in funesta disputatione contra A. Goueanum, ad tuas nugas defendendas Ia. Syluium inuitasti, non ex eius ore sensisti quā populari suo Thessalo oblectaretur. Aut cum audis illius pro Galeno contra Vessalium tonitrua, non metuis reuiuiscētis senis pro Aristotele, quem cum Galeno coluit, cōtra te fulmina. Non meministi quæ fuerit nobis rectoribus apud selectos academiæ iudices, contra tuam scholam Fernelij atque Flesselij sententia? In hac illi ea dixerunt ex quibus facile quiuis intelligere potuit quam molestè ferrent te inanis gloriæ cupidum, turbulentum, elatum, nouarum opinionum æstu penè furem, ex ea patria esse natum quæ huic academiæ peperit viros permultos veteris disciplinæ amatissimos, iudicio graues, sedatos, in labore constantes & huius fructū ad exornationē classicorum scriptorum semper referentes. Neque verò amplius id ago ut hanc eorum de te opinionem fuisse cōfirmem. quoniam satis adhuc testantur viuę voces multorum qui cum illis familiariter sunt versati. Et quādiu extabunt Fernelij atque Syluij monumenta doctrinæ, eaque cum tuis conferentur: posteritati faciliè probabunt in tanta animorum atque sententiarum dissimilitudine, quam illa maximam semper apertè indicabunt, fieri nullo modo posse ut illi si reuiuiscant, Thessalum popularem suum potius quam Carpentarium agnoscant. Sed de patria fortasse plus satis. Iā id aggrediamur in quo epistola nostra animum grauius videtur exulcerasse. *Proemium tuum (ais) nihil habet cōtra P. Ramū præter conuitiā impotentis animi & maleuoli. Verum quid ista probra ad quæstionem de Methodo artis informanda & probra præsertim laudis & gloriæ plena? Eum tu regis edictis damnatum ais qui tot annos liberales artes tanta bonorum omnium utilitate & latitia, tanta regis sui non solum liberalitate, sed gloria profectur. Vbi pudor & modestia fuit cum dicere ausus es, a Senatu damnatum quem senatus sua sponte, non solum calumniis tuis & tuorum liberauit: sed publici & honesti in academia gymnasij præfectura exornauit: tandemque postea in huius quam exprobras tempestatis æstu, Senatusconsulto suo et restitutionem bonorum & quæstionem absenti decreuit: & pace constituta primum omnium in academiam restituit. Ut iam P. Ramus bonis omnibus & doctis tanto charissimus sit quanto tu odiosissimus esse meruisti.* Hæc tua sunt, Thessale. De quibus potestrema in loquendo Poeticam imitationem habent quam (nisi tantum posses in Laurentij Vallæ regno propter studiorum in contradicendo communionem cum illo maximam, non ferremus. Cætera apertè significant: te tibi male consciū,

pleraque de meis in eam partem arripuisse de qua scribendo, ita me Deus amet, nihil cogitabam: nec te in religionis causa, vlla re grauari volebam. In qua si te aggrederer quas ruinas ederem? Quanquam hoc non faciam. Quoniam inter nos non de religione, sed de bonarum artium & liberalium professione quaeritur. Vnū liberè dicā quod periculosissimis temporibus dicere semper ausus sum: & cum amplius dicere non licebit, cedam vrbe aut etiam si opus sit, cedam vita. Dicam vero pleno ore vt facilius intelligas, me ex eo tempore quo cepit in apertum erumpere de re Christiana contentio, quæ per multos annos nobis pueris erat grassata, vidisse in hac permulta quæ in hominibus nostris, vel potius in nobis ipsis, merito notabantur. De hac vero semper credidisse tā prudēter à maioribus cōstitutū, tāq; feliciter & sanctē sacras leges ab illis expositas, vel quæ ad cæremonias pertinet tam prudenter ab eisdem instituta: vt qui melius aliquid quæreret, non posset vitare iis, quibus offenderetur, longè deteriora. Quo animo cum essem, optaui quidem semper omnes mei similes: & quotiescunque in publico dicenda fuit sententia, tantum fateor a me extorsit iustus dolor, quantum iis licere videtur qui pro aris & focis contendunt: sed Deum testor me neminem vnquam in periculum vitæ vel fortunarū adduxisse: imo vero dedisse operā vt per me salui essent omnes, qui cum Rep. salui esse possent. Fui quidem cum de intercessionē nescio qua ageretur, Mathurinēsis Comitii in te vehementior fortasse quā voluisti: sed non certe quā debui. Cur enim tibi licuisset veteri eadēque sicut arbitramur, sancta audacter oppugnare, nobis conuiuentibus? Tu pro ea dimicatione prædicabis quantum voles, te tuis viris bonis esse charissimum: ego certo scio me meis non esse odiosum. In cæteris fruamur ea tranquillitate quam nobis sapientissimum Regis edictū peperit: atque fruamur tantisper dum tēpus aliud expectabimus. In quo quemcūque casum fortuna inuexerit, feremus fortasse pulchrius quā sperasti: atque si deus nobis istam mentem seruauerit, consequemur vt non tam leuiter, quā plariq; vestrum, in re omniū maxima, hominum metu videamur esse perculsi. Sed ridiculum est profecto, Thessale, quod nos diximus te Regis edictis & Senatuscunsulto iam pridem esse damnatum: id nescio quo artificio, ad quæstionem de religione transferre voluisse. Nempe vt alios multos contra nos commoueres: quos habebas huius recentis calamitatis socios, & in hac, bonorum virorum commiseratione longè digniores. Verū expende quid a me dicatur. Loquor de doctrinæ & philosophicæ professionis tuæ, contra quam disputationem instituo, damnatione peruetere: ideōque nominatim scribo te iam pridem esse damnatum. At ista de religione, sicut scis, recentissima. De publica vero calamitate & priuato casu quod eodem loco subiicio, quid habet quod non potuerit de vnoquoque nostrum verissimè dici? Et tamen ista esse ais conuitia impotentis animi: in quibus nihil est quod dictum videri possit contumeliosè, nihil petulanter iactatum. Sed age quoniam tui tui vis, cōtumeliam istam siue cōuitium, in legitimam accusationem vertamus: rem argumento probemus: testibus confirmemus. Ego doctrinam tuam (nam de hac mihi tecum, non de religione quæstio est) Regis edicto iam pridem damnatam esse dico. Negas? En profero quæ ad sempiternam nominis tui memoriam, in commentariis Rectoratus Guillelmi Montuellij, ante amos viginti descripta sunt. Ea iam fideliter recitentur: ne posthac negare audeas.

GVILLIELMO MONTVELLIO RECTORE, nescio quo genio malo irrupente in academiam, ingens facta est studiorum omnium de repente perturbatio, edito recens libello, cuius titulus erat, *Animaduersiones Aristotelis*, composito ad extinguendam in totum doctrinam vnus Aristotelis omnium philosophorum facile principis. Cui sanè morbo non leuiter grassanti & mentibus puerorum ad quiduis quod nouum sit & inauditum, facile sequacium, paulatim sese insinuanti, maturè & cōsulto est occursum. Partim decreto iudicum, qui prudenter librum illum statim suppresserunt & ne diuenderetur publice inhibuerūt: partim editis breui aliquot libris pro Aristotele, quibus authoris libelli istius calumniarum & mendaciorum pleni, intercluse sunt furie. Postremo tandem Christianissimi

regis consilio, cum superiora omnia non viderentur esse satis ad tantum ignem, qui quotidie magis ac magis flagrabat, restinguendum, delecti sunt tres in omni linguarum & literarum genere exercitissimi. Qui cum libellū illum & alterū eiusdem authoris, propius penitusque inspicissent & libellorum authorem iuxta regis decretum presentem, pro se dicentem, presentes ipsi audissent: ex aquo & bono indicantes, magnam inclusam esse libellis impudentiam & ignorantiam regi declararunt. Qui pro sua in academiam solita benevolentia, confectis & regio sigillo notatis literis, omnibus regni partibus fugiendā hanc pestem significandū censuit. Vis etiam hoc loco in eandem sententiam audire literas regias: quarum exemplar vt esset immortale, arcis publicis academix nostræ est inclusum? lubentissimè sanè tibi, hac in parte præsertim, gratificabimur: vt omnes intelligant quanta cum sua gloria potentissimus Rex literarumque amantissimus Franciscus professionem tuam existimauerit esse coniunctam. Hunc igitur suo sermone (ne quid in eo latinè reddendo, à nobis immutatum criminari possis) de te tuāque doctrina statuentem audiamus.

FRANCOIS PAR LA GRACE DE DIEV ROY DE FRANCE, A tous ceulx qui ces presentes lettres verront, salut: Comme entre les aultres sollicitudes que nous auons tousiours eues de bien ordōner & establir la chose publique de nostre Royaulme, Nous auons mis toute la peine que possible nous a esté de l'accroistre & enrichir de toutes bonnes lettres & sciences, à l'hōneur & gloire de nostre Seigneur, & au salut des hommes. Et puis n'agueres aduerty du trouble aduenu à nostre chere & aymée fille L'vniuersité de Paris, à cause de deux liures faictz par maistre Pierre Ramus intitulez l'vn DIALECTICAE INSTITUTIONES. & l'autre ARISTOTELICAE ANIMADVERSIONES. & des proces & differens qui estoient pèdant en nostre cour de Parlement audiēt lieu, entre elle & ledict Ramus pour raisons desdictz liures, nous les eussions euocquez à nous pour sommairement & promptement y pourueoir, A ceste fin eussions ordonné que maistre Anthoine de Gouea qui s'estoit présenté à impugner & debatre lesdictz liures, & ledict Ramus qui les soustenoit & defendoit, esliroyent & nommeroyent de chacun costé, deux bōs & notables personnages cognoissans les langues grecques & latines scauantz & experimētez en philosophie, & que nous esliions & nommerions vn cinquiesme pour visiter lesdictz liures, oyr lesdictz de Gouea & Ramus en leurs disputes & debatz, & sur le tout nous donner leur aduis, Suyuant laquelle nostre ordonnance eust ledict de Gouea esleu & nommé maistres Pierre Danes, & François à Vicomercato: & ledict Ramus maistres Iehan Quentin docteur en decret, & Iehan de Beaumont docteur en medecine: & nous pour le cinquiesme eussions nommé & ordonné nostre cher & bien aymé maitre Iehan de Salignac docteur en theologie, par deuant lesquels ledictz de Gouea & Ramus eussent esté oys en leur dispute & debatz, iusques à ce que pour entreromppe l'affaire icelluy Ramus se seroit porté pour appellant desdictz Censeurs, dont nous aduertis eussions decerné noz lettres à nostre Preuost de Paris ou à son Lieutenant, pour contraindre lesdictz de Gouea & Ramus à parfaire leur dispute, à fin que par lesdictz Censeurs nous fust donné ledict aduis, nonobstant ledict appel & autres appellations quelconques: Suyuant lesquelles noz lettres eussent lesdictz de Gouea & Ramus de rechef comparu par deuant lesdictz Censeurs: & voyant que par icelluy Ramus lesdictz liures ne se pouuoient soustenir, eust declairé n'en vouloir plus disputer, & qu'il se submettoit à la censure des dessusdictz: & comme lon y vouloit proceder, lesdictz Quentin & Beaumont l'vn apres l'autre, eussent déclaré ne s'en vouloir plus entremettre: Au moyen dequoy eust icelluy Ramus esté sommé & requis d'en eslire & nommer deux autres, ce qu'il n'eust voulu faire, & se fust du tout soumis aux trois autres dessusnommez: lesquels apres auoir le tout veu & considéré eussent esté d'aduis que ledict RAMVS AVOIT ESTE TEMERAIRE arrogant & impudent, d'auoir reprouué & condamné le traint & art de Logicque receu de toutes nations, que luy mesme ignoroit: & que par ce qu'en son liure des

Animaduersion il reprenoit Aristote, estoit euidemment cognue & manifestée son ignorance, voire qu'il auoit mauuaise volonté en tant qu'il blasmoit plusieurs choses qui sont bonnes & veritables, & qu'il mettoit sus à Aristote plusieurs choses auxquelles il ne pensa oncques: & en somme ne contenoit sondict liure des Animaduersiones que tous mensonges, & vne maniere de mesdire: Tellement qu'il leur sembloit estre le grand bien & profit des lettres & sciences que ledict liure fust du tout supprimé. Semblablement & l'autre dessusdict intitulé DIALECTICAE INSTITVTIONE S, comme contenant aussi plusieurs choses faulces & estranges.

SCA VOIR FAISON S, que veu par nous ledict aduis, & eu sur ce aultres aduis & deliberations de plusieurs scauantz & notables personages estants lez nous, auons condamné, supprimé & aboly, condamnons, supprimons & abolissons lesdictz deux liures, l'un intitulé DIALECTICAE INSTITVTIONES, & l'autre ARISTOTELICAE ANIMADVERSIONES, & auons fait & faisons inhibitions & defences à tous Imprimeurs & Libraires de nostre Royaulme, pays, terres & seigneuries, & à tous aultres noz subiectz de quelque estat ou cōdition qu'ilz soyent, qu'ilz n'ayent plus à imprimer ou faire imprimer lesdictz liures ne publier ne debiter en nosdictz Royaulme, pays, terres & seigneuries, sur peine de confiscation desdictz liures & de punition corporelle. Soit qu'ilz soyent imprimez en iceulx noz Royaulme, pays, terres, & seigneuries, ou aultres lieux nō estans de nostre obeissance: Et semblablement audict Ramus, de ne plus lire lesdictz liures, ne les faire escrire ou copier, publier, ne semer en aucune maniere: ne lire en Dialectique, ne Philosophie, en quelque maniere q ce soit, sans nostre expresse permission. Aussi de ne plus vser de telles medisances & inuectiues contre Aristote ne aultres auteurs anciens & approuuez: ne contre nostre dicte fille L'vniuersité & suppostz d'icelle soubz les peines que dessus. Si donnons en mandement & commandons par ces presentes à nostre Preuost de Paris, ou à son Lieutenant Conseruateur des priuileges par nous & noz predecesseurs Roys donnez & octroyez à nostre fille L'vniuersité, que nostre present iugement & ordonnance il mette ou face mettre à deüe & entiere execution selon sa forme & teneur: Et à ce faire souffrir & obeir, contraigne & face cōtraindre tous ceulx qu'il appartiendra: & pour ce serōt à contraindre par toutes voyes & manieres deües & raisonnables, nonobstant oppositions & appellations quelconques: pour lesquelles ne voulons estre differé. Et pour ce qu'il est besoin faire notifier noz dictes defences en plusieurs lieux de nostre Royaulme, terres, & seigneuries, à fin de les faire obseruer, nous voulons que au vidimus d'icelles fait soubz seel Royal, ou signé par collation par l'un de noz ayez & seaulx Notaires & Secretaires, soit adioustée foy cōme au present original. Mandons en oultre à tous noz autres iusticiers & officiers, & à chascun d'eulx si comme à luy appartiendra, que noz dictes defences & inunctions ilz facent obseruer en procedant par eulx contre les infracteurs d'icelles, si aucuns en y a, par les peines cy dessus indiées, & autres qu'ilz verront estre à faire par raison. Tesmoing de ce nous auons fait mettre nostre seel à cesdictes presentes. Dōné à Paris le x. iour de Mars, l'an de grace M. D. XLIII. & de nostre regne le xxx. Ainsi signé sus le reply Par le Roy, vous present, la Chescayne, & seellé du grand seel sur double queue de cire iaulne.

Thessali doctrina à Senatu damnata.

I. nunc Thessale, & dicito te tot annos liberales artes tanta bonorum omnium utilitate & lætitia, tanta regis tui nō solum liberalitate, sed gloria profiteri. An etiam coges de senatuscōsultis, quibus doctrina tua tā saepe damnata est, hoc loco dicere? Vñ tibi indicabo quod anteceditis actionis celebritate atq; præsentia illustrissimi Cardinalis & principis à Lotharingia vsque adeo nobilitatū est, vt adhuc eius memoria recēs sit in animis hominū. Anno 1550. nobis Rectoribus, de Præleis id est tuis philosophiæ professoribus & auditoribus, quæsitū est in philosophorū ordine primū, deinde in Academia. Quod illi in docēdo, cōtra nostras leges, p Aristotele poetas & oratores suis exposuissent. De quo cū quidā ex tuis (quē nō necesse est nominare) à philosophicis cen-

cis cēforibus interrogaretur, palā dicere ausus est (quod ab Actuārio nostro ex eius ore fideliter exceptum adhuc habemus in manibus) toto illo tempore ab Academia ad philosophandum definito, se vt doctrinæ Aristotelicæ vsum, si diis placet, commodius illustrare posset, Aristotelis quidem libros in paucissima breuissimaque capita contraxisse, amplissimas verò philosophiæ opes ostentasse in accurata interpretatione Elegiarum Ouidij de Ponto, Artis pœticæ Horatij: Itemque in Virgilij Georgicis, Ciceronis actionibus in Verrem eiusdēque Philippicis, libris de Oratore, de Officiis, & dialogo de amicitia, Qui cum te auctore hoc etiam adiecisset, melius ex istiusmodi poëtis & Oratoribus, quàm ex ipso Aristotele, philosophiæ partes omnes posse repeti: factum damnatum est a philosophorum ordine primum, deinde ab academia, ad quam cum tuis professoribus prouocaueras: atque ita damnatum, vt auditores, quorum simplicitati scholæ tuæ fucus illuserat, philosophiæ magisterio, ad quod aspirabant, non excluderentur, sed tui doctores postea cogerētur, si academici præmiis frui vellent, in Aristotele melioribus horis suos exercere. Humanissima profecto sententia, sed hoc ipso tibi grauissima, quòd eum philosophiæ principem a tuis haberi vellet, in cuius euerfionem iam pridem iuraueras. Itaque secuta est altera tua prouocatio ad senatum, ad hancque instruendam a te edita illa præclara oratio pro philosophica Parisiensis academici disciplina. Sic enim, quanquam verbis sophistas semper infeceris, tamen nescio quo sophistate aut vano somnio, fingebas & intelligentissimis hominibus persuadere volebas, te eius academici causam agere, a cuius sententia prouocaueras: aut vmbra esse academici quæ te damnauerat: germanam vero huius sapientiam in tuo cerebro residere. Imo vero ad perorandam causam, Academiae patronos isto nomine tibi impetraueras. Quis ab eo tempore in variis contentioneibus, quæ de religione sunt exortæ, videre non potuit ex quo ludo illæ argutiolæ essent profectæ? Et tamen nonnullis impudentiam tuam hoc ipso initio damnantibus, aliis stolidum acumen ridentibus, prius quam de prouocationis iure diceretur, disceptandum fuit, esset ne ea Parisiensis Academia quæ Thessalum damnasse dicebatur. An vero nos qui cum illius auctoritate & publica fide obfignatis literis aderamus, in Thessalo, qui academici princeps videri volebat, sustinendo, contra academiam ageremus. De eo senatores rogantur. Vna omnium sententia decretum est, tuo nomine contra academiam, istam causam esse perorandam: tibi que priuatim temerariæ prouocationis periculum esse subeundum. Atque quoniam academici in illo amplissimo senatu versanti, locus honoris ergò ad dicendum semper fuit constitutus, is ex quo principum in Gallia patroni, si quando illi in iudicio versantur, causas perorare solent: cum tu illum prior occupauisses nosq; exclusisses (O singularem hominis impudentiam!) eadem sententia cedere es coactus & cum tuo patrono in aduersam partem abire. Quod tuæ victoriæ valdè gloriosum fuit exordium. Nobilis causa ad quam factus erat concursus ex omnibus academici partibus, vtrinque per nobilissimos patronos nobilissimè peroratur. Tuus poëta in cælum laudibus effert atque efficere conatur nullum esse locum in philosophia in quo pertractando illi Aristotelem longo interuallo non superauerint. Idem, in Aristotelis philosophiam inuehitur paulo acerbius. Non quòd eam odisset (quē enim odisse poterat a qua ipse excultus & valdè ornatus, hodie cum maxima omnium admiratione vniuersi senatus quasi clauū tenet) sed vt causæ seruiret & hanc natura deteriore patribusque parum gratam, leniret orationis suauitate qua apud omnes plurimum poterat. Noster vero contra, poëtarum musas nō aspernatur: sed aliud esse docet cum iis amœnioribus velle ludere, aliud in Aristotele & Platone serio philosophari: recreandosque philosophorum animos poëtarum lectione, non ex poëtis philosophiam esse petendam. Atque etiam illud addit, de superioribus disciplinis actum esse: nisi hæc Thessalica philosophandi ratio, seueriore aliquo iudicio in magistro coercetur. Præsertim cum omnis harum dignitas, Aristotelis philosophia censeatur: & quantū quisque ex hac ad illas capefcendas adiumenti attulit, tantum in eisdem orna-

menti postea sit consequutus Quibus auditis, cum senatorum omnium animos in rem nostram propensos facile animaduertes: atque metueres ne illi ad ignominiosam doctrinæ tuæ damnationem, temerariæ quoque prouocationis pœnam adicerent, ut tui commiserationem aliquam excitares, ipse pro te inclinata voce dicere cepisti, atque causari non Aristotelem a tuis omnino neglectum, sed eorum quæ hic de differendo multis libris præcepit, vsum in pœtis & oratoribus esse quæsitum. Ego vero cum pro eo quod mihi tum Rectoria dignitate nuper defuncto, vniuersa academia cômiserat, magna animi alacritate, quasi iam victoriâ præsentis, de artis differendi vfu in philosophis potius quàm in pœtis quæredò, nonnulla dixissem atque adiecissem duas partes esse exercitationis philosophicæ, quas ab Arist. accepimus, vnâ in dicendo de thesi perpetua oratione, alteram in concisa disputatione, quarum vtraque in philosophorum scriptis esset perfecta, in pœtis & oratoribus vix adumbrata: factum est senatus decretum in hac sententiam, Tibi tuius ne posthac liceret in philosophia docenda quicquam innovare vel ab Arist. (cuius scripta de pûcto in punctum explicari nostra lex iubet) recedere, aut pro illis tuas nugas, imo neque pœtarum neque oratorum amceniores musas proponere: Quod esset verendum ne harum suauitate quasi Syrenum cantibus plerique a solidiore philosophorum doctrina reuocati, ad easdem quasi ad saxa adhærescerent: denique ne philosophiæ professoribus in iis amplius quicquid liceret, quàm succisuius temporibus nonnunquam ludere & hoc totum ad doctrinæ peripateticæ illustrationem referre, non in eo philosophici studij partem vllam ponere. Qui contra faceret, is in legem peccare videretur, & hoc ipso omnibus academiarum muneribus priuaretur. An num hæc grauisissima tuæ doctrinæ dānatio? Quæ si verum fateri vis, tibi tam molesta fuit, ut ex eo tempore philosophiæ professionem tuo prælo relegare omnino malueris, quàm te istis legibus addicere. Quid ergo cōtra doctrinam tuam hac in parte dictum est, quod ab vlla animi immoderatione profectum videri possit? Pergis vero eodem ore, cum scribis non modestiam solum sed communem pene sensum in eo mihi defuisse quod ad senatus consulta ausus sum adicere commentis tuis omnino contrarias doctissimorum hominum sententias. Imo vero cōmunis sensus omnino essem expers, nisi hoc de illis iam pridem sensissem. Quid enim, Thessale, tamne stupidus es ut hanc doctrinam tuam vel potius fatuitatis, damnationem nondum senseris? Deum Immortalem! quid non auderes si contra alios tibi esset agendum: cum in eum tam sis impudens, quem non ignoras posse testibus infinitis istam tuam impudentiam reuincere? Doctissimorum hominum sententiis non es damnatus! Dic mihi quatuor academiarum nostrarum ordines num doctissimos viros continent? Si negas, patriæ es valde iniurius. At illi vno consensu millies tuas nugas dānauerunt & in illis venditandis, tuam insolentiam seueriore aliquo iudicio coercendam existimauerunt: idque ut facere liceret, apud senatum, apud regem, apud primarios huius consiliarios, perliteras, per legatos suos frequenter egerunt. Quod si posthac negaueris, atque mihi amplius stomachum moueris, dabitur aliquando ab actuariis nostris crueri exempla eorum quæ de tua doctrina decreta sunt, & literarum quæ contra te scriptæ illaque omnia edere: ut exteri atque posterius intelligant quo hinc apud omnes bonos & doctos semper fueris loco. Verum ut astute nonnullos excipias, homines istos doctissimos intelligere me scribis mei similes & logica mihi pares: id est, ut ais, sophistas. Atqui Thessale, in illis sunt non solum doctores theologi, quos scio tibi esse odiosos, sed etiam medici: quorum doctrinam in hac ipsa disputatione de methodo, merito admiraris. An igitur etiam hos, quia te damnauerunt, sophistas fuisse clamabis? Ego profecto cum vtroque ordine atque adeo cum vniuersa academia, sophista haberi malo: quàm in Thessalica sapientia principatum obtinere. Sed age, academiam nostram nihil nisi sophismata nosse fateamur: atque hoc etiam concedamus, nullos in ea sapientes de tua doctrina sententiam tulisse: nec idcirco te doctissimorum hominum sententiis esse damnatum, quod illa ab omnibus academiarum ordinibus iam pridem sit explosa. Doctos, credo, fuisse non negabis eos quos Christianissimus & literarum amantiss. Rex, Franciscus ad cognitionem causæ tuæ ante an-

Academia sententia de Thessalo.

nos viginti delegerat. Vis verò audire horum de te tuisque libris præclarum iudiciū? Atqui ad sempiternam admirabilis doctrinæ tuæ memoriam, cum eiusmodi inscriptione ab illis est editū. *Iudiciū librorū Petri Rami a Iudicibus, tum a principe, tum a partibus delectis factū. Lutetiae anno M. D. xliij. Calend. Mart. Cum christianissimus rex noster, pro suo in philosophiam et recta studia animo, nobis id oneris imposuerit, ut librū quendā P. Rami quem is animadversionum Arist. nomine Inscriptum, aduersus Aristotelem edidit, accuratè legeremus & quæ de illo sententia nostra esset exponeremus: nos diligenter perlecto libro & singulis eius animaduersis & ponderatis sententiis, ita censuimus. Ramum temere arroganter et Impudenter fecisse: qui receptam apud omnes nationes logicæ artis rationem, quam ipse præsertim non teneret, damnare et Improbare voluerit. Ea autem quæ in Aristotele reprehendat eiusmodi esse, ut hominis cum Ignorantiam & stuporem, tum vero improbitatem & malitiam arguant: cum & multa quæ verissima sunt, criminetur & plaraque tribuat Aristoteli quæ is nunquam sensit: denique toto eo libro præter mera mendacia & scurrilem quandam maledicentiam nihil contineatur. Ut reipub. literariæ plurimum, nostra sententia, interesse videatur, librum omni ratione suppressi, unaque librum alterum Dialecticarum Institutionem: quod is quoque aliena multa & falsa contineat.* Quid hîc potes comminisci Thessale: An doctorum virorum iudicium fuisse negabis? Id si feceris iam cum tribus ornatissimis & magnarum artium cognitione clarissimis Salignafeco, Danesio & Vicomercato, qui adhuc viuunt, non mecum tibi res erit. Quid si tibi opponerem Ioachimū Perionium vel Antonium Goueanum? Num horum scripta fatuitatis tuæ locupletissima testimonia suppeditare possent? Quorum fides si forte hac in re suspecta esse potest, audi iam alterum testem omni exceptione maiorem. Tu in tua oratione post reditum, P. Montaurum eruditissimū prædicas eiusq; vigiliis decimum librum Euclidis præclarè explicatum & illustratum fateris, nec sane sine causa. Est enim ille doctissimus & viri melioris etiam dignus elogio. Atqui eo ipso libro, vis audire quid de te sentiat? Ergo, inquit, repertus est, si diis, placet, qui cum bellum nefarium omnibus bonis artibus indixisset & sapientiæ fructum iam plane maxima bonorum omnium gratulatione renascentis, nobis inuideret, Lutetiæ in luce atque oculis non modo Gallie, sed totius Europæ, castra figeret ignorantia: & vniuersæ philosophiæ vitæq; adeo e philosophia constituenda auctorem Aristotelem oppugnatum, palam etiam accederet, nihilque in Dialecticis, nihil in physicis, nihil usquam veri vidisse aut tradidisse argueret. Audax negotium, dicerem & impudens nisi verborum omnium acerbitatem rei ipsius per se inaudita, neque iam audiendæ, indignitas superaret. O Imperitos maiores nostros, qui nunquam quiverunt istud intelligere! Quid est quod profectum esse dicam re centi sophistarum clade atque exilio, si sophistas alios asciscimus? Quasi vero non iam miserrimam rerum omnium ignorationem deprecemur, sed mutationem tantum in ipsis ignorantia magistris expetamus. At certè totum illud eiusmodi est, ut censoria magis animadversione, quam cuiusquam omnino contra disputantis oratione reprimendum sit. Neque vero de hac ipsa re verbum vllum facturum eram, si moderatius insaniendum sibi putasset: suæque ipse contentus, iuuentutis credulæ & rerum imperitæ non augeter ignauitiam. Nam de ipso quidem leuior omnino iactura fuerat. Impune esse cuilibet debet, periculo suo insasire: sed cum ad aliorum perniciem morbus animi conuertitur, id vero ferendum non est. Huic certè malo nisi maturis consiliis obuiam eatur atque audacissimos impetus, diligentia continuerit magistratuum, ne præclara illa studiorum nobis promissa compendia, permagno constiterint iuuentuti: cum grauissima mercede totius temporis iactura didicerit, nihil è nouis illis, sed non satis eruditis magistris, interea nisi arrogantis cuiusdam & confidentis ignorantie ignauiaq; præcepta didicisse. Non sentis quam magnificè de te loquatur & quos fructus polliceatur credulæ iuuentuti arrogantis nescio cuius fatuitatis magistrum sectanti? An non erunt hæc satis ad efficiendum ut intelligatur te doctorum virorum sententiis esse damnatum? Age, nolo adhuc his credatur: nec causam dico quin poenam impostori debitam feram, nisi id ipsum quod proposui luce clarius efficiatur. Iam verò de te tuæque doctrina collegas tuos, professores regios audiamus. Erunt fortasse hi in te humaniores, atque

Sententia P.
Montauri de
Thessala.

Vicomercati sententia de Thessalo.

Leod. a Quercu sententia de Thessalo.

P. Gallandij sententia de Thessalo.

Adriani Turnebi sententia de Thessalo.

etiam si in illa quædam peccata sint: dissimulabunt tamen vel occultabunt, ne tu nobilissimo ordini dedecori fuisse videaris. A quo igitur vis incipiam? An a Francisco Vicomercato? hic apud nos nunquam de te est locutus, nisi ut de homine in philosophia omnium indoctissimo & in illius principes furente: nec dubito, quin ubicumque terrarum sit, nobis adsit fidelissimus testis fatuitatis tuæ. Vis a Leodegario A. Quercu viro suo ordine dignissimo, nec unquam in quenquam nisi publico nomine, commoto? Is quodam loco in tuam laudem sic præfatur. Cum hisce temporibus in hac schola, universi terrarum orbis princeps, infelix nescio quis Ramus extisset, qui arbori matri suæ vim afferre cupiens in eius parentes, Quintilianum, Ciceronem & Aristotelem ita petulanter & propemodum furiosè debaccatus esset ut non se minus ignorantem esse, quam calumpiatorem ostenderet: cum doctis & probis viris quamplurimis sic commotus & concitatus sum, ut si me iudice tanta temeritas animaduertenda fuisset, culleum aliquem literarium cui insutus perpetuo multaretur, ei paraturus fuero. Cætera tibi nota sunt. Vis post illos in P. Gallandij Iudicio acquiescamus? video te in illius nomine pallefcere futurumque ut exanimeris si paulo vehementius urgeam. Quid enim eius illa præclarissima oratio contra novam tuam academiam? Equidem ut ab illustrissimo Cardinali Bellaio, cum eam legisset dictum memini,

Aperit Ramum qui veste latebat.

Iam igitur quid dices aut causaberis? illos doctos fuisse negabis? credo. Qui enim docti tibi esse possent, cuius palato Cicero, Fabius, Aristo. Galenus, Euclides non sapiunt satis? Sed bona fide dic mihi Thessale, de Adriano Turnebo modestimo homine, & in bonis literis omnium quos tulit nostra ætas doctissimo, quid sentis? huncne in ista causa testem recusare audebis, aut eius fidem tibi suspectam dicere? Vide quid agas & caue ne hunc tibi aduersarium reddas: quem non ignoras ad disputationem de methodo, sicut ad alias omnes, contra te esse instructissimum. Nam si is testis recusatus, ad hanc causam mihi patronus accesserit, quas ruinas edet? hoc si fit, profecto de te actum est, periisti. Quanquam nihil potes in eo teste excipere, cuius integerrimos mores, cum solida doctrina omnes boni & docti merito admirantur, & quem ipse alias sæpe atque nouissime in postrema tua oratione plenissimo ore laudasti. Ergo huic credamus, & quod de tua doctrina statuerit, id ratum habeamus. Omitto cætera quibus ille in disputatione de legibus & de fato, suis coloribus depingit Thessalum qui, ut ait, non solum logicus esse, sed dialecticus haberi vult: locum vnum ex illo describam, in quo pulchrè concludere & perorare videtur quod antea Leodegarius a Quercu est præfatus. Tanto admonebo te, inquit, ne posthac tantum tibi in dialectica sumas, ut rudem eius vetustatem, te prudentissimum censeas: hoc enim vnum mihi videris toto tuo commentario agere, hoc docere velle, te non modo Chrysippo & Diodoro, verum etiam Cicerone meliorem disputatorem esse. Si enim quandocunque in eos differis ita pueriliter laboris ut non modo non disputandi scientiam, sed ne intelligendi quidem mediocrem prudentiam præ te ferre videaris: ab illa præstantia quam opinionis errore tibi sinxisti, ita longè profecto distas, ut non tam in dialectica tibi laus vlla expectanda sit, quam veniæ deprecatio quærenda. Ne philosophiam quidem & eloquentiam posthac, si mihi credis, tibi arrogabis: Est inuidiosum, est superbum: etiam ut verè dicam ridiculum. Itaque homines vulgo dissimulatorem tibi aliquem, qualis Socrates fuit, desiderant, qui sibi insignes istos titulos detrahat, de industria tibi illudens tribuat: qui te summis laudibus in cælum efferat, ut olim ille Protagoram, Hippiam, Prodicum, Gorgiam, reliquos sophistas: quorum imaginem nullam haberemus si te amississemus. Sed & nonnulli aiunt expectare te debuisse dum hominum iudicio & suffragiis isto honore afficereris: verecundi enim hominis fuisse non a se predicari, sed tanquam per præconem, ut qui in Olympicis ludis victores declarabantur, pronuntiari. Quanquam tu à victoria longissime semper abfuisti, in omni contentione & pugna semper superatus atque triumphatus.

Ac quoties esses victus & a quibus memorarem, Nisi etiam nunc in hominum mente, triumphalium illorum memoria hæret, ad quorum nomen semper exhorrescere,

scere, semper expallescere soles. Sed tamen si tu toties victus, toties ludibrio habitus verisque censorum animadversionibus atque iudiciis notatus audes ea de te predicare, quæ illi quibus de te optima spolia parta sunt, nec agnoscerent & recusarent: quid fecisses si eum aduersarium habuisses, qui aut imbecillitate ingenij, aut fraude prauaricationis, tibi in disputando cessisset? Cuius enim nunc velut militis gloriosi spiritus vix ferimus, victoris insolentis & exultantis insanam sine modo & modestia, gloriam quomodo ferre possemus? Vtinam gravitatem siue arrogantiam, dignitatem cum verecundia sequereris, exemplumque nostræ iuventuti proderes non stultæ ostentationis, sed modestiæ liberalis (hæc enim virtus illam ætatem potissimum commendat) non ambitiosæ lenitatis, sed grauis constantiæ. Me tibi inimicum esse quari non debes: nihil ad contumeliam loquor: ab inanitate ad veritatem, ab ambitione fucata ad veram laudem, ab adumbrata specie ad expressam imaginem, à sophistarum captione ad philosophorum disciplinam te reuoco. Itaque tuorum familiarium nemo tibi melius vnquam voluit, nemo prolixius & magis ex animo fauit. Illi morbum volunt tuum & insaniam fouent: ego tibi semper mentem sanam optavi: quo nullum à diis immortalibus maius precari bonum possumus. Quod vtinam tibi tam facile esset ad te quam ad tuos domumque redire: non solum existimationi tuæ consuleres, ista arrogantia tollenda: negligenda enim tibi bonorum & prudentium opinio non est, qui quid de te sentiant passim audimus: in gloria impeditus non exaudis. Erubesceres enim. Verumetiam si quando in scriptoribus explicandis, librisque scribendis errares, æquiora hominum iudicia experireris. Nunc enim nulli tuo errori venia impetrari potest cum pro Phidie quodam signo tanquam in arcæ Mineræ, in augustissimo eloquentiæ & Philosophiæ templo velut vtriusque alumnus & contubernalis vnus post hominum memoriam, tuo suffragio, tua tabella te cõsecraris. Nam cum homines tuis titulis commoti eam in te absolutione requirant quam in nullo vnquam artificis signo viderunt: pro eloquentia tamen inanem verborum profluentiam, pro philosophiæ modestiæ arrogantiam, superbiam, intolerantiam non ferendam: pro literarum latinarum scientiæ earum ignorantiam: pro philosophiæ cognitione, inscitiam quadam leuitate sophistarum, & ambitione insolescentem: in scriptis tuis & commentariis pro eruditione, vberissimam errorum messem: cum denique in his nihil ingenij, nihil iudicij, nihil doctrinæ reperiant: nulli delicto tuo veniam dare possunt: insimulare procacitatem & intemperantiam tuam, mores & ignorantiam tuam damnare possunt. Satis insaniisti, satis pueriliter & iuueniliter lasciuisti: hæc tua ætas alios mores postulat. Sit illa datus ætati tuæ superior ludus: omitte puerilem istam insaniam: desine etiam nobis verba dare, eloquentiamque & philosophiam quam iuuenili ambitione tibi assumpsisti, aut usurpare noli, aut etiam factis & exemplis vtranque præstato, vtranque in te esse comprobato. Quod si te tuo vitio indulgere iuuat nihilque mereas vt fastum & ambitionem deponas: vide tamen ne nomen & famam huius Academiæ ignominia & infamia cuius in gremio & sinu, vt predicas creuisti, quamq; pro matre charissima semper habuisti, tibi compares. Nã ei quam apud exteras nationes ignominiosum futurum est, te in eum peruenisse locum in quo duabus amplissimis & nobilissimis artibus præsis, quem tamen neque dicendi facultate, neque copia scientiæ consecutus sis, sed procacibus in scriptores conuitiis, effrenata maledicendi libidine, cum impudentiæ & ignorantia vitio coniuncta promeritus sis? Hoc fere triennio vir quidam doctissimus, qui amplissimo regis Lusitaniæ honorario Conimbricæ professor, in Galliam decedens, cum per Salmanticam iter haberet, homines eruditos qui in ea vrbe erant, salutauit: quibus cum se Lutetiam redire dixisset, si quid vellent ad notos & familiares, quos hic fortè haberent, mirari se dixerunt quod primaria conditione & regia relicta, huius vrbis desideria teneretur, ex qua literæ & eruditio exularent: quarum si quis esset in ea respectus, non tibi locum docendi vllum futurum, qui ad maledicta & ignorationem natus viderere. Quod vbi intellexi, etsi antea causa tua non fauebam, tanto tamen tui odio tum flagrare capi, vt pro publico huius academiæ opprobrio & dedecore odisse te ceperim. Cuius enim nomē olim vltimis in terris omni laude celebrabatur, nunc vile & cõtemptum tuo magisterio tuaq; professione vix hominum iniuriæ & cõtumeliam à se deprecatur. Vt enim si parentem meum qui huic corpori vitam lucemque dedit, aliquo scelere violasses, iustissimam haberem offensionis & inimicitiarum aduersum te causam: sic cum hanc parentem, quæ quantulumcumque in me est ingenij tanquam procreauit & aluit,

Italorū & Ger-
manorum senten-
tia de Thesalo.

Iulij Scaligeri
sentētia de The-
salo.

insania tua & auctores insectandi maledicendique intēperantia acerbissimè vulnerari, igno-
rantia & inscientia apud externos omni probro affeceris (quod enim tu peccas, in eius redun-
dat vituperationem) vt despicientibus etate patribus & male rem gerentibus bonis interdici-
tur: sic eam a disciplina maiorum & professione literarum remouere tentaueris, vt animum ata-
te delirantem, & nouam quandam docendi rationem praeclarus auctor instituire conatus sis:
nonne pro hoc sacrilegio & parricidio tuo quicquid odi possim, meritisimo in te expromere
debeo? hac ratione quam instituissti, admirationem, cui studes, aliquam cōsequi potes, sed cum
publico bonorum omnium odio coniunctam. Sic monstra quae natura in suo opere labente gi-
gnuntur, pariter & admirari & auersari solennus. Sed nescio quo studio laudū tua-
rum ex fidelissimo Turnebi testimonio recitandarum, longius prouehor quàm fortas-
se deceat: nec tamen dubito quin pro ea voluptate quam ex illis coepisti, mihi facile
ignoscas. An verò etiam nondum agnoscis Thessale, melius tibi fuisse dissimulare
quod de doctrinae damnatione dixeram, quam per Ossatum tuum id impudenter ne-
gando, me ad eiusmodi probationem adigere? At, inquires, domestica sunt hae testi-
monia nostrorum ciuium & aequalium, cum quibus mihi de professionis gloria fre-
quens fuit contentio. De nobis autem exteri sine inuidia melius iudicant. Ecquem de
iis dictum virū nominare potes qui sine assentationis suspitione, philosophicā doctri-
nā quam in te insectamur, probauerit? Nos vero tibi opponimus Germanos omnes
& Italos qui serio philosophantur, non in hoc genere studij leuia consecratur, atque
nominatim Bernardū Donatū à quo te lesū in Animaduersionibus quodā loco sen-
sisti ideòq; eum in sophistarū numerū, sicut & nos, retulisti: & Bernardinū Laureda-
nū, qui in Agrarias tuas tā seuerè multis locis animaduertit: Philippū Melancthonem
qui quia te indignū arbitratur cū quo disputet, quodā loco ab omnibus eruditis po-
stulat, vt istū Gallū in Aristotelē insanientē (sic enim te nominat) sinat suo frui som-
nio. Quid Iulium Cēsarem Scaligerū principem philosophorum nostrae aetatis, nosti?
Illum, inquam, Iuliū Cēsare qui tam subtiliter contra Cardani libros de subtilitate
disputat, nosti? Scis quā magnificè de te sentiat. Habeo apud me eius manu scriptam
epistolam ad doctorem tuum in Mathematicis Magnaeum: quam tibi ostendam cum
voles. Docta fanè est & animaduersiones multas in Arithmetica tuam continet, qui-
bus per me vti poteris cum nouam eius editionem adornabis. In ea scire vis quomodo
de te loquatur? Fideliter duos locos describam & ea lege vt per quosuis cum quibus
ego illam, si opus sit, communicabo, possis in iis meam fidem experiri. Prior est eius-
modi: Perlibavi potius quam legi *Rami Arithmetica elementa* in quibus profecto non
possum satis demirari hominis tum imperitiam, tum audaciam, denique sycophantiam adole-
scentibus perniciosissimam. Quis enim aliud molitur hac illa totius academiae perniciēs, quam
vt optimos quosque auctores vna cum suo cadauere *Taleo Harpyarum* instar sedent & cor-
rumpant, & purioribus omnibus disciplinis internecionem asferre omni studio laborent? Profe-
cto cum tu homine vtaris familiariter, non arbitror te ad eiusmodi scelera (sic enim appel-
lare licet) conuiuere. Videtur is nunquam *Euclidis consilium* intellexisse in scribenda
σοφιστική. At quæso quomodo intelligeret cum animo coniurato, ne dicam ulcerato, ad cuius-
que optimi auctoris lectionem se paret, quo famam hinc capteret nequissimus & inuertissimus
sycophanta: illius fortasse imitatus exemplum qui *Diana Ephesiae templum* deussit. Sed hæc
dices *σοφιστικὸς* quā decet. At verò eo sum à natura ingenio comparatus vt larua
eiusmodi nullo modo ferre possim quæ ex optimi cuiusque ruina sibi laudem & triumphum
(sed illum quidem inanem, imò verò putidum, & qui magno tamen credula iuuentuti cōstet)
moliuntur. Legisti opinor: prefationem infantie plenam (omitto solacos qui *Ciceronem* dede-
cent) atque adeo ipsum existimo nunquam percepisse veram demonētrandi methodum. Omit-
to quā ineptissimè coagmentet *Euclidis theoremata* nouo quodam ordine: quum tamen ne-
scio quem magnū methodi artificem se iactet apud suos. E quibus si qui huc aliquando viden-
di seu potius rimandi, videndi, satagendi, & calumniandi studio aduolent, nullam vnquam
maiorē pestem agnouimus. Neque enim quicquā sibi intactum relinquunt audacissimi &
indoctissimi omnium nebulones. Atque adeo futurum spero vt *Ramus iste* (nisi maturè in
meliorē

melio^{rem} viam singulari dei beneficio reducat^{ur}) ne religionem quidem intactam prætereat & venenum quod forte iam ab aliquot annis concoquit, tandem etiam nolens euomat. Deus Opt. Max. faxit, non dicam ut mentis sanitati restituatur, cum in eo nihil vnquam vix bene doctus vllus, ne dicam pius, offenderit: sed ut se perniciem communem iuuentutis agnoscat, et non modo (licet iam canescēs, ut de se idem scribit) ad meliora, verumetiā ad solidiora & utiliora studia se paret & melioribus institutis iudicium sibi formet. Hic si quid est in te dictum paulo acerbius, de tua religione præsertim, mihi ignosce & Scaligerum non Carpentarium sic loqui existima. Locum alterum videamus, erit fortasse in te humanior. Is postquam ignorationis tuæ in Mathematicis argumenta multa recensuit, de methodo in qua rex quidā videri vis, ita concludit. Denique sui oblitus non perpetuo sequitur egregius hic methodi artifex, natura illum ordinem quem tātōpere affectat: neque intelligit, opinor, alium esse ordinem in tradendis principis disciplinarum & alium demonstrationis. Profecto mihi videtur ἀναλφάβητος, vel etiam in tenuissima philosophia parte, ut me pigeat quicquam vnquam huius hominis legisse. Longum esset omnia recensere quæ tibi vel notissima esse existimo. Sed hæc ad te scribo ut intelligas me nullo modo probare huius Alazonis & Sycophantæ ingenium: qui meo iudicio bonis omnibus disciplinis perniciem molitur, quo suæ nugæ & fumi in pretio tandem habeantur. Vides opinor quō iure dicere potuerim te doctissimorū hominum sententiis esse damnatum: aut si nimius tui tuarūmq; nugarum amor impedit quō minus id videas, at certē qui de hac nostra contentione iudicaturi sunt, faciliē intelligunt, quantum sine vlla contumelia, aut animi impotētia in eum mihi licuerit, qui omnib⁹ solidiore aliqua doctrina imbutis, maximo suo merito est odiosus. Verū enim uero audiamus quo artificio hoc eleuari posse potes. Quid, inquis, iudicium illud commemoras, cum te etiam consentiente ordines omnes Parisiensis academix P. Ramo novos honores decernendos censuerint, quod primum in causa prati publici salutem, deinde in conseruadis priuilegiis dignitatem vniuersis procurasset. Et huius quidem honoris testimonium tandiū feretur, quādiū publicarum academix tabularum memoria extabit. Quasi vero in questione de prato nostra salus versaretur. Nobilis profecto ista est veteris naufragij tabula: quam si me audis, summa cura conseruabis, ne si quis eam de manibus eripiat, nullam posthac apud Academix patres tui commiserationem possis excitare. Quāquam quid dico conseruadam? iam tibi erepta est. Nescis cum exul literas ad academiam scripsisses, in quibus hæc tua singularia penēq; diuina in rem literariam merita commemorabas, qui risus in omnibus ordinibus excitati? Sed hæc tamen qualia sint expendamus. Tu olim P. Gallandij odio, sicut scis, quæstionē de prato nostro excitaueras, aut certē ea iam grassante, ut in effrenatam iuuentutē popularis videreris (hoc enim in omnibus dictis & factis soles imprimis expetere) quasi oleum igni addideras: & illū regix professionis collegam, concionibus tuis in grauissimum vitæ discrimen sæpe adduxeras. Res testata est, & adhuc versatur in recēti hominum memoria. Aequum igitur erat te hominem humanissimū scilicet, ei malo remediū adhibere cuius auctor ipse extiteras. De conseruatione autem nostrorum priuilegiorum (quod gloriosæ legationis tuæ caput erat alterū) scis quam gratiam tibi habeant Parisienses mercatores, academix nostræ nuncij? Præuaticorem te appellāt, & eius quod tutādum susceperas, dum apud Illustrissimum Cardinalem genio tuo magis quam causæ seruire vis, proditorem. Intelligis quid loquar. At verō omnes ordines, inquis, novos honores nobis decernēdos cēsuerunt. Erras thessale, non sunt isti honores noui: sed tam frequētes in academia ut iam pene incipiant vilescere. Quis enim vnquam vel in leuissimis pro re literaria laborauit, de quo cum esset ad patres relatum, nō sit statim auditum eiusmodi aliquod elogium? Tu academix nomine ad regem eras profectus: sumptus in ea legatione feceras: ad nos reuersus re non infeliciter gesta, eos poteras tuo iure exigere: pro tua liberalitate academix remisisti: omnes tibi gratiam habendam censuimus. Quid minus tuo nomine potuimus? Equidem cum tu hos novos honores appellas, videris in Mustaceo magnā coronam quærere. Quāquam ego ipse erro. Nam istiusmodi honores tibi quidem certē, valde erant noui. Siquidem nouum erat & ante eum diem inauditum in academia,

Thessalo gratiā haberi, qui semper in illa audiuerat pessimē. Quid enim? nescis quam multa proferre possim ex illis eisdem tabulis, quas propter istam gloriolā sempiternas expetis, monumenta temeritatis tuæ, arrogantiae, ignorantiae, fatuitatis? An verò in isto prato summa doctrinæ tuæ versabatur? Ridiculū est profecto hominē in logico artificio regē regū, ex eo cōcludere doctrinā suam ab Academia Parisiensi non esse damnatam: quod ab eadē aliquando in procuratione huius negotij ad doctrinā nihil omnino pertinentis, bene audiuerit. Ecce verò crimen aliud enascitur. Tu me maledicū conuitiatorem nominas, quod te in antiquitatē cōtumeliosum & veterū iuratū hostē dixerim: atq; cōtra audes opponere, te honorem & dignitatē Hippocratis, Platonis, Aristotelis imprimis, deinde reliquorū summis illis proximorū, omni studio tueri. Hæc enim tua verba sunt. O insignem impudentiā & mihi cū hæc ipsa lego, prorsus incredibile! Tu foetido ore tātum venenati puris in omnē antiquitatē atq; imprimis in Aristotele tota tua vita euomisti vt nemo bonus sit, vel mediocriter literatus qui à te nō abhorreat: & tamē prædicare audes te huius imprimis illorūmq; dignitatē & honorē tueri. O miseros veteres eloquentiæ & sapientiæ magistros, qui in immemores & ingratos sua beneficia contulerunt! Quid enim de nobis bene merendo sunt consecuti? Nempe vt in ea academia in qua castra sunt eloquentiæ & sapientiæ, spectantibus nobis neque iis ignorantibus qui reipub. clauum tenent, cum vnus Thessali fastu conculcati sint, conqueri tamen non liceat. Imo in summo squalore & sordibus, audire cogantur se ab eo ornatos nouāque dignitate auctos, à quo sunt spoliati. Quis vnquam latro vel archipirata ausus est agere isto modo? Et tu me maledicū conuitiatorem appellas, putidè, quod te in antiquitatem contumeliosum & veterum iuratum hostem dixerim! Caue ne iustus dolor grauiora extorqueat, quæ ego vere possum de te dicere. Sed reprimam me, ne in huius ardoris specie legitimam probationem videar eludere voluisse. Ego te in antiquitatem contumeliosum fuisse dixi, eiusdēque iuratum hostem: addidi etiam veteris disciplinæ cōtemptorem, insolentem, nugatorem: fateor. Sed illud Thessale non tam fuit tibi dolēdum quod ista ex me audiueris, quam quod ea antea feceris & dixeris, propter quæ maximo tuo merito, iis etiam longè grauiora ab omnibus bonis possis audire. An maledicus conuitiator est, qui id obiicit quod tuo testimonio potest confirmare? Atqui è scriptis tuis infinita exempla proferre possum contumeliæ in antiquitatem, hostilis animi, insolentiae. Vis incipiam à primis & rem perducam ad extrema? Sic enim ob signatis quasi tabulis, tecum agendum est: quoniam nisi tuo testimonio vrgearis negas quidlibet: imò verò neque in hoc semper conquiescis. Etiam si ipse quodam loco scribas, nullum valentius argumentum esse ad conuincēdum reum, rei ipsius testimonio & confessione. Age omittam distinctiones tuas in Oratorias Institutiones, quibus Fabium artis dicēdi præceptis magnam laudem apud omnes consecutum, miserè tractasti. Non repræsentabo Brutina tua conuitia in Ciceronem, quem Romani in dicendo admirati, regem fori appellarunt: tu verò vt putidum Rhetorculum vel Rabulam de foro, iuueniliter exagitasti. De Aristotele tantum agam: quod hunc imprimis à te honore & dignitate auctum dicas. Ac ne quid tibi imponi videatur in his quæ primo aspectu erunt incredibilia, tēque à nobis noua inuidia grauari calumnieris, non solum librum indicabo ex quo deprompta erunt pulchra scilicet, honoris & dignitatis in illum testimonia, sed libri folium, paginam, lineam etiam si opus sit. Primis Animaduersionibus tuis fol. 3. pag. 2. vt in Aristotelem non odio, sed veritatis studio agere videaris, à Deo optimo maximo ita exordiris,

O qui res hominūque deūque

Aeternis regis imperiis, & fulmine terras,

pacem ac veniam peto

precorque vt imaginem diuinæ celestisque luminis (quod in animis inspirasti atque accendisti) à miseriis tenebris eripi liberarique patiari. Equidem vota hæc cum audio, facile mihi persuadeo ab homine tam sancte & religiosè agente, nihil in Aristotelem esse dictum nisi ex animo: & eo quidem longè promptiore ad excusandam huius doctrinam,

quam

quàm ad insectandam: vt si quando in eam fueris paulo acerbior, credibile sit acerbior
tatem hanc ab ardente veritatis studio, non ab vlllo odio esse profectam. Quid enim
aliud vir bonus existimare possit de eo qui initio deum testem adhibet, id est rectam
conscientiam? Ergo audiamus ea de Aristotele dicta, quæ tu deo præsentem sancta vide-
ri vis. fol. 16. pag. 2. incipis ab amarulenta hac in illum acclamatione. *Dij te veterator
& impostor eradicient: nimium diu sefellisti, induxisti, nocuisti.* Sanctissima sane oratio. Ea-
dem sanctitate fol. 18. pa. 1. eum vocas *Archisophistam*: iteratq; hoc fo. 19. & 33. Vt no-
bis amplius contumeliosum esse non debeat nomen sophistæ, quod tam sæpe in hac
disputatione ex tuo ore audiuius. Quoniam in eo, includimur nobili equo Troiano
cuius principem Arist. videri voluisti. fo. 30. pag. 2. nominas *Deum amentium*. fol. 32.
pag. 1. *calidum & vafum sophistam*: & eodem loco, *literatorem planè bardum, sophistam litigio-
sum*. Duriora sunt quæ sequuntur. fo. 43. pa. 1. *hunc crudelem & immanem studiorum hu-
manorum carnificem esse ais*. fo. 46. pa. 1. *suorum crudelem tortorem*. pa. 2. *prestigiatorè*. fo. 52.
pag. 2. exclamas *fabulatorem esse, inaudita fabule parètem*. Quem eadè pag. ita alloque-
ris. *Tu histrioniam nouam facis, tua ista spectacula qui ingrediuntur, sacris tuis prius initiati
tanquam Galli Cybeles Enthet aut Bacchi Menades, è potestate mentis exeunt & protinus
è quietis & moderatis, saltatricula quedam Dionysia, magistri videlicet persimiles efficiuntur
& protinus furore Aristoteleo correpti saltatorium orbè saltare incipiunt.* Hæccine ora-
tio est hominis honorem & dignitatè Aristotelis tueri volētis? Age omitto hoc. Hæc-
cine oratio est hominis tam sanctè diuinum numen appellantis. Equidem quādo ista le-
go, & cum superiore tuo voto cōparo, soleo de te vereri nescio quid, quod nōnunquā
aliis accidit, qui ore quidem diuinum numen implorabant, animo vero tacitaque co-
gitatione, eius splendori obsistebant. Vt enim in iis communis sensus omnino depraua-
tus est & animus ad omnē improbitatē projectus, quod diuino numini, a quo rectæ co-
gitationes manant, illulissent: sic metuendum (quod profecto minimè velin) ne in te
falsæ religionis specie in antiquitatē furente, maledicentiæ spiritus pro diuino loquatur
& ista effundat, quæ sedato furore non audes agnoscere? Quid enim est de superiori-
bus quod in Aristotelē humanitus dictū videri possit? Atqui alia sunt longe grauiora
& in eius doctrinā dicta contumeliosius. fo. 34. pag. 1. quæstionem de enuntiationibus
finitis & infinitis, quæ explicatur libro de interpretatione, depromptā esse ais ex Chime-
ricis nominum verborumque somniis: in quibus *anilia, delira, errantia, vaga, ceca sunt omnia
& hic collectas multorum dierum insanias ex rabie insanorum sophistarum*. fol. 37. pag. 1. to-
to libro de interpretatione contineri scribis *summam rerū confusionē, sophismata, enigma-
ta, Chimericas somniorum fascinationes quæ nobis rationē iudiciumq; eripuerūt: ex eoque con-
cludis* pag. 2. librū hunc de confusione potius quā de interpretatione debere inscribi.
In eo enim contortis & aculeatis sophismatis referta esse omnia, ad fallendū, turbandū, impe-
diendū ab improbiſſimo nequiſſimoq; sophista cōposita. fol. 38. pag. 1. eadè humanitate illius
Analytica exagitas. *Analyticō*, inquis, *opus vniuersum appellatur: vnde? a verbo græco ἀνα-
λυσαι quod retexere et delere significat.* Nempe quod hæc ars quasi Penelope telam retexēs, tol-
lat ad extremū et destruat omnia. Nomen certe operi cōuenientissimū. *Analytici itaque libri
definiantur quibus hominis naturale iudiciū corrūpitur atq; habetatur.* Deinde fol. 39. pa. 1.
ais primū librū haberes hortos pretiosos, sed monstrum immanibus circunseptos vallatosq;: Secun-
dum prestigiis & incantationibus eludere. Tertiū & Quartū summa & perfectissima insa-
niendi doctrina, captos iam mente instruere & exornare. Amplius etiā fol. 54. aggressurus
Analytica posteriora, in eorū laudē sic præfaris, *Ad hæc sapientiam vota solemnia facia-
mus. Agite cereus accendatur: limina sacra pandantur: dij deaq; omnes quæ sunt in iis sacris
numina? Videre videor varios diuersarū generū demones ex animis sophistarū concretos, variis
supplicis & miseriis cruciantes eos quos ad se fraudibus et insidiis pellegerint.* Siccine quos
amas, thessale, nouis auges honoribus? Quid vero quod non modo in Aristotelis do-
ctrinā sed etiā in vitā contumeliosus extitisti? Eodē enim ore scribis fo. 20. pag. 1. *hūc
Hermia cōcubinā tā miserè deperiſſe, vt pmissā sibi duceret vxorē et ei cupiditatis ardore ge-
stus immolaret, vt Athenienses Eleusine Cerei immolare sunt soliti* ideōq; fo. 42. p. 1. vocas

idolatrā et quidē meretricis. Quo cōfugeres si quis in te agēdū putaret isto modo? Non possem exitū reperire si velle persequi singula eiusmodi ornamenta, quib⁹, Aristotelis doctrinā atque vitam decorasti. Et miraris Theffale nos nonnunquam in te paulo esse vehementiores quam vis! Ego vero miror qui homines cordati tandiu ferre possint hanc tuam in antiquitatem effrenatam audaciam. Legat qui volet vel cui tantum otii suppetet, Animaduersiones secundas aut etiam tertias & in fraterculi Talæi Dialecticarum Institutionum commentariis, superbam huius Theffali cum Aristotele comparisonem: tum intelliget de illius schola verissimè dici posse quod de Peripatetica mentitur quodam loco os impudens, Cynicam esse scholam omnis impudentiæ, in qua flagitium sit vlllo loco modestum esse, pudentem, verecundum. Adeo vt mihi illa tua conuitorum plaustra in antiquitatem recordanti, leuissima iam esse videantur quæ de nobis nostraque professione commemoras. Nam si quis arbitratur illa de Aristotele iure dici potuisse, quid fiet misero mihi? Sin immerito: gloriosum profecto nobis est cum illo laudatissimo philosopho vel potius philosophorum principe, ab isto illaudato male audire. Quodam loco me contumeliose nominas medicinæ discipulum. Non est hoc ei iniurium qui ab aliquot annis talem se est professus tandiuque profitebitur quandiu viuet. Siquidem notum illud est ex Solone, Senescere nos oportere, multa quotidie discentes, in ea præsertim arte cui nostrorum studiorum summam consecrauimus. At certe eo te supero quod in illa tam fœlicibus auspiciis omnia nobis inchoata sunt, vt adhuc nihil sit in quo me mei pœniteat. Tu in eius studij candidatis nomen tuum nondum auderes profiteri: & cum inter eos consenueris quos Socrates in Phedro λεγὸν αὐτὸν ἀλγεῖς appellat, vanūque principatum in illis semper affectaueris: eo ipso tamen te discipulum adhuc agnoscis, quod ad excusandum tuarum opinionum æstum & in nemine antea auditam inconstantia, quotidie dicere soles posteriores tuas cogitationes prioribus esse meliores. Addere etiam potuisti (quod ex maledicentiæ tuæ copię cornu cum hæc adornares audiebā mihi apparari) Vespillonem funerarium, Diaulū & cætera quæ in homines nostri ordinis trita sunt. His certe nihilo magis essem commotus quàm eo ipso quod alio loco scribis, vereri te ne ego ignoratione istius tuæ artificiosæ methodi, pro salubri insalubre medicamentum præcribam, pro remedio venenum. Dictum profecto in eos qui cum maxima celebritate medicinam in hac vrbe faciunt, omnesque istam tuam vnicam methodum vel aspernantur vel oderunt, dignum Theffali sapiētia. Sed in eo non cogitas me habere in quo par pari referam quod te remordeat. Nos corporum curam habemus: tu pro tua regia professione & prælei gymnasij præfectura, animorum & eorum quidem in quibus excolendum est, sicut scis, Reip. seminarium. Non vides quid dicere potuerim in ista cura nobis à te metuendum? Age omittam religionem, nec istam camarinam tibi commouebo: in qua tamē cogitare debbis quid ab aliis audire possis. Sed in artium liberalium professione cum hac tua de vnica methodo, noua doctrina, quid hætenus perfecisti? pro Theauris carbones indicasti: multorum animos sic infecisti, vt verendum sit ne reliqua pars quæ adhuc sincera est, in hanc pestē nescio qua contagione trahatur. Quod vero eodē loco mihi exoptas senectutē in qua edomita iuuentus appareat: pro eo tibi magnā gratiam habeo. Quoniam hæc ea ipsa est quam in te iam pridem desidero: & mihi, nisi quid præter naturā acciderit, tranquilliorē quā tibi, ex eo non incerta spe fortasse promitto, quod adolescentiæ & iuuenilis ætatis studia sedata, non in antiquitatē ardentia extiterunt. Quod vero ingenio aliquo naturā nos gemitte scribis, bene habet Theffale. Verebar ne stupidū omnino, vel etiam stipitem diceres. *Sed crudo ais & acerbo.* Hui, quænam est ista cruditas? An quia doctrinæ tuæ, præsertim in hac quæstione, suauissimas epulas percoquere adhuc non potui? Hæc mihi profecto cum multis doctissimis viris est communis. Ego vero metuo ne in ingenio tuo nescio cuius gloriolæ flamma, omnia immoderate affata sint atque vstulata. Sequitur. *Ambitio & æstus ad magistros turbulentos te contulit.* Tua verba sunt: nec ego quanquam sciam in dicendo esse frequens (conferre se) ausim tamen sine tua autoritate dicere, ambitio te contulit. Sed rem videamus.

In qua dic mihi per deum immortalem Theffale, cū hæc scriberes, non cogitasti qua probabilitate eadem in te possent retorqueri? Et enim cui non est perspecta tua ab annis triginta in re literaria, ardens ambitio? Quis non sensit furoris tui in antiquitatem rapidos æstus? Nec vero dicam te ab illis ad turbulentos magistros esse delatum, sed barbarum omnium magistrum in academia extitisse. *At comitia Mathurinensia, ais, multo sæpius quam grecorum vel mathematicorum auditoria frequentasti. Hinc morbus comitialis professioni philosophiæ vel etiam medicinæ valdè alienus & contrarius.* Pulchrè me Hercle dictum & sapienter. Perge. *Itaque vt in comitiis quantūlibet valēt mathematici vel philosophi tuis suffragatorib⁹ superare consueuisti, sperauisti quoq; questionē de vnica artis instituendæ methodo obtineri posse.* Pape! Iugulasti hominem. Ego quidem verè prædicare possum me non modo Iulianensibus & Mathurinensibus comitiis, sed omnino omnibus siue Curiatis, siue Cēturiatis, viris bonis & doctis sua sponte fauentibus fuisse gratissimum: Te vero tuo merito omnibus academix ordinibus semper odiosum: atque illud etiam addere, eorum studia a nobis nunquam abhorruisse, sed ex eo tēpore ad amplificationē rerū nostrarū prōptiora & paratiora fuisse, quo in Rectoratu agnouerūt qua fide & diligētia conarer doctrinæ tuæ fucū detegere. Sic adolescēti mihi, sicut scis, ad gloriā cōmendatio ex doctrinæ tuæ reprehensione prima parta est, eadēque ex eo accreuit quòd docendo in eo semper elaborauī vt contra tuas calumnias Aristoteles retineretur vetusque academix disciplina, leuibus maculis repurgata, vilescētibus tuis nugis, suo splendore nitesceret. Neque vero vnquam dubitaui quin hæc suffragatorum omnium erga me beneuolentia tibi esset molesta. Quia eius memoria quandiu extabit, tandiu testabitur Theffalum eisdem valdè odiosum fuisse. Præsertim cum futurum sit vt ex ea intelligatur Carpentarium in sua professione, sicut vis, vix tolerabilem, eo ipso academix parisiensis omnibus ordinibus gratissimum fuisse, quod te tuāque sit insectatus. Ego in re literaria sine vlla vi, sine ambitu, modesta laborum commendatione, honoribus omnibus meo tempore gradatim sum ornatus: tu non modo nullum adhuc consequi potuisti, sed ne in ipsis quidem comitiis, propter publicum doctrinæ tuæ odium, olim tuto versari. Et cum nuper nescio qua reconciliationis specie cum patribus, in illa irrepisisses: in aliquot negotiis sæpe probasti quā es comitialis homo: atque ad extremum turbulento tuo ingenio, comitia omnia sic perturbasti, vt in illis amplius non habeas vbi pedem ponas. Sed de comitiis satis. Eiusdem fol. pag. 2. *ais me de industria, item prudentem & scientem sophistam esse.* Quasi vero quisquam sophista sit, qui non idem de industria prudēsq; & sciens fallat. An te Aristot. nondum docuit sophistam a philosopho differre non facultate decipiendi, sed voluntate & electione. Nam quod me sophistam vocas, nihil moror. Quoniam me totum comparo ad Aristotelem intelligendū & imitandum: quem tu Archisophistam soles nominare. Quāquam in te artis sophisticæ renascentis multa extant Montarei tui, Adriani Turnebi, Iulij Scaligeri aliorūque doctissimorum virorum solemnia præiudicia. Et si hoc loco disertus haberi vellem, facile confirmarem in Theffalo reuixisse Protagoram, Gorgiam, Hippiam & reliquos veteres omniscios sophistas, in quos Socratis ætas inciderat. Iam quod me nouitiolum academicum contumeliose nominas: mallet profecto academicum nouum omnino negasses. Nec enim de eius sectæ principatu tecum contendo: quam etiam si in aliis aliquando probauissem, tamen propter eos fructus quos in te peperit, iam cane peius & angue odissem. Ego tibi sum ἀγεωμέτερος, ἀαλφάβητος: sit ita sane. Tu ipse eadem de te ex Scaligeri epistola antea audire potuisti. Nec putas, credo, scire nos quanto cū dedecore in docendis Mathematicis de Cathedra regia ante tempus frequenter descendere sis coactus, quòd ea tibi in via excidissent quæ a priuatis magistris paulo ante domi erant dictata: nec sæpe vidisse illam incredibile scholæ tuæ solitudinem quæ te ex regio gymnasio, in prelum superioribus annis relegauit: atque hoc ipso coegit ad repetendam Grammaticam, Rhetoricā, Dialecticam. Vt interea dum in iis Crambem tam sæpe recoctam, credulæ iuuentuti reponis, in illis

discas auctâque facultate, tandem aliquando tuo Marte, vt aiunt, in isto puluere ingenium exerceas. In græcis vero hac ipsa disputatione te valdè rudem, cum aliis locis multis, tum eo maximè probauisti, quòd cum venustè exclamasse tibi videreris fo. 7. pa. 1. homo *ῥητορικώτατε* non solum *λογικώτατε*, eadem forma etiam illud effinxisti fol. 9. pa. 2. *ἀγνομέτερον*: cum nos abecedarij, sciamus vt *ἀγνομέτερον* sic *ἀγνομέτερον* dicendum fuisse. In cæteris cogita quàm præclarum tyrocinium facultatis tuæ in græcis, Epistolarum Platonis interpretatio tua complectatur. Quarum ne primam quidem periodum intelligere potuisti: quanquam adiutus non solum versione Ficini, sed Tusani prælectionibus tuorumq; magistrorum dictatis. An quia græca multa in latinis tuis disputationibus cū minime necessariū est, describere potes eorumq; nonnulla ex aliorū dictatis vix tolerabiliter interpretari, eo persuadere vis te in eius sermonis facultate alterum Platonem esse vel Demosthenem? Sic nos aliquando, maiore etiam fide, philosophica quædam de Elementis & animorum immortalitate, ex Italorum vernaculis Latina fecimus & Alcinoi interpretationem puriorem quam antea, cum nostris in eam commentariis quando visum erit edemus. Neq; profecto nos ab ista cogitatione, tua tonitrua reuocabunt: & quanquam certo sciate illis diri aliquid minitari quòd intellexeris futurum vt Aristotelis cum Platone comparationem complectantur, in quam, si vera est tua oratio pro philosophica disciplina, ab annis multis incumbis: istis tamen non cedam, sed contra audentior ibo. Quoniam in potissimis illius nobilissimæ comparationis capitibus, intelligo quam leuiter sis instructus ad sustinendam grauem dimicationem. Vt pote qui nihil noris in philosophia nisi de præterita Dialecticæ definitione: de eiusdem diuisione in inuentionem & iudicium: de vnica methodo Analytica, quasi de tribus tuis capellis. In quibus.

Veterem in limo rana cecinere querelam.

Quare vt locum hunc de nobis tandem aliquando concludam & ad institutam disputationem veniam: iam ego vt olim Diogenes, Thessali fastum pedibus conculeabo: maiore fortasse fastu, sed quid facerem? Contra impudentis scholæ principem nos oportet bene & gnauiter esse impudentes. Sum fateor medicinæ discipulus, atque addam si voles tyrunculus: nec enim de ratione eius artis docendæ vel faciendæ vlla mihi tecum contentio est: nec esse certè potest. Quoniam tu ne eius quidem adhuc es idoneus auditor: Ego quantumuis rudis, in ea tamen docenda plus habeo virium ad retinendos auditores, quàm tu in mathematicis: in quibus superior omnibus vis videri. Quanquam, vt ingenue fatear, in eadem faciendâ, non satis facultatis ad sanandum inueteratum animi tui morbum. Sum *ἀναλφάβητος, ἀγνομέτερος*. Agnosco hoc quoque & eo ipso te supero, quod in iis nihil magni vnquam de me sum professus. Tu eo ipso tempore quo primas literas primaque artium mathematicarum elementa discis, in eisdem de principatu cum omnibus decertas, atque adeo cū tuis magistris. Qui de te non ita pridem, sicut Protagoras de Euathlo apud omnes querebantur. Mihi satis est quòd intelligis quid loquar. An non hoc proprium est Thessalicæ modestiæ? Meministi vero qua de re antea inter nos fuerit omnis contentio? nempe de philosophiæ professione. Huius finibus si voles, nos contineamus atque experiamur quid in his possit vterque nostrum. Erat quidem Aristotelis doctrina digna meliore patrono, fateor. Sed te oppugnante, hic habet satis virium ad eam retinendam tuumque fucū omnibus detegendū. Desine, desine tandè aliquando Thessalæ, quiritare de tribus tuis capellis, atque aggredere superiores philosophiæ partes: eam præsertim quæ de natura est, hæc enim, vt scis, locupletissima est & habet satis multa ad ingenium tuum reliquo vitæ cursu in animaduersionibus exercendum. Sed tamen vide quid agas, & quanquam certo sciam te ad illam esse instructum fraterculi tui vigiliis (in quibus plagium tibi obiicerem, nisi scirem Pythagorica lege vobis fuisse communia omnia) memineris tamen quid de tua in illa imbecillitate mihi ante annos quinque in aurem dixeris: & cum nuper inuentionis tuæ capita decem, in cathedra

chedra regia explicares, quam multa de causis & de Deo quo modo in loco sit, tibi exciderint, non dico puerilia, sed quæ in pueris nostris essent flagitiosa. Atque horum cogitatione admonitus, etiam atque etiam caue, ne (quod in docendis mathematicis antea sæpe accidit) illa physica domi dictata aut ex fraterculi commentariis descripta, tibi cathedram petenti excidant. Ne cum ad illam perueneris, obmutescere cogaris: aut sicut soles, frequenter horam eximere, dicendo de tribus tuis capellis. Quarum quoniam pulcherrima est & præstantissima hæc vnica de methodo, attente consideremus quo artificio tu qui ab annis quinque & viginti, in illa tuo pectine ornanda totus es, eandem in hac disputatione defenderis.

ANALYSEOS DISTINCTIO, ET IN EA QUID

Platonicum sit, quid Aristotelicum.

Cap. I.

EMINISTI, OPINOR, THESSALE, cum ante annos quinque de constituendo rei literariæ statu ageretur & ab illustrissimo Card. Lotaringo de eo ipso cogitante nominatus esses, Petroque Gallandio adiunctus, ad videndum quid de ea forma quam seruamus, retineri adhuc commodè posset, quid in melius immutari: ab vniuersa academia mihi esse demandatum vt cum Rectore, Cardinalem omnium ordinum nomine salutarem efficereturque vt ex oratione

mea intelligeret quid ab utroque vestrum atque potissimum à te, tum, sicut antea semper, academia metueret. Quod quasi Ovis lupo committi videretur, cum reformandæ rei literariæ potestas in eum transferretur, quem omnem deformitatem in illam induxisse sapientissimi patres iudicabant. In hoc munere ita me gessi vt nihil in te dictum fuerit acerbius, & tamen impetratum non vt ista prouincia omnino decederes: sed vt in ea alij adiungerentur qui veterem formam, eam præsertim quæ in docenda philosophia seruabatur, tanto studio defenderent, quâto tu in ea noua omnia facere conaberis. Sic enim futurum sperabatur, vt in contrariorum studiorum contentione, quedam sententiarum moderatio rei literariæ salutaris eluceret. In iis illustrissimus Cardinalis me vnum esse voluit: atque vt hoc sedulo curarem, philosophorum ordo postea imperauit. Cum verò ad id frequenter conueniremus, atque ego de liberalium artium professione tantum nobis querendum esse dicerem, non attingendos superiores ordines: tu contra aperte significasti quo ardore ea in hos apparares, quæ anno superiore in tuo, eleganti sanè, præmio reformandæ academici euomisti. Cætera prætermitto quæ tum inter nos modesta altercatione sunt agitata. Vnum dicam quod huius loci est, cum ad Aristotelis doctrinam esset ventum, conuenisse quidem inter omnes, huius scripta eiusmodi esse vt non solum complectantur germanam illius sententiam, sed contra aliorum opinionem disputationes plerasque acutissimas quidem, sed prolixitate & obscuritate hominibus etiam in philosophando constantissimis, plerumque molestas. Quæ faciunt vt non modo permulti auditores ab eius studio reuocentur: sed etiam doctores omnino labore frangantur, aut dum illis quantum possunt, indulgent, totum tempus ad philosophandum nostris legibus definitum, in leuioribus partibus traducant, non attingant quæ omnium sunt præstantissimæ. Itaque sic à nobis est constitutum, si Illustrissimo Card. & Academia ita videretur, posse Aristotelem integrum priuatis cuiusque studiis, quasi in commentariis relinqui: ex illo verò, amputatis eiusmodi disputationibus, aut omnino, aut magna ex parte, per eruditos viros seligi, quæ rata esse vult eaque viua magistrorum voce doceri. Laudatum hoc omnium eorum qui tum aderant vno consensu. Deinde verò cum esset quaesitum qua Methodo hoc videtur faciendum, ea, inquam ego, quæ ab Aristotele nobis est relicta, per singulas philosophiæ partes gradatim progrediendo, nec ab eo ordine recedendo quem libri ab eo conscripti, inter se seruant. Tum dicere incipis de tribus tuis

capellis, aut certè ne mentiar, de hac vna omnium pulcherrima atque tandem ad me conuersus, Mittam verò ad te Carpentari, inquis, breuem & lepidum meum libellum de vnica methodo. Hunc lege, obsecro te, atque ex eo intelliges qua ratione faciendum sit quod conamur. Legi, inquam ego, neque probaui: de eoque iam tibi respondissem, si liberam aliquam cessionem & otiosam essem nactus. Tum enim impediebar cogitatione non leui de ingrediendo medicinæ curriculo, assidua eloquentiæ & philosophiæ professione, atque gymnasij Burgundiani, cui eram præfectus, difficili cura. Hoc tempus est Thessale, in quo dixi me ante annos quinque ad legendas de ista quæstione tuas nugas, esse inuitatum. In eo autem ludis locis multis, quasi dixerim me toto quinquennio de illa sola quæstione cogitasse. Verum sit ita sanè. An mihi turpius in methodi cognitione annos quinque elaborasse: quam tibi in ea quæstione etatem egisse? Ista tamen prætermittamus atque id solum quod modo inter nos controuersum est, distinctè tractemus: vt quicumque tua nostraque lecturus est, quasi in rem præsentem venerit, sine errore iudicare possit vter nostrum tantum temporis in hac quæstione melius collocarit. De qua cum attentè lego quæ tua expositio continet eaque cum nostris sedulo comparo: facile animaduerto singulare tuum artificium in quibusdam prætereundis, aliis obruendis, vel quoad potes eleuandis. Quæ ego suo loco tibi reponam vt eorum posthac memineris. Cætera in quibus apertè ita mecum disputas vt probabilitate aliqua niti videaris, sigillatim persequar: idque tanta religione faciam, vt nihil à me relictum quæri possis. Malo enim quoniam, de veritate inter nos philosophorum more agendum est, victum me rationibus tuis, si quando opus sit, fateri quam errorem meum obstinatè defendere. Præsertim cum sine vlla infamia, à tua noua academia videar impetrare posse ad aliquod tempus, vsuram eius libertatis, quam in hac disputatione contra me locis multis tibi vendicasti.

D V X E R A M intium à distinctione vocum earum quæ cum de methodo agitur, frequenter in vsu venire solent. In quibus sunt Analysis, Genesis, Diæresis, Sinthesis. Deinde iis methodi definitionem subieceram, eamque ex tua doctrina arripueram: vt certius inter nos conueniret, quid esset illud de quo agitur. In quo quid reprehendas videamus: In analyseos vocabulo ita me premis quasi cum de methodo quæritur, Platonicum esse dixerim. sic enim scribis fol. 4. pa. 1. *Qui Platonem græcè totum studiosè legerunt & omnes eius de dialectica locos obseruauerunt, Analyseos tamen verbum, quamuis geometricum, quamuis Platoni familiarissimum, in Platonis libris cum de Dialectica aliquid philosophatur, animaduertere nondum potuerunt. Tu homo ἀναλφάβητος, qui vix Ficini qualemunque versionem intelligis, dic obsecro vbi, in quo Platonis libro legisti?* Fateris, vt video, vocabulum hoc in alia quidem re Platoni esse familiare: sed in quæstione de methodo nunquam ab illo vsurpatum: atque me reprehendis quasi in hac etiam significatione Platonicum esse voluerim. Quod quanquam cum Proclo (sicut ex sequentibus intelliges) dicere potuerim: in eo tamen erras, pace dixerim tua. Siquidem prima pagina disputationis meæ, de hoc ipso nomine tecum sentio: nisi quod verecundior est mea oratio: tu verò græculus esuriens, perinde loqueris quasi Platonis verba omnia habeas in numerato. Analyseos vocabulū (inquam ego statim ab initio) cum de methodo agitur, doctrina Aristotelica magis quam Platonica nobilitatum est, & eadem pag. Platoni magis familiaris est Diæresis: cui ex altera parte Sinthesis opponit, sicut nonnulli apud Aristotelem Analysisi Genesin. Iteratur hoc idem fol. 2. pa. 1. atque obseruatur Aristotelem etiam nonnunquam descensum à generalibus ad specialia, Platonis more Diæresin potius quàm Analysisin nominare. Quid habes quod hac in parte possis reprehendere? Distinctionem in illis quatuor vocibus sophisticam vocas: nec tamen doces quid in ea fallax sit, aut alienum. Addis etiam in Genesi cornutum meum esse sophisma, nec indicas quid in eo cornutum videri possit. Credo cornuto magistro, vocabulum hoc excidisse, nec satis eum animaduertisse quale esset veteribus cornutum sophisma, aut vnde eiusmodi nomen haberet, Mos iste sophisticum est, non philosophorum, ridendo eludere quod refutare nō possunt. Atque ego iam pridem

iam pridem obseruauī (quod etiam in hac disputatione magis confirmare voluisti) tibi odiosam esse distinctionem omnem; ut pote quæ doctrinæ tuæ fucum detegit atque nobis præstat ut facile contra tuas calumnias, Aristotelis doctrinam saluam retinere possimus. Sed age cætera videamus. *Analysis* (ais eadem pag.) tibi ex *Aristot.* quem non intelligis, repetitur à *Geometris*. At tu nisi tam esses ἀνωμαλῆς quàm es ἀνάλυσις, didicisses quibus in propositionibus *Euclides* & *Archimedes*, & quo modo ad syllogismum tantum, non ad istam de qua agitur methodum, analysi vtantur. Quid est quod hoc loco calumniaris? An Aristoteli me in eo imposuisse dices quod ex illo scripsi deliberationes nostras Geometrarum analysin in descriptionibus imitari? Atqui ego locum indicaui: neque impostoris pœnam deprecor, si in eo falsitatem vllam possis detegere. Iam quod scribis me non didicisse apud *Euclidem* & *Archimedem* analyseos nomen ad syllogismum tantum nō ad methodum pertinere: falleris, nec ipse intelligis quam antea appellauerim analysin Geometricam: aut quomodo dixerim eam ad artem demonstrandi ab *Aristot.* esse translatam. Hæc enim de qua tam multa sunt in *Analyticis*, non pertinet tantum ad perpetuitatem doctrinæ vnius vel scientiæ, sed etiam ad modum quo singulæ propositiones in suas causas retexendæ. Quæ etiam si plures sint ordine quodam inter se constantes: postea tamen vna demonstratione, quæ syllogismus quidam est, colligantur. Quanquam huius non sit omnino vnicū mediū. Hoc ne tu antea noueris, vide: sed id ipsum iam pridē sciuisse me & publice docuisse, testari possunt qui ferè ab annis quindecim, *Analytica Posteriora* aliquoties interpretantem audiuerunt. Cui etiam nunc illud addam, scientiam tribus extremis contineri subiecto, affectionibus & causis: atque in singulis esse quiddam generale itēque speciale. In quibus explicandis à generali ad specialia descendere, perpetuitatis est doctrinæ siue scientiæ, quæ apud *Platonem* atque etiam fortasse apud *Aristotelem* ad diæresin pertinet: quam analysin, vocas minimè repugnante me. At in singulis huius perpetuitatis partibus affectiones quæ per se insunt, in suas causas retexere, in *Aristotelis* doctrina, analyseos est proprium: à quò potius quàm ab illo priore hic artem demonstrandi *Analyticā* appellauit. Quod nescio an tu adhuc in eo videre potueris. At hoc, inquires, in superiore disputatione non fuit satis definitum. Mihi tecum de methodo quæstio erat instituta. Analysin tuo more, ut de eo facilius mihi conueniret, spectauī in perpetua collocactione multorum ad eandem rem pertinentium, quæ est methodi: alterum leuius attingi, & tamen intelligenti significaui qualem eam apud *Geometras* esse putarem. In eo quid commerui, aut peccaui *Thesale*? At tu *Procli* commentarium in *Euclidem* non legisti, vel certè valde oscitanter. Qui tamen duobus locis libri tertij docere te potuit, methodum instituendis artibus atque scientiis accommodatam nō esse vnicam: nec eam quam vocas *Analyticam*, ex *Geometrarum* sententia progredi à natura prioribus ad posteriora. Quæ duò doctrinæ tuæ sunt omnino contraria. In iis verò ne me impostorem fuisse dicas, locum vtrunque nominatim citabo & ea quidem lege, ut si quid improbes, tibi cum *Proclo*, non mecum rem esse memineris. Priore ita scribit. Traduntur methodi, optima quidem illa quæ per resolutionem ad exploratū principium reducit quæsitū. Quam *Plato*, ut aiunt, *Laodamanti* tradidit: ex qua ille quoque multorum in geometria inuentor fuisse dicitur. Secunda autē illa quæ diuidendi vim habet: quippe quæ in articulos quidem genus propositum diuidit, occasione vero per ablationem à propositi constructione demonstrationi præbet. Quam etiam *Plato* laudibus extulit, tanquam eam quæ scientiis omnibus sit adiutrix. Tertia verò per deductionem ad impossibile, nō id quod quæritur per se ostendit, sed oppositum confutat, & per accidens veritatem reperit. In quo si voles, obseruabis analyseos authorem, contra quam arbitraris, *Platonem* laudari, illamque à diæresi distingui: atque constitui in progrediēdo à quæsito natura posteriore ad exploratum principium quod natura primum est. Quod ut vides, multa cōplectitur opinioni tuæ contraria. In altero hoc idem manifestius. Omnino, inquit, sciendum est quod omnes mathematicæ probationes vel à principiis sunt, vel ad principia, ut alicubi etiā

Porphyrus dicit. Et quæ à principiis, duplices ipsæ sunt. Aut enim à cōmunibus notionibus à solâq; euidencia per se fidem faciente emanarunt : aut ab iis quæ præostēsa fuere. Quæ autem ad principia, vel ponēdorum principiorum vel destruendōrū vim habent. Verum ponēdi quidem principia vim habētes, resolutiones appellantur, hīsque compositiones opponuntur. Nam fieri potest vt à principiis illis ad quæsitum, ordine progrediamur: & hoc nihil aliud quam compositio est. Destruendi verò vim habentes, deductiones ad impossibile nuncupantur. In quo, meo iudicio, id à Proclo significatum est quod quia nondum intellexisti, merito Iulius Scaliger te antea methodi omnino ignarum esse dixit. Iam verò in nostra distinctione Analyseos quid exagites audiamus. Dixi fol. 2. pag. 1. analyseos primam vim in arte differendi, spectari in reuocatione quæstionis propositæ ad principia natura prima, per ea quæ sunt intermedia, indēque demonstrandi artem, Analyticam esse appellatam. Translatum verò nomen hoc cum aliqua similitudine à Geometris, indēque etiam nostris deliberationibus accommodatum, quæ à fine ad media descendunt. Quæ mihi in hac arte prima significatio est. Secunda autem Generis vniuersi in species distributio : quam tamen moneo non solum apud Platonem, sed & apud Aristotem diæresim potius quam analysin nominari. Tertia totius integri in particulas vltimas, per partes principes, aut alias quasuis intermedias. Quo in loco quid reprehendas audiamus. *Sequitur; inquis, sophisticum lexicon ex tua & tui similitum sophistica: quod dicitur Analysis tripliciter, primò Geometrica ab vltimis ad prima, secundò Aristotelea à primis ad vltima, tertio totius integri in particulas vltimas.* In quo mihi, sicut soles, multa imponis. Non enim dixi absolutè primam significationem esse Geometricam: sed primam in differendo demonstrandi arti accommodatam, de geometris esse translatam: quod hi in demonstrando omnium exactissimi esse viderentur. Neque volui analysin (à qua demonstrandi ars nomen habet, quæque vera Aristotelea appellatur) à primis ad vltima progredi, sed potius ab vltimis ad prima. Quia in hac analysin facit qui à conclusionē quæ demonstranda est, descendit ad proximam causam: ab hac ad secundam, indēque ad tertiam, donec ad prima omnino peruenerit: in quibus animus conquiescit, nec amplius priorem causam inquirat. Hæc enim mea verba sunt pag. 2. fol. 1. Sin verò Aristoteleam analysin intelligi voluisti, quæ per diuisionem à genere ad species descendit, ideòque hanc à natura primis ad vltima proficisci arbitratus es: dicere profecto debuisti quo auctore in hoc descensu genus natura primum, speciem vltimam existimaueris: cum Aristoteli aliud videatur cap. 1. lib. 1. physicon. Et cur hanc analysin potius quam quæ ad demonstrandi artem pertinet, Aristoteleam nominaris: cum hic eam potius diæresin, alteram vero analysin semper soleat appellare. In illis verò tribus modis, quibus analysin dici volo, quid habes quod reprehendere possis: nisi omnino distinctionem omnem oderis? Nam quod dixi primo loco de Geometrica Analysisi dēque eius translatione ad deliberationes nostras in vitâ & moribus, & ad rationem demonstrandi: hoc si peccatum est, ab Aristotele peccatum est, non solum capite 3. libri tertij Ethicon, sed in tota demonstrandi arte, ab omnibūque eius interpretibus, atque adeo ab ipsis Geometris. Quod verò à me eodem loco obseruatum est, secundo modo analysin dici generis in species distributionem vsque ad imas, magis est fortasse tuum quam Aristotelicum. Quid enim aliud quotidie clamas quam analysin ista ratione progredi? Ergo in his duobus nihil adhuc habes quod possis reprehendere. In tertio de dissolutione totius integri in partes, auctorem quoque Aristotelem sequor: qui cap. 1. lib. 1. Analyticon priorum, ratiocinationis analysin fieri primum vult in pronūtiata, deinde horum in attributum & subiectum: quæ inde analyseos extrema nominat. Eodēque modo tertia libri eius parte, ratiocinationis analysin in figuras debere fieri docet. Quæ si non sufficiunt ad ea defendenda quæ vocas sophistica, te ipsum testem adhibebo: qui, vt ex sequentibus intelligetur, hanc totius integri in partes analysin multis locis approbasti. Ridendum verò est potius quam explicandum quod

quod quæris fol. 4. pag. 1. quo hæc totius analysis, quæ à nobis ad tertium modum est relata, à prima differat, in qua conclusio ad sua principia per ea quæ interiecta sunt, reuocatur. Quid enim in Analytica arte videre potes, si quo ista differant nō intelligis? Nec in eo minus aberras quod scribis me superioris disputationis fundamentum in ea analyseos distinctione posuisse, quam ex Alcinoō attuli. Quanquam enim hic in Platonica & Aristotelica doctrina mihi prorsus admirabilis, sit qui tibi in vtraq; talpe oculos habenti, cæcus esse videtur: tamen locis aliquot satis apertè indicaui me istam distinctionem vel non satis intelligere vel non omnino probaré. An mihi in illū scribenti non concordes modeste in nonnullis ab eodem deficere: tibi vero tantum arrogabis vt omnia in Aristotelem velis licere? Profecto regem te esse oportuit. Cur igitur, inquires, eam primo loco posuisti, si non omnino probasti? Quia digrediendi in istam quæstionem ex ea occasionem captaui. Sicut tu in disputatione tua de vnica methodo, primum posuisti locum Arist. de distinctione priorum & notiorum: quem tamen captiosum & sophisticum esse dixisti.

De inscriptione superioris disputationis & ijs quæ in illa sunt reprehensa. Cap. 2.

C Aput alterū est & hoc quidem potissimum, quod disputationem contra te institutā inscripsi, de methodo quod vnica nō sit: nec adieci, artis ordinandæ & collocandæ: cum tamen, vt ais, nullo loco absolutè dixeris methodum esse vnicam. Quid? etiam ne in inscriptione (quam breuitas imprimis commendat) mihi imperabis vanam illam tautologiam tuam (*ordinandæ & collocandæ*) vel vt ais pag. 1. (*disponendæ & ordinandæ*)? Effet alterum horum certe plus satis. Sed rem videamus. Ego tecum antea ita agebam, Thessale, vt primum efficere vellem methodi esse duo prima genera finibus inter se distincta: vnum quidē ad artium inuestigationē, alterū ad earum iam inuentarum explicationem: deinde contēderem prius non fuisse tibi cum de dialectica perfectè tradenda ageres, prætermittendum, præsertim eo Aristotelis loco ex quo nascebatur tua digressio. Postremo etiam si inter nos conueniret de methodo artium explicandarum tantummodo nunc esse agendum, hanc tamen neque veteribus, neque tibi si consentanea dicere velles, omnino esse vnicam. Quoniam in hac complecti videbaris progressionē à fine ad media, à genere ad species, à causis ad res effectas, à partibus ad totum integrum, vel etiam pro tua singulari constantia, à toto ad partes: in quibus ordinis oratio omnino vnica notari non posset. His omnibus quo artificio te expedias videamus. Primum hoc loco agnoscis methodum alteram artibus inuestigandis accommodatam. Bene Herele habet. Nam in eo animaduerto tibi magna ex parte cum veteribus Arist. & Galeni interpretibus conuenire: quorū scripta de quæstione hac, vna quasi linea ducta, antea omnino damnaueras: vel id ipsum sophistarū more affectare, vt cum nihil noui dicas, noua omnia facere videre. Quis enim illorum non posuit duas primas methodi differentias, vnam in inueniendis rebus, alterā in eisdem explicandis? Quanquam in eo ipso quod ais vnicā esse methodū doctrinæ instituendæ, video te ambiguitate decipi, vel de nobis ludos facere velle. Siquidem nonnunquam doctrinæ institutionē vocas, solam artiū iam inuentarū & sigillatim iudicatarū methodicā collocationē. Ita enim loqueris pa. 2. fo. 5. Nonnunquā verò ea etiā appellatione complecteris primā earū originem: quā ex finis notione & intelligentia profectā Galenus *ὁριστικὴς* nomine expressit. Sic enim scribis li. 9. Animaduersionum tuarum. *Hic igitur prima Galeni methodus est qua inueniuntur, vt ait, artes & constituuntur earū sine primū animaduerso & proposito: deinde in qua ad finē secundo, tertio, quarto caterisq; locis deinceps proximè pertinent. Et ista nimirum fuit ex notione finis methodus, quam rursus Galenus in libro de medicæ artis constitutione non solum præcepto sed etiam exemplo celebrat: cum medicam artem constituendam sic esse iubet, vt finis primum noscatur ac definitione comprehendatur, tum partes quæ fini proximæ sunt, diuidantur & suis differentiis definiantur: deinde partium genera rursus distribuuntur, ac differentis item suis definiantur, partesque omnes ad vltimas particulas ista via deducantur.*

Non vides quid ex his sequatur? Nempe methodum omnino esse vnicā doctrinæ instituendæ, id est artium disponendarum postquam iam sunt inuentæ, non inueniendarum: & tamen illam in se complecti Galeni Analysin, quæ artium est inueniendarum, non disponendarum postquam iam sunt inuentæ: Eadem vero excludi synthesein, quæ ipse Galenus vult valdè esse accommodatam artibus disponendis & explicandis postquam iam sunt inuentæ. Tu cum voles dabis operam vt nos rudes intelligamus quomodo hac in parte & tibi tecū & cum Galenō conueniat. Dixerā te hanc methodū artium inuestigandarū non debuisse hoc loco prætermittere: audiamus quid respondeas fol. 6. pa. 1. *In illa disputatione de methodo, ais, si quæras cur inuentionē, id est methodū inueniendarum artium (de hac enim isto loco inter nos differitur) omiserim, quis te non derideat? Quid enim? Tu ipse non ne tibi licere vis: in hoc tuo libello de hac questione disputare, vt interea tamen totam logicam non explices?* Equidē non video quomodo ridendo mihi satisfactum putes, præsertim cum viri docti, si qui forte in iis nostris legendis otio abuti velint, intellecturi sint ex pa. 2. fol. 5. me istā responsionem tuam occupasse: contraque, ea opposuisse in quibus obmutescis. Quibus omnibus, inquam ego, si te eo expediti arbitraris quod in Dialecticis Institutionibus vbi de exercitationis partibus agebatur, vtraque methodus distinguenda fuerit & explicanda, hic vero minimè, idque quoniā de collocandis artibus iam inuentis, non de earum prima origine quærat: non satis animaduertis ex quo Arist. loco nata sit hæc tua de methodo digressio, &c. Reponam vero tibi hunc, vt cum otium nactus fueris eundem diligentius excutias. Scribit Arist. ca. 2. li. 1. Analyti Post. priora & notiora dici dupliciter. Non enim, inquit idē est prius natura & nobis neque notius secundū naturā, & nobis. Dico vero, nobis quidem priora & notiora, quæ ad sensum proprius accedunt: absolute autem priora & notiora quæ longius à sensu remota sunt. Remotissima vero sunt quæ maximè vniuersalia: proxima vero quæ sunt singularia. Atque hæc inter se opponuntur. Tu in eum locū interpretem agens lib. 9. Animaduersionū, obseruas methodū quandam ab Arist. informari. Nempe quoniam indicantur certi quidam progressionis gradus à generalibus ad singula, per ea intermedia quæ sunt specialia. Hoc quanquā non omnino probemus, tibi tamen concedamus. Verum, Thessale, vt progressionis certi gradus significantur à generalibus ad singula: nonne eadem ratione eo ipso loco expressa est contraria progressio à singulis ad generalia: hæcque illam in artium origine & notionum simplicium prima efformatione, in animis nostris antecedens? Cur igitur Aristoteli additus (hoc enim fidelem interpretem, in iis præsertim quæ vera sunt, deuit) posteriorem methodum non solum eo loco obseruasti, sed tam longa digressionē tractasti: alteram naturā priorē ne verbo quidē attigisti? Præsertim cū ipsa Analytica ars, quā cū Arist. profitebaris, non minus, vel etiā fortasse magis ad inuestigandū pertineat, quā ad explicandū quod iam inuentum est: Licuit Thessale, nobis nostro genio indulgentibus, seorsum methodū hanc altera neglecta explicare: at tibi eo ipso loco prætermittere eam quam Arist. illi contrariam esse ait, omnino non licuit. Quamquam etiam amplius considera quid agas. Ex eo loco colligis ordinem Analyticū qui descensum habet à generalibus ad singula: in quo, vt opinor, generū notiones iam in animis efformatas esse oportet: Arist. vero loquitur de prima earū efformatione. Adde quod hic vult specialia generalibus esse nobis notiora quando scilicet notiones adhuc in animis efformantur: at quādo descendimus à generalibus ad specialia notionibus efformatis rebusq; inuentis, idem cap. 1. li. 1. physic. scribit genus vniuersum, quia totū quoddā est, specie esse nobis notius. In quo tamē (vt antea monui) vis nos à natura prioribus ad ea quæ posteriora sunt descendere. De quibus antea à nobis sæpe admonitus docere debuisti qua ratione inter se conciliari possent. Sed age pergamus & tandē aliquando videamus in arte differendi quē locum tribuas ei methodo quā in inuestigandis artibus agnoscis & analytica contrariā fateris. In qua das mihi, opinor, quod superiore disputatione vsurpauī ex Galeno. cap. 4. li. 1. Methodi in inquirēdis & inueniendis rebus viam esse & ordinem eiusmodi vt in disquisitione aliquid primum sit, aliud

aliud secundum, itémque tertium & quartum, donéc ad ipsam quod initio proposi-
tū est perueniatur. Quod vt apertius intelligatur iam in simplicibus animi notionibus
exerceamus. Postquam singulorum hominū singulæ imagines in interiore sensu, ex-
iisq; in intellectu notiones communes, hominis, animalis, corporis animati, corpo-
ris, substantiæ, efformatæ sunt: si de iis agendum sit, vis nos analyticè gradatim des-
cendere a substantia ad corpus, ab hoc ad corpus animatum indèque ad animal &
ex animali ad hominem. In quo Platonis consilium secuti, tanquam in specie ima-
conquiescemus, vel ex tua doctrina ad homines singulos vt specie differentes des-
cendemus: neque enim in hoc tibi nunc repugnabo, sicut nec in eo quod hunc
ipsum descendendi modum, in posteriore parte artis differendi explicandum arbitra-
ris, & cum in ea de methodo quæritur, docendum. Verum Thessale, sige in tuam
scholam puerum aliquem esse deductum, cuius animus tabula nuda sit, in qua nullæ
adhuc eiusmodi notiones efformatæ, & sunt tamen efformandæ: non illi impera-
bis vt in eis ordinem aliquem sequatur, progrediaturque à singulis ad speciem,
imam, ab hac ad genera intermedia, tandèque ad ipsum genus summum. Nec
enim dubium quin Arist. ita fieri voluerit: & tibi id ipsum placere, videor ex eo
colligere posse quod in hac disputatione de methodo, scribis lib. 9. tuarum Animad-
uersionum, artes omnes esse inuentas inductione singularium & specialium, per su-
balterna ad generalissimum ascendendo. Hæc enim tua verba sunt. In quibus me-
mineris obsecro te, me non agere de vnus argumenti inuentione, sed de modo pro-
grediendi in inuestigando per omnes eosdem gradus, per quos analysis tua in no-
tionum iam efformatarum explicatione debet descendere. Adde etiam illud, quod
non dubito quum mihi facile concedas, hunc progrediendi modum rationis esse: &
quia in eo inter homines vnus alium vel naturæ solius bonitate vel præceptis adiutus
superare potest, eundem arte aliqua explicari debere: nec vero alia ab arte differen-
di, cuius præcepta ipse vis tam latè patere quàm rationis vsum in natura. Hoc
quanquam antea satis apertè fol. 4. & 5. contra te esset à nobis disputatum, tamen
tuis artibus eludi posse putasti: quasi tibi cum eo res esset, qui non posset fucum
tuum deprehendere, aut cum aliis detegere. *Methodus illa, ais, quam tu in inue-
niendis artibus somnias, est illa inductio de qua Ramus in loco distributionis: qua omnes artes
inuentas esse & Plato & Aristoteles & cum utroque P. Ramus proficitur.* Hæcine
mea somnia appellas, quæ negare non potes summorum philosophorum pro-
bata consensu? Sed age quoniam docuisse videmur qualis sit ea methodus quæ rebus
inuestigandis est accommodata: nunc apud te quid inductio significet, confidere-
mus. Vt ex horum comparatione intelligatur, an eiusmodi methodus, quæ pro-
gressionem habet ab imo ad summum per intermedia, inductionis nomine in distri-
butionis loco possit comprehendi. Sic enim contra te, non ex aliorum philosopho-
rum placitis, sed ex doctrinæ tuæ fundamentis (si modo fundamenta vlla in tanta
inconstantia dici possunt) nobis est differendum. Tu sicut alio loco à nobis est
obseruatum, primis Animaduersionibus tuis inductionem & exemplum syllogismos
quosdam esse voluisti: At septima editione tuarum Institutionum hæc eadem non
argumentationum nomina, sed argumentorum ex distributionis loco sumptorum
esse contendisti. Vis hoc posterius (quanquam meo iudicio falsum sit) quia poste-
riores tuas cogitationes prioribus meliores dicere soles, sequamur? facile, vt opi-
nor, efficiam totam illam progrediendi rationem à singulis ad generalissima, per
intermedia, argumento vno non posse contineri, imo ne vna quidem argumen-
tatione, nisi eo modo quo Homeri Odysseam ex Arist. dicimus orationem coniunctio-
ne vnam. Verum etiam si de inductione tibi quiduis concedamus, quo tamen modo
poteris illum ascensum à singulis ad generalia per intermedia, ad distributionis locū
reuocare: cum in illo fere omnia sint distributioni contraria? Siquidem distributio
quasi ex vno multa facit, quando vnum in multa distribuit: At ascensus hic ex
multis facit vnum, quoniam multa dispersa, in vnam notionem colligit. Sic

enim animaduvertere potuisti à Porphirio dictum cap. de specie, eos qui descendunt ad species imas per genera multa delabi, partiendo: qui vero ascendunt ad genera suprema, iis multitudinem in vnum esse cogendam. Quoniam species, multa in vnam naturam cogit, atque etiam genus id facit multo magis: res autem singulæ contra, vnum in multa partiuntur. Meliore iure, profecto, Analyticam tuam methodum ad distributionis locum potuisti reuocare. Quandoquidem hæc ipsa, sicut fa-
teris, Platoni diæresis est: vt in huius doctrina minime tibi mirum sit, idem esse nomen loci & methodi. Quod in Galeni tertia methodo, definitionis, itémque in similitudine & dissimilitudine exagitasti. Quibus hoc etiam adijci potest, hunc ascensum quocunque nomine exprimamus, ex tua doctrina Analyti esse contrarium: contrariâque à te definiri, quæ sub eodem genere sunt posita. His enim videor posse concludere, in quo genere artis differendi Analysis est, ad idem ascensum hunc fuisse referendum. At tu Analysin ad iudicium reuocas, ascensum inuentionis esse vis. Non cogitas quàm sint hæc inter se disparata? Vis etiam amplius te conuincam? Ascensus hic qui pertinet ad efformandas gradatim in animis notiones simplices, nullo modo potest includi ratione inuentionis eius quam tu primam Dialecticæ partem posuisti. Quoniam hæc à te ipso, in ea etiam Dialectica quæ superiore mense est edita, tota ad argumenta singula est relata: argumentumque definitum quod ad aliquid arguendū & explicandū est affectū. At in illo ascensu de quo iādiu loquimur, neque argumenta queruntur, neq; ea colliguntur quæ adhuc ad aliquid arguendum pertineant, aut ad verum vel falsum confirmandum. Quid igitur est quod hoc loco somnias? Nec vero magis illud tuum commentum placet quod fol. 6. pa. 2. Analysin genesi contrariam fateris & tamen vtrâque ea methodo quæ tibi non solum specie, sed etiam numero vnica est, vis contineri. Quoniam, ait, siue Analysin operis logice, siue genesin instituas: vnica methodo & singulari in ambabus paribus vteris, descendendo à summo per media ad infima. At Arist. prioribus Analyticis vult ratiocinationis genesin progredi ab attributo & subiecto tanquam extremis, ad pronuntiata & ab iis in ipsam ratiocinationem desinere: eiusdem vero Analysin contra, incipere à tota ratiocinatione iam composita, indèque descendere ad pronuntiata duo, & ab iis rursus, ad extrema tria, maius, minus & medium: ex quorum comparatione intelligatur ad quam figuram pertineat ratiocinatio, quæ erat retexenda. In quo cum notare non posses illam tuam rationem vnicam progrediendi à summo ad infima per intermedia, opere pretium est profecto, audire singularem tuam sapientiam, lib. 7. tuarum Animaduers. Primum igitur, ait, positi syllogismi exemplum in propositiones resoluitur, deinde in terminos. Quamobrem? quia facilius est, ait hic doctor, diuidere maiora. At, inquam, trium terminorum consideratio maior & amplior, id est generalior & antiquior & prior est natura. Problema enim ad quod duo termini referuntur, & argumentum, id est medius terminus, ante consistant necesse est, quàm ex his propositiones efficiantur. Ratio hæc doctorem ad Analysin terminorum prius adducere debuit. Quis hic risum continere possit? Græculus esuriens Aristotelem docebit, quomodo Analyseos græco vocabulo sit vtendum: ex quo tamen primum didicit, qua ratione hoc ad methodum sit translatum. Atque illi imperabit dicendam potius, terminorum Analysin in ratiocinationem per media pronuntiata, quàm ratiocinationis, in terminos. Sicque miscebit cælum terræ, prius quàm fateatur ab Analytica methodo distinctam esse alteram, in qua veteres compositionem totius ex primis partibus notauerunt. Verum cum in Dialecticis tuis institutionibus & Animaduersionibus, in Analyseos nomine translationē quandā agnoscas ab arte texēdi, scire veli an arbitreris eundē prorsus ordinē esse in tela texēda & in hac Penelopes more retexēda: an potius quod in texēdo primū fuit, idē sit in retexēdo vltimū? Placetne hac de re textores ipsos appellemus, eisque credamus? Est ita me deus amet, ista tua sapientia valdè infinita, Theffale: ideòque non potest in ingenij mei angustias cadere. Sed tamen in ea scrupulus est alius qui me male habet: quem tibi modeste indicabo, vt cum voles, eo me liberes. Quæcunque methodi species in arte disse-

rendi notari potest, siue ad instituendas artes, siue ad aliud quidlibet pertineat, ea, ut opinor, in aliquam exercitationis dialecticæ partem cadit. Qualis enim methodus esset, si Dialecticæ exercitationis nihil omnino contineret? At omnem Dialecticæ exercitationem versari vis in Analyfi & Genesi: atque nominatim scribis hac tua expositione, in iis duobus methodū esse vnicam atque indiuiduam, quæ semper à summo ad ima per intermedia descendat: quam Analyticā nominas. Ex quibus quid efficiatur vides, nempe omnem Dialecticam Methodum, siue ad instituendas artes, siue ad aliud quiduis referatur, tua sententia omnino esse vnicam, indiuiduam eandemque Analyticam. Cur igitur antea tantopere commotus es, quod disputationem contra te inscripserim, de Methodo quod vnica non sit: nec adiecerim, artium instituendarum? aut quorsum pagina prima monuisti te de qualibet Methodo non agere? An aliquam aliam esse putasti Dialecticæ exercitationis, quæ non descendat à natura primis ad posteriora per intermedia? Tibi caue Thessale, ac cogita ut mendacem, sic te in istis quasi ægri somniis, oportere esse tui memorē. Atque hæc quidē satis de Methodo altera rebus inuestigādis accommodata: de qua quid sentias prorsus nescio: in eoq; magnam ingenij mei tarditatem agnosco, quod ea capere nullo modo possum quæ tu vel pueris naturæ lumine, sine doctore nota esse vis. Nunc verò prius quàm veniam ad disputationis caput alterum, in quo mihi differendum, de iis quæ Analyfi tua es complexus: de eo etiam tibi respondendum est, quod fol. 6. pag. 2. Improbitalis meæ atque malitiæ fuisse dicis, nempe quod, ut ais, affirmauerim totius logicæ vsum ad veritatem & falsitatem quæstionis à te referri. In quo ipse mihi malitiosè imponis. Quoniam totus logicæ vsum non est, sicut scis, in inuentione positus. At eo loco qui in disputatione mea extat fol. 6. p. 2. de sola inuentione sum loquutus. In eo autē quid tibi mecū rei esse potest? Verba tua nominatim citaui ex initio dialecticarū tuarū institutionum editionis septimæ, quæ velut Minerua Phidiæ tum in arce nobis erat posita & fraterculi tui commentariis illustrata. Ea tibi reponam, in quibus nullam poenam recuso si mentior. *Dialecticæ artis*, ais, *partes duæ sunt inuentio & dispositio. Posita enim questione de qua differendum sit, argumenta quærentur: deinde in via & ordine expositis questio ipsa explicatur. Tertia mentis actio in differendo nulla est. Inuentio est doctrina cogitandi & inueniendi argumenti, id est probationis ad explicandam quæstionem idonea.* Quis ista legens non agnoscit me summa fide ex tuis verbis collegisse totam inuentionem à te esse positam, in excogitandis singulis argumentis, per quæ singulæ quæstiones possint tractari? Quid ergo in eo improbitatem vel malitiam mihi obii- cis? At ex eo tempore aliæ institutiones tuæ fortasse sunt editæ, in quibus hoc ipsum immutasti. Quid si eas (quod sanctè iurare possum) nō legerim? Quid si alias à te esse editas omnino nesciuerim, Tibi ne omnes erunt improbi, qui in comparandis tam inconstantibus tuis scriptis, otio non abutentur? Quanquam hoc mihi iucundissimum esse debet quod hac in partē nostris animaduersionibus admonitus, pleræque in inuentionis & iudicij vel dispositionis distinctione explicationēque, immutanda putasti: sed profecto molestum est, quod tam multis opinionum fluctibus ab annis viginti & plus eo, agitatus, nondum certum portum capere potuisti in quo quiesceres. Iam enim audiamus quid hoc loco scribas, non dico contra me, sed contra id ipsum quod alias ratum esse voluisti, Dialecticam scilicet inuentionē sitā esse in excogitandis singulis argumētis per quæ singulæ quæstiones possint tractari. *P. Ramus*, ais, *in Logicis præceptis in quinquennio tuæ istius disputationis aditū, quinetiā in eo libro quē tu nunc oppugnas, docet vsum Logicæ, etiam sine vlla quæstione, magnum esse in tota inuentionis & enuntiationis per se manifestæ doctrinā: in tota etiā Methodo, & quæstionis id est enuntiationis dubiæ, logicam explicationem (quod ad iudiciū eius pertinet) ad syllogismū referri.* In quo quod ex te & contra te de sola inuentionē ad quæstionem accommodata dictum est, tu malitiosè ad totius Dialecticæ vsum transfulisti. Deinde cum vsum Logicæ magnū esse ais in tota inuentionis doctrina, sine vlla quæstione, non cogitas Dialecticam inuentionem à te solummodo de argumentis esse institutam & argumētum ad ipsam quæ-

stionem esse relatum. Quod ex tua doctrina efficiam, non commemorabo alias institutionum tuarum editiones, sed superiore loco te vrgebo ex postrema artis dissendi idea, quam superiore mense edidisti. In cuius pagina prima ita scribis. *Inuentio prima pars dialectica, de argumentis. Argumentum est quod ad aliquid arguendum affectum est. quales sunt rationes singulae, quibus verum aut falsum esse aut non esse nihil omnino constituitur.* Quid est illud, aliquid, ad quod argumentum affectum est? Non es ausus credo, quaestionem nominare: ne quis (sicut de nobis audire potuisti) hoc loco eius definitionem à te exigeret, eo iure quo ipse in alios vti soles. Ergo vides Thessale, nihil in eo esse malitiae quod dixi totam inuentionem tuam esse sitam in excogitandis singulis argumentis ad quaestionem, vel vt iam loqueris, ad aliquid efficiendum accommodatis: sed in hoc ipso maximam esse somniorum tuorum perturbationem. De qua postea in consideranda tuorum scriptorum inconstantia differetur. Nunc ad ea veniamus quae Analyseos nomine es complexus: vt etiam si fictum pro arbitrio huius nominis vsum tibi concedamus, exquiramus tamen, An Analytica Methodus, quae tam multa continet, omnino vnica dici possit?

DE IIS QVAE ANALYSIS IN THESSALI

doctrina continet, vtrum vnica specie includi possint, eaque
indiuia. Cap. 3.

Ontendebam superiore disputatione, Analyticam Methodum in tua doctrina complecti, progrediendi modum à genere ad species, à causis ad res effectas, à fine ad media, à partibus ad totum: nunc etiā, sicut dixi, addā si voles, à toto ad partes. Atq; conabat efficere in illis methodum omnino vnica dici non posse: etiam si in eis nomen vnum Analyseos concedamus: quod tamen sine vllius philosophi autoritate, rebus tam differētibus accommodasti. In illis verò quorum valde diuersa habitudo, nō posse dici rationē ordinis vel Methodi omnino vnica, videbar probare partim Arist. autoritate, partim etiā tua. Qui locus à me tractatus est à fol. 8. ad 11. Nunc quid contra afferas audiamus. *Vbiā, ais, ista Methodi distributio est, Carpentari? Soles tu vel minima de causa, etiam contra te ipsum, locos ex libris P. Rami ad verbum citare: in hoc verò quod caput est, quod quaestionis summam vel potius rem omnem continet, tu pro te ad istius diuisionis probationem ne verbum quidem citas.* Iucundissimum est profecto, quod eo rem omnem rediisse fateris. Quoniam hoc posito, iam faciliè intelligitur, si istud probauero, rem esse confectam. Atqui ego constanter adhuc contēdo omnes te hos progrediendi modos Analyfi nominatim esse cōplexum, eōsque exemplis illustrasse: atque id adiicio, etiam si hoc à te nusquam expressum esset, tamen quia vnica doctrinae methodum esse vis analyticam, illa omnia analyfi tibi esse comprehendenda, si consentanea dicere velis. Vnde verò vis exordiat? Credo ab eo quod de progressionē à partibus ad totum, maiore animi securitate negasti. *Primum de methodo, ais, totius artis à partibus ad totum, nulla vsquam à P. Ramo facta mentio est.* Valde doctrinae tuae es immemor Thessale, vel arbitraris fortasse, quo furore omnia scribis, eodem nos ad illa legenda accedere: ideoque vt non attendis quae scriptorum tuorum consensio sit, sic minimè sperasti nos in istis nugis inter se comparādis tam accuratos fore. Quid enim? Non mihi concedes in hac ipsa disputatione de methodo, tibi passim, sed potissimum lib. 9. Animaduersionum pag. 69. in Geometria lineam ex puncto, superficiem ex linea, corpus ex superficie tanquam ex elementis & partibus oriri? Quanquam nō est necesse ad id extorquēdum nos ad tuas Animaduersiones cōfugere. Siquidem in hac ipsa expositione fol. 9. pag. 2. hoc idem scribis, meque reprehēdis (quo verò iure id facias, viderint omnes peripatetici) quod Arist. sequutus, non essem ausus ex puncto lineam, ex linea superficiem componere. In quo profecto maximam prodisignationem tuam, rerum non modo phisicarum, sed & Geometricarum. Addo etiam illud ex eadem animaduersionum tuarum pagina, literam dictionis esse partem, dictionem orationis. Quibus ex te positis, cedo in

Geometricis

Geometricis & Grammaticis explicandis, quæ erit in ijs gradibus ordinis ratio tenenda? Si negas ad totum integrum esse progrediendum ex ijs quæ partium rationem habere vis, describam locum ex pa. 71. lib. 9. Animaduersionum, in quo rides eos qui aliter faciendum arbitrantur. Si tres annos in grammaticis puer instituat, ais, ad tuam istam Galenicam methodum, primum annum consumes in regulis syntaxeos, ultimis primum, deinde medijs tum primis: partiumque orationis nondum cognitarum, mirificam structuram institues. Anno secundo cum docueris syntaxim, ad Etymologiam venies & partes orationis explicabis interjectiones, prepositiones coniunctiones, aduerbia, participia, verba pronomina, Item syllabas & literas declarabis. Sic enim retrogradus, à natura posterioribus ad natura priora conscendes: atque in tenebris viatori lumen tutioris via gratia præferes, sed pone vagantem & errantem, in umbra corporis videlicet occultabis & quod omnino fieri non potest, ut ante partium (quas partes esse nesciat) puer syntaxim condiscat, hoc ista caligine nempe conficies. Qua stultitia queso te, quanam maior in artibus instituendis fingi cogitariue potest, Ex quibus quis mecum non collegerit in perpetua methodo Grammaticæ tradendæ, tibi placere à partibus ad totum Analyticam progressionem, quam hoc loco usquā à te probatam negas? Pergamus & ad Geometriam veniamus. Quid? in hac quid facies? inquis? quomodo? γεγραμμένα ἀποδείξεις illa tantam doctrinæ perturbationem ferent? Euclidis libri sunt quindecim: decimus quintus tibi primus erit, decimus quartus erit secundus, & deinceps sic inuertentur reliqui: solida primū, tum superficies, tertio loco linea fuerit. At quas demonstrationes hic ordo συνδέσµους habebit? Ex antecedentibus theorematibus & problematis consequentia, analytica via demonstrantur: An etiam contra, per hanc viam poterunt, Euclidis priores propositiones, posterioribus demonstrari? An Geometras putamus istā methodum sine risu audituros? Non potius omnis ordinis ineptissimam & insulsissimam peruersionem iudicaturos? Quare secunda methodus Galeni, secunda τὰς αὐτῶν διαδοχὰς nulla est. Hic non dicam quam ignoranter, vel certe malitiose, Galeni sinthesin interpreteris quamque sophisticè in tua Analyfi hoc loco retineas & laudes quod ille omnium doctorum iudicio, per sinthesin significauit: sed hoc solum concludam, quod quantumuis impudens negare nullo modo potes, placere tibi in Grammatica & Geometria progressionem a partibus ad totum, eamque Analyseos nomine comprehendere. An non igitur iam confecta res est? Quod si tibi non est satis, en profero locum alterum. Aristoteles sicut dictum est cap. superiore, in prioribus Analyticis fieri vult ratiocinationis Analyseos in pronuntiata, & horum in terminos siue tria extrema. Tu verò contra. lib. 7. Animaduersionum fol. 273. contendis faciendam esse primum Analyseos in pronuntiata, deinde horum in ratiocinationem: atque hoc Analytico ordine in docendo progrediendum a terminis ad pronuntiata, ab ijs ad Ratiocinationem. Eone efferetur tua impudentia, ut negare audeas, terminos pronuntiatorum, hæc ratiocinationum partes esse? Atque ut intelligas me hoc loco rationibus abundare illud etiam adijciam: tibi cum alijs locis multis, tum expositionis huius. fol. 14. pag. 2. materiam & formam corporis naturalis, quod constituunt, partes esse: minimè repugnante me, quanquam intelligam quantum inter partes quæ propriè totum integrum componunt (de quibus hic loqueris) & istiusmodi principia intersit, sed tamen materia & forma (tibi inquam) corporis naturalis partes sunt. Ergo si ex tua doctrina constiterit in Physiologia a materia & forma ad corpus naturale Analyticam esse progressionem: nonne eadem opera efficietur, analyseos a te comprehendere ordinem eum qui a partibus ad totum deducit? Atqui hac ipsa disputatione de methodo lib. 9. tuarum Animaduersionum, Analyseos tuam in Arist. laudas atque mirifice amplecteris, quòd in Physiologia hunc ordinem tenuerit & ex antecedente principiorum eiusmodi, cognitione nos ad corpora eorumque affectiones deduxerit. In quo attendite obsecro, vos omnes qui hæc legitis, atque considerate incredibilem hominis inconstantiam. Antea voluit Aristotelem in Physicis, analyseos esse progressum a materia & forma, ad corpus naturale, ut a natura prioribus ad ea quæ sunt posteriora, eiusque methodum hac in parte laudauit: At idem in hac expositione, ea ipsa pagina quam modo citauimus, scribit quando ad Physica tractanda accesserit se corpus naturale initio definiturum: Deinde distribu-

turum primum quidem in materiam & formam: quales, inquit, in omnibus artibus innumerabiles partitiones sunt integrorum in partes, postea in species: & tamen ista progressionem analyticam semper futuram, a generalibus ad specialia. Quid non apud hunc analysis (quam tamen numero vnicam dicere audet) effectura: cum in ea licere velit progredi a causis ad corpus naturale & a corpore ad eiusdem causas, itemque a partibus ad totum & a toto ad partes? Sed dic nobis tandem aliquando Thessale, quo auctore tam varijs ordinibus analyseos nomen accommodes? nec enim aliorum philosophorum loquendi consuetudo, praesertim cum de nomine quaeritur, negligenda: aut si tibi hoc sine alterius exemplo licere arbitraris, cur saltem quando intelligere videmur quam sit multiplex apud te huius ratio, nobis non concedis ut distincte loquamur? Sentis iam opinor, si modo sensus aliquid tibi relictum est, quam verè à me esset propositum, Analysis tua includi eum ordinem qui à partibus primis progressionem habet ad totum, quod integrum nominas, per ea quae sunt intermedia. Nec vero id a te factum est sine iusta ratione: quoniam analysis tua sicut dicere soles, deducit à natura prioribus ad posteriora: tibi vero indubitatum est, partes toto integro natura esse priores. Vis hoc idem in reliquis tribus efficiam, atque etiam doceam huic tuae reginae Analysis, à te ipso subijci descensum a genere ad species, a causa ad res effectas, à fine ad media. Est quidè certè in hac tota disputatione istud tibi usque adeo familiare, ut ridiculus labor meus in eo confirmando sit futurus. Atque profecto prima fronte valde miratus sum hoc a te negari: deinde vero agnoui religionem tuam & in animo proiecto in omnem impudentiam, magnam vim veritatis: cum paucis verbis interiectis ea recipis & ingeniosa sane excusatione lenire conaris, quae paulo reiecasti. Ergo, inquis, de quatuor illis generibus quartum istud, nempe à partibus ad totum, quia tuum commentum est, tibi habeto. Verum, si hunc ordinem mihi dederis & a te abdicaveris, quid sequeris in Geometricis & Grammaticis? aut quid erit faciendum quando id quod doctrinae alicui subiectum, totum quiddam erit integrum, partibusque constabit, aliquot gradibus inter se distinctis? Nihil ne hic tua Analysis nobis suppeditabit quod sequamur? Vide quid agas & quomodo hoc meum commentum nomines, mihi quoque omnino relinquendum arbitreris. Reliquis autem vocabulis, ait Ossa de Thessalo, id est personatus Thessalus de seipso, usus est ille quidem interdum, sed diuersis in locis, nec tam sponte sua quam necessario: quia primum ab iis usurpata erant, pro quibus aut contra quos scribebat. Callida profecto excusatio. Sed tamen cum illa omnia, siue tua sponte, siue ab ipsa veritate coactus, Analytico ordine complectaris, quomodo in ijs habitudine usque adeo inter se differentibus, methodum omnino vnicam & prorsus indistinctam dicere potes? Talem vero dicas necesse est, si numero, sicut vis, vna est, nec in varias species diuidua. Si quando P. Ramus, ait Thessalus Ossa, pro methodo ab vniuersalibus ad singularia, dixit a fine ad media, aut à causis ad effecta, tria propterea methodorum genera non fecit, aut intellexit: sed his verbis vnam semper & eandem methodum a generalibus ad specialia significauit: quia generalia sunt causae specialium, ut dictum est ex Arist. Ergo methodum tuam omnino vnicam esse vis quae a genere ad species gradatim descendat: sub ea tamen contineri progressionem a causis ad res effectas: quoniam causa cum rebus effectis comparata, ad has videtur eo modo se habere, quo genus ad suam speciem. Hoc vero confirmas ex eo, quod Arist. dicit, generalia specialium esse causas. In quo quid agis Thessale? aut quam in concludendo formam sequeris. Non enim quia generalia specialium causae sunt, efficitur in docendi methodo descensum à causa, debere ad eum reuocari qui est a genere ad speciem: sed contra potius tibi dicendum videbatur, vnicam esse methodum doctrinae instituendae, eamque Analyticam a natura prioribus, ut à causis ad res effectas: hanc vero in se complecti progressionem a partibus ad totum (quoniam partes totius causae sunt) à fine ad media (siquidem certum est finem cum medijs comparatum, vnius causae eiusdemque nobilissimae rationem obtinere) & a genere ad species, quia ex Arist. generalia specialium sunt causae. Quod si diceres, tollerabile quidem esset, & si non omnino verum. Hoc tamen tibi adhuc esset explicandum, cur in hac posteriore Dialectica parte progressionem a ge-

nere non distingas ab ea quæ sit a causa ad res effectas, cum in priore, quæ est de inueniendo, locum a genere omnino diuersum esse velis ab eo qui causam continet. Quid enim? An in inueniendo minus quam in iudicando, verum esse putasti illud Aristotelis, generalia specialium esse causas? aut ipsa methodi precepta minus quam Inueniendi, exactam partium distinctionem postulare videbatur? At hoc profecto intolerabile est quod in tua expositione dicere ausus es, omnes particulas progressionis a natura prioribus (quæ sane variæ sunt & multiplices) vnicum quid facere, non modo specie, sed etiam numero. De quo pluribus hoc loco disputarem & facile meo quidem iudicio, errorem tuum omnibus Peripateticis probarem: nisi vereretur ne ad illud quod scribis pa. i. fo. 8. resilires, quisquiliæ esse has Aristotelis, a te iam pridem refutatas, id est ut interpreter, contaminatas potius quam intellectas. Quanquam neque hac in parte id preterire vilo modo possum, quod tu qui in Arist. contaminando magis quam intelligendo elaborasti, inepte admodum docere voluisti quomodo mihi in illius schola esset loquendum. *Argumentum hoc tuum, inquis eodem loco, de vnitæte numeri, speciei, generis valde ac vehementer tuam Imperitiæ vel in scholasticis ineptiis, quas solas didicisti, coarguit. Longe enim aliter apud Arist. Top. I. τὰς ὁμοίας τε καὶ τὰς ἀντιθέσεις, ubi res diuersas comparatas inter se, facit easdem numero, specie, genere. At tu sophisticæ huius etiam ignarus, misere traducis Arist. Dum eius de comparatione doctrinam, transfers ad simplicem considerationem & iratus quæris vtrum methodus artis sit vna numero, genere, specie? In quo & ex Arist. falsum sumis & tuo more imponis. Nam quod ais tres illos modos quibus aliquid idem esse dicitur, apud illum pertinere tantum ad res diuersas inter se comparatas: in eius doctrina (quam impudentissime sophisticam vocas, mendacium est. Quandoquidem ille eodem capite lib. i. Top. nominatim scribit, numero eadem esse quorum nomina plura & res omnino vna est. Deinde in hac disputatione, eo loco quem tu exagitas, ex te ipso sumpsi id de quo paulo ante agebam, Analytica scilicet methodo contineri rationem progrediendi a genere ad speciem, a causa ad effectum, a fine ad media, a partibus ad totum: de iisque inter se comparatis, quæsiui, pertinerentne ad methodum vnā genere tantum, an etiam specie, atque adeo numero? Quis non videt istud in comparatione, non in rei simplicis consideratione versari? At inquires, loqueris tantum de methodo artis Instituentæ, Fateor. Sed cum illa, omnia ea quæ modo enumerata sunt, ex tua opinione contineri videatur, quero quomodo vniantur. Quid si de animali tantum agerem, in eiusque diuisione sumerem hominem & belluam: Deinde quærerem quomodo hæc in illo vnum faciant: nonne in rerum comparatione versaretur? Sed hæc obiter tantum, quoniam ad hanc rem fusius explicandum, locus alius mihi est institutus in Commentarijs descriptionis logicæ. Quæ tum haud dubiè emittam & in eo tibi roganti lubes parebo, cum intellexero Animaduersionibus tuis & Dialecticis Institutionibus extremam manum additam. Vt in hac, fluctuantis adhuc opinionis tuæ certa quædam definita que capita habeamus: in quibus posteritati indicare possimus, fædata Arist. doctrina quid Academiæ nostræ præstiteris & quantum adiumenti ad philosophandum attuleris. Prius vero quàm istud ex te sit cognitum, oleum profecto & operam perdet, quicumque laborare volet in tuis reprehendis. Quoniam nihil est omnino quod erubescas: nihil quod licere non arbitreris, pro ea libertate vel potius impudente licentia quam tibi ab Academia tua noua datam fingis. Sicut ex hac disputatione facile intelligunt quibus placebit in nostris scriptis paulo attentius ea inter se comparare, quæ dum ad alia propero leuiter tantum nunc indicabo. Dixeram fol. 4. pa. i. Eum locum quem ex Platone commemorat Aristot. cap. 4. lib. i. Ethic. de duplici via, quarum vna ducit a principijs, altera ad principia, a Thessalo appellari veræ methodi turbatorem alterum. Hic expositionis suæ fol. 6. pa. i. negat se de Platone esse loquutum: sed voluisse locum Aristot. qui tamen ex Platone citatus est, peruerse intellectum, videri posse turbatorem. In quo ut de vtriusque nostrum fide sine errore iudicetur, atque intelligatur dum hic in Platonem & Aristotelem modestior quam antea videri vult, qua religione addiderit (peruerse intel-*

ctum) nec nunc absolute dixerit, videri turbatorem, sed tantum videri posse: Oro atque obsecro ut æquus lector consideret quæ ab illo scripta sunt in Animaduersionibus lib. 9. pa. 46. Disputationis etiam nostræ fol. 5. pa. 2. notaueram hunc Dialecticarum Institutionum lib. 3. exercitationis Dialecticæ duas partes fecisse, easque inter se contrarias: vnam in genesi alteram in analysi. Quem locum scio extare editionis septimæ pa. 280. quæ fraterculi commentarijs illustrata: atque existimabam post tam multos annos, quibus diutius a veritate, quam Vlysses a patria aberrauit, hominis furorē efferbuisse & pro rato in eius doctrina haberi posse, quod in ea editione placuisset. Hic fol. 9. pa. 2. negat iam vllum esse librum tertium Institutionum earum quæ ab annis quinque sunt æditæ. In quo profecto Thessale, si quid pudoris adhuc habuisses, errorem meum, si modo error est, dissimulasses: præsertim cum de exercitationis distinctione, in cuius confirmationem locum eum citaueram, mihi tecum conueniret: Et eadem opinionem a te expressam meminisses lib. 20. Animaduersionum prostreमारum. Quid enim? An a nobis postulas ut per dispositos homines singulis mensibus inquiramus, quæ librorum tuorum editiones nouæ sint? Non est tantum a rebus nostris, quantumuis leuibus, ut ista longe leuiora tam cupide sectemur. Obseruaueram fol. 9. pa. 1. à Thessalo incepte ex eo probari finem medijs natura priorem, quod si finis sit, sint etiam ea quæ ad finem referuntur, non contra. Iam hic fatetur fol. 9. pa. 1. rationem hanc de finis antecessione, non satis esse idoneam. Sed hac in parte ne aliquid à nobis accepisse videatur: ait se de ea iam pridem in Logica quod verum esset, admonuisse. Sed cedo Thessale, in qua Logicæ parte? Non cogitas cum tuam Logicam dicis, in quam immensum mare nos reuoces? De ea Elencticæ sunt Animaduersiones tuæ, harumque editiones tres omnino deferentes, primæ liber vnicus, secundæ libri viginti, tertiæ totidem, sed illis omni genere vanitatis longe locupletiores. Sunt etiam Logicæ institutiones, atque in ijs modo liber vnicus, modo tres, modo duo rursusque nouissime vnicus. In hac tanta varietate logicorum scriptorum, ubi vis quæramus locum eum in quo hunc errorem agnouisti? Quamquam nullum prorsus esse existimo, nec dubito quin si aliquis extitisset, eum nominatim fueris expressurus: ne hac in parte vllum vulnus a nobis accepisse videreris. Ut quæ id certò credam, facit quod video in postrema tuarum Animaduersionum editione lib. 9. fol. 49. eundem errorem tibi adhuc placuisse. Tu cum voles, facies ut huius nostræ admonitionis fructum hi sentiant, qui fortasse in illa consecutione, tua auctoritate sunt decepti. fol. 10. pa. 2. locum alium fideliter citaueram ex lib. 2. Institutionum Dialecticarum, in quo huic placet ut in Grammatica explicanda, a totius artis natura ad quatuor huius proximas partes Orthographiam, Etimologiam, Syntaxim, Prosodiam, inde ad ad extremas particulas ab integris rebus progrediamur. Ex eoque concludebam in Analysisi etiam huic placere descensum à toto integro ad partes vltimas. Ille fol. eodem, de eiusmodi descensu, in quo maximè premebatur, nihil omnino respondet: negat tamen se in editionibus quæ sunt secutæ, has omnes Grammaticæ partes retinuisse. Mos iste profecto sophistarum est, ita in omni disputatione momenta rationum eludere, ut cum victi sint tamen, vicisse velint videri. Cum verò eam Analysisi quarum artes inuentas Galenus prædicat hic sophisticè exagitasset, tota pa. 7. lib. 9. Animaduersionum, quasi illæ loquutus esset de descensu à generalibus ad specialia: atque illius synthesisi eodem artificio esset interpretatus, collectionem singulorum in specialem notationem, specialium in generalem, ex ijsque, contra eiusdem Galeni doctrinam collegisset, artes non esse inuentas per Analysisim, sed per hanc potius explicandas, nec esse docendas per synthesisim, sed potius per hanc obseruandas & notandas: Ego contra, ijs nominibus distinctis docueram, fol. 13. disputationis meæ, Analysisim (quod nemo doctus vnquam negauit) eo loco apud Galenum significare descensum a fine, quo ad artium inuestigationem primi earum auctores sunt excitati, & synthesisim ascensum a primis medicinæ elementis ad id quod in eadem est summum. Hic quid responderet? De re omnino nihil. fo. 12. pa. 2. significat se omnem distinctionem odisse. Vocat cornutum elenchum, sicut antea conutum sophisma, atque predicat se Galeno tantas laudes attribuisse, quanta summo

alioqui philosopho doctissimo & eloquentissimo attribui posse videbatur. Sic olim Gracchus verbis ærarium defendebat, factò publicā dilapidabat pecuniā. Alio loco cū idem esset mēitus, Galenū initio artis parvæ, arrogāter prædicare se analyticæ methodi inuentorē & auctorem. Fo. 18. pa. 1. Hunc ni fallor, ista calumnia omnino liberaui: persequi ut re vera hac in parte Theſſalus nihil omnino habeat in quo possit resistere. Quid igitur? victum ne se fatebitur? Imo verò vicit, os impudens: etiam si de re nihil omnino respondeat. Sic enim scribit Fo. 17. pa. 2. *Ad extremum excusare iterum vis Galenum vel potius in mentiendi Galeni excusatione, P. Rami accusare. Sed iam antea lectores admonui ut locos conferant, nuncque iterum moneo, ut hoc tuum mendacium ex re ipsa deprehendant. Quid? non verū est hoc à te ad verbum scriptum esse. Fo. 67. lib. 7. postremarū Animaduersionum? Galenus gloriatur illius analyticæ methodi se primum inuentorem atque auctorem esse. In quo Galeni non solum modestiam, sed memoriam, valde requiro. Qui antea Platonem totius ὁδοῦ τοῦ λόγου ὁδὸν καὶ ἀνοδὸν scriptorem & auctorem ē Phadro & Philebo produxerit & appellarit, & in medicæ artis constitutione, veterum philosophorum documentum esse dixerit. Non sentis verum esse quod tibi respondi, Galenum non prædicare se inuentorem methodi analyticæ, sed hoc tantum dicere, se eam quam a veteribus acceperat, primum ad artis medicæ constitutionem accommodasse, & in huius origine explicanda vsurpasse? Atqui tu huius disputationis iudices medicos expetis! Quos verò de illis fore arbitraris qui non intelligant quā insignis sit prior tua impostura? quā frigida posterior responsio? Tantū ne viriū habere credis tuam suadæ medulam, ut ea spes possit te non modo apud imperitam multitudinem, sed apud eruditos, in quæstione præsertim philosophica, nigra dealbare & alba denigrare? Nec verò minus ridiculum est quod de hac editionum tuarum varietate causari soles: quodque præter priuilegium ab academia noua in rem tuam, sicut fingis, irrogatum, in hac ipsa disputatione, singulari vel potius incredibili sophistarum fuco, magnam gloriam ex eo captas quod de annuis ingenij tui fœtibus, iisque admodum inter se dissimilibus, atque adeo contrariis, sepe obiecimur. In quo tam frigida est, mihi crede Theſſale, apud doctos nugarum tuarum defensio: ut dubitare non debeas quin omnibus, qui ista legent, futurus sis omnino ridiculus. Nos quidem antea sepe in Animaduersionibus dialecticis, atque in hac disputatione nonnunquam, in scriptorum tuorum comparatione dedimus operam ut omnes intelligerent, Theſſalum in antiquitatem omnium esse arrogantissimum, eundemque in doctrina sua omnium qui vnquam scripserunt, inconstantisimum: ut pote qui singulis annis mutat quadrata rotundis. De eo vero quid hoc loco respondes? Audite obsecro vos, viri boni, Archisophistæ triumphum verè sophisticum. Tu iam pridem calumnia nescio qua (ais fol. 9. pag. 2.) proposueras decem, aut nescio quot editiones logicorum P. Rami librorum. Postea animaduertisti eum abs te laudatum esse, eodem argumento, quo vituperare cogitabas. Quid ita? an seuerissimum censorem antiquitatis, in suis scriptis omnium inconstantisimum docere, hominem laudare est? Ego profecto genus hoc laudis tibi tuisque non inuideo. Laudis verò rationem ex eodem audiamus. Nam si tot annos ais, tam sepe logica illa in hac vrbe edita est: tot millia sunt discipulorum P. Rami, quot librorum millia iam inde empta fuerunt. Pape! Quid hoc est, si non est, de libris tuis tam incōstanter editis, sophisticæ respōdere? Quasi id ego tibi vitio verterim quod sepe logica tua in hac vrbe sint edita: non quod in nouis illorum editionibus, sepius noua feceris omnia, repudiata repetueris, repetitaque rursus repudiaueris. Deinde cuius artificij argumentum hoc est Theſſale, colligere te habere discipulorum decem millia: quia librorum tuorum totidem exemplaria fortasse in hac vrbe sunt edita? De hac summa, si placet, detrahe primum eos quibus tu illos hostiatim obtrusisti: Deinde doctrinæ Peripateticæ studiosos, qui non ex illis aliquid discere, sed furorem tuum in Arist. cognoscere voluerunt: Postremo omnes qui eosdem, ut ait P. Gallandius, non ad fructum aliquem capiendum, sed veluti vernaculos Pantagruelis libros ad lusum & animi oblectationem lectitant. Tum quicunque erunt reliqui (qui sanè erunt perpaucci) eos fortasse merito nugarum tuarum discipulos, vel potius nugiendulos tnos ap-*

pellabis. Recrimnaris quoque fortiter, atque eandem inconstantiam mihi obicis. Tu ais, cum interrogareris de nescio quibus ineptiis abs te recoctis, cur primas tuas cogitationes retexeres, qui id in P. Ramo tam contumeliose reprehenderas, quid academice notitiole, quid tum respondisti? Potuisssem Thessale, si mihi notum fuisset tuum artificium, tecum respondere, me ad id coactum discipulorum meorum frequentia. Sed hoc per me tibi erit proprium: nec enim vnquam inuidebo. Verum scire vis quid responderem, si tu fortasse ita mecum ageres? Dicerem me nihil meorum vnquam magnopere admiratum, ideoque minime eo commoueri quod meas vigilias, ineptias appellas: cum ipse Arist. ex cuius fontibus nostros riuulos deriuare conamur, tibi in omnibus philosophiæ partibus perpetuo ineptire videatur. Adderem etiam, tuorum scriptorum & nostrorum, in eo de quo nunc agitur, conditionem esse valde dissimilem. Horum enim ea est in antiquitatem modestia quæ veniam fortasse mereri possit, si quid dictum sit oscitanter, in quo immutando postea laborandum. Tua, tantam præ se ferunt arrogantiam, tantam in audendo contra omnem antiquitatem, animi tui securitatem, vt in hac nulli delicto, venia dari possit: & quæ in aliis essent leuissima, ea in tanta procacitate & intemperantia merito indidentur grauissima. Quanquam neque istud mihi ad defensionem est satis. At hoc verè videor esse dicturus, nostra scripta de arte differendi & de ipsa natura, ita esse aliquoties edita, vt in addendo detrahendoque, semper conatus sim efficere quo posteriores cogitationes prioribus essent meliores: interea tamen cauere ne vlla sententiarum contrarietas appareret. In tuis verò plerumque posteriora prioribus sunt deteriora: & in sententiis tanta repugnantia, quantam vix vnquam quisquam, in vlllo scriptore notauit. Adeo vt ad euertendam Thessali doctrinam, non alio auctore quam Thessalo opus esse videatur. Sed de iis satis, nunc ad ea pergamus quæ in tua expositione sequuntur.

Methodus quo modo ad iudicium se habeat, qualis sit in Poëtis & Oratoribus quodque modo facilis & difficilis. Cap. 4.

Locus est alter expositionis tuæ fol. 11. pag. 1. de methodo quomodo se habeat, ad iudicium & qualis sit in Poëtis & Oratoribus. In quo tuo more, victus triumphū canis: & cum hac etiam in parte a nobis notatam sentias tuam inconstantiam, de hac nihil dicis, quoniam nihil omnino habes quo illam possis excusare: Nec dubito quum iam cogites quam frigidum fuerit quod antea respondisti, discipulorum tuorum frequentiam te ad illam adegisse. Quæ duo consideremus paulò attentius. Obseruaueram disputationis meæ fol. 12. te in comparatione methodi cum iudicio fluctuantē, olim in prima Dialecticarum Institutionum editione, methodum iudicio subiecisse, vt speciem suo generi: Deinde in altera editione, quam sæpe dixi fraterculi commentariis fuisse exornatam, eandem à iudicio separauisse, atque huic in diuisione dispositionis tanquam generis vnus, ex altera parte opposuisse, idque mirari me dixeram, quod primæ tuæ cogitationes postremis longe meliores esse viderentur. Tu quid respondes? De inconstantia, vt dixi, omnino nihil. Quod verò mirari me scripseram id rides, nec sentis in quem ista cudatur faba. *Ecquid non miraris etiam, inquis, quod natura cerebrum à capite separauerit. Par enim admiratio fuerit: cum P. Ramus methodum non modo iudicij logici partem, sed præstantissimam diuinissimamque, partem fecerit.* Ergo Thessale, methodum iudicij partem esse vis, in eoque repudiata reperis? Quoniam in prima Dialecticarum Institutionum editione hæc tua fuit sententia. Verum quomodo hoc consentit cum libro secundo editionis alterius, quæ hanc multis annis est secuta & vt dixi, fraterculi tui commentariis illustrata? In quo Dialecticæ dispositioni, cui antea inuentionem opposueras, syllogismum & methodum subiicis: Deinde scribis partem eam quæ est de syllogismo, id continere, quod propriè iudicium nominatur. Aut quare tandem ratione saluum hoc retinere poteris, quod scribis lib. 1. Animaduersionū editionis secundæ. *Dispositio, ais, plenioris significationis est. Non enim tantum iudicium (quod syllogismo fit) sed etiam methodum complectitur. Iudicium autem & methodus, res variæ sunt ac diuersæ, vt Institutiones nostra declarant.* Non licebit per impudentiam tuam, istam incon-

stantiam admirari, in ea re præsertim quam habes omnium maximam maximèque meditatam? In loco altero de methodo poetarum, tragicæ exclamans, impudentissimè tuam impudentiam mihi adscribis. Quod ut omnes intelligant nihil amplius postulo quàm ut tua cum nostris sedulo cõferantur. Scripseram fo. 12. pa. 1. hoc in scriptis tuis me valde laudare & cupidissime amplecti, quod methodum duplicem esse velles, vnam doctrinæ exactioris, alteram communis prudentiæ per omnia fusæ, & in diligenti circulantiarum omnium obseruatione sitæ. Quam tamen fateris artis nonnihil habere, in qua a priore longo interuallo superetur. Hæc mihi videbar fidelissimè descripsisse ex lib. 2. tuarum Institutionum. Nec dubito quin ita sint iudicaturi, qui volent hæc inter se comparare. Tu verò quid contra afferas eadem pag. audiamus. *Quale, ais, tuum commentum est, quod P. Ramus in oratoribus & poetis methodum artificiosam deesse fateatur? Etenim exempla artificiosæ methodi de Poetis & oratoribus deprompta, & ad eius illustrationem in logicis a P. Ramo adhibita, facile hanc insignem impudentiam produunt & refellunt.* Dij de eradicent, impostor. Dixi artis nonnihil habere, sed in qua à priore, quæ propria philosophorum, longo interuallo superetur. Quæ ipsissima tua verba sunt lib. 2. tuarum Institutionum. *Methodus, ais, est multorum & variorum argumentorum dispositio. Ea duplex est, altera doctrinæ, altera prudentiæ: non quod utraq; prudentiæ non sit: sed quod altera doctrinæ & artis nihil fere habeat, sed ex hominis naturali iudicio prudentiæque pendeat.* Vtinam verò hoc loco non calumniari sed docere voluisses, quod nostra disputatio postulabat, cur cum exactissimam methodi partem in Poëtis & Oratoribus deesse fatearis, sicut certe deest, tamen vsum artis differendi omnino ad illos reuocare soleas, non in grauioribus philosophis quærere. Quod autem eadem pag. ex Platone & Arist. contendis, repugnante me, artem methodi non esse difficilem: de illa vere videor esse dicturus quod Arist. de veritate lib. 1. minore Metaph. cognitionem eius partim esse difficilem, partim facilem: idque hinc intelligi posse, quod nec pro dignitate quisquam eâ adipisci potest. Nec omnes ab eadẽ aberrant, sed vnusquisque, aliquid de methodo dicit, singuli autem nihil, aut parum in ea consequuntur. Verum ex omnibus in vnum collectis, magnum quiddam forrasse existit. Itaque ut eo ipso vtar, quod ille eodem loco scribit, in hac quæstione facile est quasi portam tangere. Quod autem de singulis ad hoc pertinentibus perfecta cognitio haberi non potest, id eius difficultatem arguit. Et certe cum Arist. tibi rem totam vno verbo complexus videtur, quo ut ais, dixit natura prius debere precedere, quanquam id ad confirmandam vnicam methodum Analyticam a te confictum sit: quid tamen est aliud quàm portam tangere? An eo ipso arbitraris definita omnia quæ de hac a veteribus quæsitæ sunt & à nobis hoc tempore disputata? Nec verò ad istam difficultatem confirmandam, quam speciales de methodo quæstiones continent, aliis vtar iudicibus quam iis ipsis qui hæc nostra legentes fatebuntur opinor, se nonnihil difficultatis in eorum explicatione sentire: nec aliò teste quam Thessalo, qui ab annis viginti & plus eo, in ista disputatione exercitatus, adhuc in porta hæret. Ideoque cum ante menses duos superba inscriptione, Dialecticæ. Idæam tandem aliquando daturum se esset professus, interea nostra disputatione commotus, quia in methodo, nobilissima iudicii parte, non satis sibi constat: ipse iam quasi suo iudicio orbatus, solam inuentionem edidit, & in hac quam esset perturbatus eo omnibus indicauit quòd in publica & regia, si Diis placet, huius explicatione, nullam paginam sine multis lituris adhuc potuit præterire. Dixeram eiusdem fol. pag. 2. Platonem in Timæo primam methodi distributionem fecisse in duas partes, cum rebus quæ tractantur quandam cognationem habentes & Arist. in logico organo eandem partitionem esse secutum. Thessalus eiusdem quoque fol. pag. 2. negat illis locis quos indicauimus, eos de methodis quicquam cogitasse, sed de ratione probabilium & necessariorum, deque generibus argumentorum, & dispositione partium vnius syllogismi. Hæc enim eius verba sunt. De Arist. primum dicam. Hunc semper existimaui, (quod hoc loco aperte scripsi) Analyticis posterioribus & libro octauo Top. non solum tradere voluisse collocationem vnius argumenti cum partibus quæstionis vnius: sed multorum,

ad eandem rem pertinentium, in certos gradus distinctionem, in quibus aliquid esset primum, aliud ultimum, reliqua interiecta: Atque hunc ordinem in causis necessariis exposuisse Post Analyticis, in argumentis communibus & probabilibus tantum, lib. 8. Top. Vtrumque si mihi negas, sicut certe negas, animaduerto te studio reprehendendi omnino excæcatum. Si quidem de Analyticis id confirmare possum, non solum Aristotelis auctoritate & omnium eius interpretum, sed tuo testimonio. Quod quia ad coercendam tuam impudentiam plus habet virium quam superiora, nunc tatum persequar. Prima pa. lib. 9. Animaduersionum postremarum, ita scribis. *Analytica prima pars est in enunciatione, de qua in interpretatione, secunda in syllogismo, de qua in prioribus Analyticis, tertia est in methodo, de qua in his posterioribus Analyticis.* Quod si tibi non est satis, audiamus ea quæ sequuntur eadem pag. *Ad confusionem tolendam, ais, methodus artificiosa queritur, de qua in Porphyrio & Cathegoriis diximus quæ γενωτάτα generalissima primo, ἐν δὲ ἀνάλυσις subalterna medio, ἐις δὲ ὡτάτα specialissima postremo loco disponat.* Cuius si qua in organo logico doctrina est, ea certe est in Analyticis post pag. 3. Scribis te videre, posterioris Analyseos libri faciendarum artium leges (licet obscurissimè & confusissimè) tamen comprehensas esse. An non hoc est exactissimam methodi partem in illis agnoscere? Ego vero eadem pagina disputationis meæ addidi Analyticam artem non solum docere quis in singulis artibus partium ordo sit, sed in ipsa artium omnium Encyclopedia, quid debeat esse primum, quid postremum, quid interiectum: quæque de ipsis artibus aliis inferiores sint, quæ superiores. Quod adhuc fortasse non vidisti: aut certe in præceptis methodi omnino negligere non debuisti. Iam verò lib. 8. top. non existimas opinor argumentorum inuentionem tradi, sed dispositionem interrogandique ordinem. Hoc enim ipse Arist. initio eius libri apertissime profitetur. In quo si vnus tantum syllogismi collocationem explicari credis, id profecto confirmas quod à nobis sæpe dictum est, te in distinctione organi logici, nihil prorsus videre. Quid enim apertius est quam Aristotelem in eo docere voluisse, cum in perpetuitate disputationis, ad eandem rem vel etiam ad plures, quarum aliæ ex aliis oriantur, variæ propositiones nobis suppetunt & in iis quædam necessariae, aliæ (ut loquitur) præter necessarias: quo ordine omnes hæ interrogandæ sint: quæ primæ esse debeant: quæ postremæ? quomodo nonnullæ exemplis illustrandæ, aliæ potius occultandæ? Scio quidem quam oderis in logico organo distinctionem necessariorum a probabilibus: sed de ea alio loco tecum differetur. Nunc tantum cōcludam duas illas artes Topicam & Analyticam, apud Arist. habere suam inuentionem singulorum argumentorum, eorundem collocationem cum quæstionibus singulis, suamque in perpetuitate doctrinæ vel disputationis philosophicæ, methodum: cuius pars vna ad scienciam, altera ad opinionem referatur. Plato idem quoque secutus est, sed paulò aliter elocutus in Timeo, eo loco quem superiore disputatione indicaui.

De duplici natura ordine, & de vniuersalibus, vtrum Analysis ad confusa, an potius a confusis progrediatur. Cap. 5.

EGo profecto Thessale, in eo vim maximam agnosco fucatæ tuæ eloquætiæ, quod quo loco mihi videor melius in hac disputatione contra te philosophatus, siue sum morum virorum auctoritate, siue hac sublata, solius rationis lumine ista quæstio terminanda sit: in eo ita exultas ut si res redierit ad homines in philosophia minus exercitatos, de me meaque causa actum sit. Sed ut quidam ait, simplex esse debet veritatis oratio, eaque hoc loco nuda eorum de quibus igitur, comparatione satis se defendet. De inuentione artium sic disserueram fol. 13. pa. 1. Duo in ea esse notanda, vnum quidem quomodo ad rerum inquisitionem excitemur, alterum cum iam sumus excitati qua vi debeamus insistere. In priore, dixi nos sine ab initio posito ad laborem erigi: deinde gradatim descendere per media fini proxima ad ea quæ sunt ab illo remotissima: in posteriore, cum ad laborem ferendum sumus excitati, tum in rebus colligendis nos contrario ordine in harum obseruationem incumbere: in illoque priore manifestam esse Analysin, per quam artes inuentas Galenus scribit, in posteriore genesis, quam

pag. 2. monui synthefim quoque poffe nominari, ex ea harū vocum diftinctione quam initio difputationis propofueram. Quibus pofitis fol. 14 pag. 1. non folū tuis calumnijs videor liberaffe Arist. Interpretes, qui Analyfim genefi priorem fecerūt, fed etiam explicaffe aliquot tua fophifmata, ex eo profecta quod illis vocibus, quarū variā & multiplicem fignificationem effe apud veteres negare non poteris, quafi fimplicibus vtereris. Tu fi verum fateri vis, illis omnibus cōmotus es: & tamen in pofterioribus omnino obmutefcis, in prioribus quanquā cōftrictus tenearis, exultas quafi victor, ne victus videaris. An putas nescire nos hunc morem effe fophiftarū? Ad extremū das operā vt nescio quo verborū artificio, lepido fane & venufto, obfcures ea quæ non poteris explicare. Audiamus vero falem qui in te eft. *Analysif tua, ais fol. 12. pagi. 1. inuenit artes omnes: deinde eas iam inuentas genefis inuenit rursū modo contrario, nec ante incipit tuo iudicio inuenire quam per Analyfim omnia inuenta fint.* Facete fane. Sed qua fide ifta omnia? Cur verba mea detorques, vel pro illis noua comminifceris? Neminem credo, fore putaffi qui hac in parte noſtra cum tuis fedulo cōparet. Egregiam fane laudē in eo es confequutus Theſſale & triumphum dignū fophiftica victoria. Ego ne vero vſquam dixi artes Analyſi inuentas, genefi rursū modoque cōtrario inueniri? Locum indica: victū me omnino fatebor. Dixi quidem (nec video cur mihi adhuc dicere non liceat) ad artiū inueſtigationem homines primū earum fine excitatos: deinde ab eodem gradatim Analytice deſcendiſſe, hancque effe eam Analyſin de qua Galenus initio artis parua eſt loquutus: eoſdā vero poſtquā excitati ſunt, ſingulas artis partes ex illa Analyſi cōſtitutas, per genefin obſeruaffe, ad hancque obſervationē, inductionē aſſumpſiſſe: qua notionēs vniuerſæ præceptioneſque ſunt collectæ: atque tandē in perpetuitate doctrinæ omnia ita expoſuiſſe, vt per eandem genefin vel ſi mauis, per Galeni ſynthefin, a primis elementis ad id quod ſummū eſt gradatim aſcenderint. Sic enim Ariſt. ſcripſit cap. 1. lib. 1. Metap. vſu & exercitatione artem & ſcientiā comparari, Illamque tum exiſtere cum ex multis experientiaſ norionibus, vna quæ ad vniuerſum genus accōmodetur, de rebus ſingulis naſcitur præceptio: & eius Interpretes, in tradendis ſimulque quafi conſtituendis artibus vel ſcientijs, quarum ſubiectum totum quoddam eſt integrum, eum ordinem tenendum exiſtimauerunt, quem compoſitionis appellarunt. Ergo mecum dicito ſi voles, ad artiū inueſtigationem (quæ poſita eſt in notionum & præceptionum generalium obſervatione in vnumque collectione) homines per Analyſin a fine deſcendentes, eſſe excitatos: eoſdem vero poſtquam ſic excitati ſunt, per genefin vel ſynthefin notionēs præceptioneſque generales notaſſe, atque eaſdem in vnum collegiſſe & ad illum finem, a quo Analyſis antea inceperat, gradatim retuliſſe. Aut ſi id nobis non concedis, contrariæ opinionis tuæ rationem aliquam adfer: neque tantum ardori tuo hac in parte indulgeas, vt quafi cum tua vmbra pugnes, licere credas verba noſtra malitioſe detorquere ad tuam calumniam. Cur vero non potero duo hæc in artibus notare, quorum in moribus manifeſta diſtinctio? An non eſt aliud deliberando a fine ad media deſcendere: aliud agendo a mediis ad finem aſcendere? Ecce autem eadem pagina mendacium nouo mendacio locupletas, dum hoc modo mecum agis. *Tu hanc methodum (ais) de qua tibi diſſerendum ſtatueras, etiam ſubiectis inuentioni & vltimam logicæ diſpoſitionis partem, facis primam inuentiōis partem.* Imo duobus verbis duplex mendacium complecteris. Quoniam Analyſis per quam dixi homines ad artiū inueſtigationem excitari, ea non eſt de qua mihi contra te hoc tēpore diſputatio: neque ea a me vſquam inuentiōi, quæ partem priorem dialecticæ continet, eſt ſubiecta: etiamſi inueſtigandarum artiū methodus eſſe dicatur. Siccine ſemper Analyſeos multiplici ſignificatione illudes? nec in ea vllam diſtinctionem admittes? Ego vtramque progrediendi rationem in Analyſi & genefi, dixi naturalem poſſe appellari, ſed tamen ratione diuerſa. Siquidem prior quæ a fine deſcendit ad media, naturæ eſt, inquam, res inſtituentis, aut de rerum procreatione quafi deliberantis: poſterior eiufdem iam gignentis. In quo dicam apertius me ſignificare voluiſſe finem naturæ priorē mediis, & media naturæ priora fine. Quod quoniā ſecundum eandē naturæ rationē non poterat intelligi, adhibui diſtinctionē meo iudicio neceſſariā. Tu vero qui omnem

RESPONSIO

distinctionem semper odisti, de hac quid sentis? *Quo loco, ais, non enim amplius dissimulare possum, mirabile mihi fuit legenti & relegenti, somnium illud de duabus Inventionis partibus & de natura deliberante & gignente. Obstupui & miserabilem sophisticam istam, in hoc homine deploravi. Natura deliberantis facit, Analysin a fine summo, per media, ad infima: natura agentis, genesin contrariam ab infimis per media ad finem summum. Hui! tamne monstrosa tibi est ista distinctio, ut eius solo aspectu obstupescas? Atqui Arist. familiaris est, & in eius doctrina omnino necessaria, atque a te ipso usurpata & ex naturalis rationis lumine profecta. Hæc si docuero Thessale, nonne hac in parte obstupescentem animum tuum composuero? Atqui mihi videor argumentis prorsus necessarijs, te ad id confitendum posse adigere. Arist. cap. 2. libr. 1. Polit. scribit, civitatem esse natura priorem domo totumque omnino prius sua parte. Quoniam si totum sustuleris, non erit, inquit, neque pes neque manus: nisi forte eo modo quo lapideam manum dicimus. Causamque subiicit, quod partium ratio earum officio & facultate definita sit, quæ duo illæ ex toto capiunt: naturaque siue rei cuiusque perfectio, finis eius est. Quoniam qualis res omnis genita atque perfecta, talem dicimus illius esse naturam. At cap. 1. lib. eiusdem, vult domum priorem esse civitate, si quis hanc spectet ut nascitur & coalescit. Non sentis hic nostram distinctionem adumbratam. Idem apertius lib. 2. phys. ait naturam dici ut genesin & ut geneseos finem: prioreque modo in natura materiam antecedere, ut id ex quo aliquid gignitur, posteriore formam, a qua unumquodque primam perfectionem capit. Sicque etiam capite 7. lib. 1. Metaphis. indicat, quod genesi posterius est, idem naturæ ordine esse prius. Atque in hanc sententiam, ex lib. 1. Physic. & lib. 4. metaph. manifestum esse potest, materiam natura priorem esse formam, quoniam ut subiectum in nascendi ordine illa hanc antecedit: & formam natura priorem materia, quia hæc ab illa suæ naturæ & essentiae perfectionem capit: omneque quod alteri dat essentiam, eo ipso prius esse oportet. In iis omnibus animadvertere potes unum & idem cum eodem comparatum, dici natura prius atque posterius, facile vero, sicut opinor, mihi concedes secundum eundem naturæ modum, id fieri omnino non posse. Cum ipse fatearis lib. 9. Animaduersionum tuarum, iisdem; eadem priora ac posteriora esse nullo modo posse. Ergo ad ista explicanda naturæ distinctione aliqua opus est. Nostra vero repudiata, qualem esse afferendam arbitraris? Eam profecto hoc loco indicare debuisti. Placuisse fortasse, pro illaque debitam gratiam tibi habuissimus. Sed video quid velis, Aristotelem damnabis prius quam istam distinctionem admittas: nec tibi erit religiosum, illum in eiusmodi locis, quos comparauimus, sibi contrarium fateri. Quid vero si ipse in tuis scriptis, hac naturæ distinctione usus sis? An etiam in doctrina tua obstupescas? Atqui recognosce hæc ex lib. 1. Animaduersionum. *Alia (ais) docendi, alia nascendi natura est. Res enim primo rudes & inchoate nascuntur? Deinde vero suis usque progressionibus, paulatim augentur, tandem maturitatem suam quandam & perfectionem assequuntur. Verum alia ratio est doctoris doctrinam instituentis, alia nature crescentis. Doctor enim ille consummatissima & perfectissima quæque primo loco adhibet, universas quippe rerum definitiones, deinde genera & partes: secus enim doctrina non esset, nisi à clarioribus, absolutioribus, antiquioribus rebus instituatur. Deinde paulo post progressionem a rudibus & inchoatis, ad perfecta, naturæ nascentis appellasti? Quo loco vides, si quid videre potes, te naturæ nascenti vel crescenti id nominatim attribueres: quod cum nos naturæ gignentis esse diximus, obstupescis ut ais. Nunc adde Thessale,**

erecteque comæ & vox faucibus hæsit.

Nam idem locus à te extorquebit ordinem alterum, quem naturæ quasi deliberantis esse diximus. Etenim vis doctorem doctrinam instituentem, (sic enim loqueris) consummatissima & perfectissima quæque primo loco adhibere. Quod dum faciet, nonne progredietur a natura prioribus: si modo vere hunc ordinem unicuique esse vis doctrinæ instituendæ? Erunt igitur consummatissima hæc & perfectissima, natura prima (quoniam ab ijs Analysis tua progredietur) eademque contraria illis inchoatis & rudibus, a quibus voluisti proficisci eam naturam, quam paulo ante crescentem vel nascentem appellasti. Quo igitur naturæ modo illa perfectissima, prima esse dicentur? Nempe eo opinor quem naturæ quasi deliberantis esse diximus. In quo si te fortasse offendit quod

naturam quasi deliberantem dixi, cogita hoc ad eius prouidentiam pertinere: quam nō potes nisi valde flagitiosè tollere. Nec vero si, qua es pietate, id facere coneris: in ea contra te defendenda, rationibus superare possum Platonem in Phædone, aut Arist. 2. lib. phys. Sed hic tibi danda est venia: quoniam ista Physica tractas valde insolens: nec in ijs vlla est de tribus tuis capellis. Quanquam sine accuratiore Physiologiæ cognitione, in qua scio te valde esse rudem, si voles naturam cum arte, cuius est exemplar, sedulo comparare, vt in hac non idem primum est hominibus de extruendo opere deliberantibus, & in eius exstructionem incumbenibus: sic facile hac rudi tua Minerua, intelliges naturam ex instituto fine, ad rudia initia descendere & eandem ex primis initijs ad institutum finem aspirare. Sed tamen si sapias, hanc distinctionem semper fugies: quoniam ea posita, dicere vere non poteris, vnicum omnino esse ordinem a partibus ad totum, & a fine ad media: Etiam si vterque, a natura prioribus esse dicatur. Quod cum a me toto fo. 10. abunde esset disputatum, tu ne verbum quidem vnum respondisti, nisi te nunquam posuisse Analysin partiū in totum. In quo tua impudentia, tuo testimonio, satis antea videtur esse reuicta. Nec minus frigide paulo post, eo te expositaque. Cum enim eo te vrgerem, quod Analysis tua non valde commendabilis esset futura, si ad confusa deduceret: quandoquidem proprium doctrinæ est non confundere, sed distinguere & enodare: tu cum in re nihil omnino haberes quod opponeres, tuo more, vno verbo (quo Arist. in rem tuam vsum esse ais, nec tamen locum indicas) id totū elusisti. Sed age, hoc quoque consideremus attentius. Negas ne Thessale, a te positam Analysin doctrinæ instituendæ, quæ progrediatur a simplicibus ac confusa, compositaque? Tua verba sunt fo. 44. lib. 9. postremarum tuarum Animaduersionum. Negas ne Analyseos tuæ, quæ descensum habet a generalibus ad specialia, esse proprium nō ad confusa, sed a confusis ad enodata deducere? Nobis Arist. id confirmat cap. 1. lib. 1. phy. Et certè generum notiones cum specialibus comparatæ, confusæ sunt, atque vt Cicero ait in Top. enodationis indigent, quam accipiunt a formis in quas diuiduntur. Quod etiam Analyseos fructus a te extorquet. Quid igitur ais? aut quid opponis, quo minus concludam in tua doctrina, Analysin deducere ad confusa, & a confusis ad enodata: & tamen illam tibi, tibi inquam, vnicam esse non modo specie, sed etiam numero? Si ista nobis plebeis exciderent, quas tragedias in tuo theatro excitares? Sed tamen audiam? quid respondeas. *Neque id tibi satis est (an pag. 1. fol. 10.) à simplicibus ad confusa peruerse interpretari & ex malitiosa interpretatione tua, infinitam calumniandi materiam trahi.* At nihil omnino interpretor Thessale: vnicum cōfusionis vocabulum considerari postulo, & cū Analyseos fructu huius vim comparari: in eaque comparatione quantum possum voce contendo, intollerabilia esse hæc, Analiticam methodum esse vnicam doctrinæ instituendæ, & eam ad confusa deducere. Imo vero vsque adeo mihi absurda, vt ne Arist. quidē ista affirmanti, fidem sim habiturus. Quanquam in his quibus ex illo abuteris, noua tua impostura statim apparebit. *Verba illa (an) Carpentari, non sunt P. Rami, sed Arist. qui per τὰ συνηχόμενα (cui respondet hoc verbum confusa, siue composita) intelligit singularia.* Itaque P. Ramus in Arist. explicando, Arist. more loquutus, pro eodem dixit, ab vniuersalibus ad singularia, & à simplicibus ad confusa. Verum Thessale, cū in Arist. nō solū interpretem agas, sed in eum, etiam in leuissimis, tam seuerè animaduertas: non vidisti hoc si Aristotelicum esset, animaduersione esse dignissimum? Sed certe Aristotelicū non est: Imo Aristotelis sententiæ omnino contrarium. Locum vero quem perueris, est apud illum cap. 1. lib. 1. phys. quem quidem (etiam si de methodo quædam præclara contineat) tamē si me audis, nunquam posthac attinges. Est enim tibi, qui quæstionem hanc tam facile videri vis, semper mali ominis. Age, omittam quanta cum ignoratione, Animaduersionibus tuis in eo notaueris conclusiones duas contrarias de ratione ordinis, quoq; modo de illis à nobis postea admonitus, errorē tuū postrema editione, aliqua ex parte agnoueris. Vnū nūc dicā, si probare vellem Arist. auctoritate contra te, doctrinæ methodū nō debere progredi ad cōfusa: sed a confusis ad enodata: nullū locū occurrere posse aptiorē eo, quo ex isto capite valde ignorāter vel malitiose abuteris. In quo cū multæ partes sint,

RESPONSIO

has ego ordine persequar, paulo fortasse prolixius: sed impostura tua paucioribus verbis detegi nō potest, & locus est eiusmodi, vt dignus videatur in quo explicando elaboremus. Cum physiologia, vt Arist. docet cap. 1. lib. 1. de cœlo, scientia sit corporū naturalium, affectionū quæ ijs per se insunt, & principiorum ex quibus illa constant: prima parte capitis huius concludit, a corporum naturalium affectionūque principijs esse progrediendū. Quoniā, vt ait, tum denique nos aliquid cognoscere putamus, cum primas causas primaque principia, vsque ad elementa, cognoscimus. In quo, sicut arbitramur, a natura prioribus profisciscitur, & tamen eū ordinē sequitur, quem compositionis potius quā Analyseos esse volumus. In secūda autem, rationē eius habēs, quod cap. 1. lib. 1. de Animo & cap. 1. lib. 1. de partib⁹ Animalium, quærit de Platonica diæresi & synthesi in Phædro, constituit in eorū quæ proposita sunt explicatione, a generalibus esse incipiendū. In quo est tua Analysis. Causam vero reddit, nō, vt soles, quod a natura priorib⁹ sit progrediendū, ad ea quæ sunt natura posteriora: sed cōtra, quod via & ratio quā tenere in scientia debemus, ab illustrioribus reb⁹ & nobis notioribus, ad eas quæ secundū naturā illustriores clariioresque sunt, progredi solet. In quo, cū voles considerabis, quomodo in hac Analyseos parte tibi cū illo conveniat. Quem in eadem re tibi quoque cōtrariū habes cap. 8. lib. 6. Metaph. Doctrina, inquit, omnes imbuuntur, si ex ijs quæ secundū naturā ac per se minus nota sunt, ad ea quæ clariora sunt & illustriora ducatur. In eoque locū hunc improbas, fol. 46. lib. 9. Animaduersionū tuarum: qui tamen omnino idem est cū illo altero de descensu a genere ad speciem, quem semper probauisti: Quæ obiter tantum indicanda existimauimus: tu his admonitus si voles, dabis operā vt aliquando opinio tua magis intelligatur. Nunc redeo ad superiora. Quæ plenæ ratiocinationis propositionē continent: cui assumptio eiusmodi ab Arist. est subiecta. Nobis autē, inquit, primū clara & manifesta, cōfusa magis: postea ex ijs principia atque elementa, his qui hæc ipsa possunt diuidere. Quibus positis eodem capite ita cōcluditur. Ex quo fit vt ab vniuersis ad singula progrediendum esse videatur. Quo loco, fateor, confusa vocat in assumptione τὰ συγχυμένα, in conclusionē vero singularia τὰ καθέκαστα. Sed in eo valde erras quod συγχυμένα singularia interpretaris, eadēque esse vis composita: cum hæc potius græcis sint συνημμένα. Neque minus in eo, quod existimas Arist. concludere ad συγχυμένα id est confusa esse progrediendum. Cū ille contra, in ea docendi ratione, quam instituit, primo loco poni velit τὰ συγχυμένα id est confusa, quæ postea vniuersalia interpretatur: in eodem vero descensu, postrema esse τὰ καθέκαστα id est singularia. In quo ne postea, fortasse cum nonnullis interpretibus erres, disce (quoniā hoc primū tēpus discēdi nactus es) illū singulariū appellatione species infimas esse complexū: eadē ratione qua has quoque in demonstrandi arte nonnunquā indiuiduas nominat. Nempe quod harū diuisionē nulla scientia persequatur. Itaque vt rem in pauca cōtrahā, sic ille statuit: in vniuersa Physiologia a generibus cōfusis, tanquam notioribus nobis, ad species imas (quas singulares vocat) descendendum. Esse vero genera confusa nobis notiora formis in quas diuiduntur, ex eo colligit: quod totum sensui notius sit. Genus autē vniuersum totum quiddā esse videatur: quippe quod multas species, quasi partes, complexu suo contineat. Iam sentis opinor, græcule, quam hic multa sint tuis magis contraria: quāque frigida fuerit deffensio Analyseos ad cōfusa deducētis. De qua possem illud tuum in te conuerrere. *O hominis vanitatē incredibilem. Quis enim hic se contineat. Tene Thessale, ita esse pudoris & omnis humanitatis oblitum, vt sic palam mentiri audeas? vt fama & estimationis tuæ nullam rationem habeas? An neminē tui dissimilē hæc perlecturum putasti? Sed istiusmodi vermiculata emblemata, quibus tuæ disputationes philosophicæ exornari solent, lubens tibi concedo. Lectorem tantum rogo, vt si volet, de tota controuersia ex hac parte iudicet: modo tua cum nostris sedulo comparet: eaque ad illud Aristot. caput, quo vterque nostrum nititur, tanquam ad certissimam regulam exigit.*

De distinctione organi Logici apud Arist. & eius interpretes. Cap. 6.

IN secunda de tribus cappellis, quæ pertinet ad distinctionem artis differendi in inuentionem & iudiciū: scriptorū tuorū nuda cōparatione facile ostēderē, te qui aliis doctrinæ incōstantiā contumeliose obicere soles, omnīū hominū incōstantissimū esse, nisi ad eā rem mihi locus alius in cōmentariis descriptionis logicæ, esset institutus. Nunc tantum priusquā de eo tibi respondeam, quod fol. 14. pag. 1. me mei valde immemorē fuisse arbitraris in iudicādo de eo quod in ista quæstione Arist. interpretibus maxime familiarē, vnū dicā quod aliquando attigi in Animaduersionib⁹ tuarū Institutionū, nunquam mihi eorū opinionem probari potuisse, qui Topica & Analytica cū Categoriis & libro de interpretatione, ad vnus artis formā (siue eā logicā, siue dialecticā nomines) reuocare conātur. Quoniā Analytica a Topicis in scriptis atque sermonibus philosophorum, præceptis & vsu, ex Aristotelis mente nō minus sunt distincta: quā in populari ratione dicēdi Rhetorica à Grāmatica, Vt enim in hac, orationis forma instruitur minus elaborata, & quasi sua sponte fusa, in illa ornatior & sæpē versā atqne mutata: sic Ars Topica apud Arist. simpliciorē rationis vsum explicat, Analytica exactiorem. Etiā si his quædam sint inter se cōmunia, eaque ab illo Arti. Analyticæ potius quam Topicæ, propter illius dignitatē adiuncta. In quibus distinguendis, si cū veteribus nomine Organi vti vis, licebit per me Topicā artem & Analyticā ad organū rationis reuocare: sicut Grāmaticā & Rhetoricā ad organū orationis. Quia vt hæc duæ orationē suis præceptis instruunt: sic illæ rationē. Sed ita tamē vt memineris nō minus esse scultū vnā quasi vnus artis definitionē, Topicæ & Analyticæ cōmunem apud Arist. requirere: quā apud te, Grāmaticā & Rhetoricā vna ratione velle includere. Atque hoc ipsum vnum est in quo ab interpretibus cōstanter dissentio, & quod soleo dicere te adhuc in Arist. videre non potuisse. In illo vero si quid habes in quo me mei immemorē probare possis, mihi cū voles indicabis: pro eo gratiā habebo. Sed si hoc multis locis scripsi, etiā cōtra te: si ab annis quindecim & plus eo, idē cōstanter docui (sicut mihi permulti contra tuas calūnias, fideles testes esse possunt) quid tu homo omnīū incōstantissimē, hac in parte cōstātiā meā desideras? *A paulo ante (au) quatuor totis paginis errorem interpretum Aristotelicorum, de methodo logici organi tam confusi, acerrime & in P. Ramum contumeliosissime defendebas: quem nunc re ipsa coactus condemnasti.* Nunquam credo defines calumniari. Ego pro interpretibus antea disputaui Ana'lysin a genesi, in methodo esse distinctam, atque cōtra tua sophismata efficere conatus sum, recte illos Analytin, genesi priorem esse voluisse: & certe perfecī, vt iā ad illa omnia obmutescas. Nunc vero fo. 15. pa. 1. scribo mihi neutiquam probari distinctionem logici organi quam illi ad Analytin & Genesin accōmodant: quoniam in hac cōtinuatum vnū opus esse volunt, quod ego non probō: & ratiocinationem expositam prioribus Analyticis atque distributam in Apodicticam, Dialecticā & Sophisticā, aiunt postea suō ordine explicari in posterioribus Analyticis, Topicis & Elenchis, quod meo iudicio Aristoteles non est sequutus. An hæc cuiquam videri possunt dissentire, Analytin & genesin in methodi distinctione cum Arist. interpretibus probari: Logici organi factam ab eisdem ad illa duo accōmodationē improbari? Mihi ars Topica ab Analytica omnino distincta esse videtur, vt illa libros octo Topic Et vnum de Elenchis, opere cōtinuato cōplectatur: hæc libros de ratiocinatione, qui Priorum, & totidem de demonstratiōe, qui Posteriorum esse dicuntur. Sic vero hæc duo opera esse distincta, ex eorū initiis atque finibus facile si voles intelliges. Nā in Topicis statim initio lib. 1. ita scribit. Hoc loco nobis propositum est viam atque rationem inuenire, quæ & de omni quæstione proposita probabili argumentatione poterimus differere: & nihil repugnans, si quid in disputationibus defendamus, afferre. Et ad finem lib. de Reprehensionibus sophistarum, propositioni respondet eiusmodi conclusio. Hoc igitur, inquit, a principio diximus fuisse nostrum institutum, vt inueniremus facultatem quādam differēdi de quacunque re proposita, ex iis quæ essent in re quæ maxime probabilia. Atque in Analyticis cap. lib. 1. priorū ita proponit. initio dicendum videtur quid sit in quo posita est instituta disputatio, quæque de re sit suscepta. Versatur autem in demonstratiōe, ac de demonstrandi arte est instituta. Et cap. 7. lib. 1. Analyticon Post. propositioni similis cōclusio. Ac de ratiocinatione quidē, inquit, & demonstratiōe quid sint, & quo-

R E S P O N S I O

modo cōficiendæ, hætenus dictū est: ex quo quid qualisq; sit sciētia demonstratiua intelligitur. Hoc vero alterū est quod vere prædicare possum te in præceptis de differēdo ab Arist. traditis, nondū vidisse: & cui⁹ ignoratione in grauissimos errores incidisti. De quibus hoc loco nonnullos leuiter tibi indicabo, vt si voles eos recognoscas, prius quam in Animaduersiones tuas seuerius inquiramus. Tu multis quidē locis, sed ex instituto maxime, lib. 1. tuarū Animaduersionū postremo editarū, id agis vt doceas falso Arist. atque ambitiose, pag. vltima lib. de Reprehētionib⁹ Sophistarū, prædicare se in colligēdis artis differēdi præceptis neminem omnino habuisse quē sequeretur, aut cuius antecēdēte industria, ad hæc ipsa meliora efficiēda inuaretur: in eāque sententiā toto illo libro, lōga a te contexta est Philosophorū historia, vt probes eos qui Arist. ætatem præcesserūt, multa inuenisse quæ ad differendi rationē pertinebāt: quibus Arist. postea pro suis vsus est, in eo quod tu organū logicū nominas. Atqui Thessale, nihil eo loco, quē tu exagitas, ille est loquutus de cōmuni arte differēdi, sed de arte locorū communiū pertinentiū ad popularem tantū non ad exactā rerum omniū cognitionē: qua cōtinetur facultas differendi de quacūque quæstione proposita ex probabilibus tantū, quæ apud eundem dialecticæ est propria. Hæc vero ille instituebat in Topicis, quæ inde nomē habēt: rudiaque tantū eius initia fortasse posuit. Operi vero summā qui imponeret, post illū nemo adhuc est inuēctus. Vt non sine ratione dubitasse videatur cap. 5. lib. 1. Top. vtrū eiusmodi ars aliqua posset inueniri: & cū esset inuenta, nō obscura futura, nec ad id quod quærebatur, magnū adiamentū allatura In quo non possum profecto risum tenere cum lego quod cōtra scribis, artem hæc iam esse inuentā & ab ipso Arist. qui illā quærebat, in Prioribus Analyticis expositā, cōprehensamque generalib⁹ præceptis quæ de inuēctione mediij & de eiusdē varia collocatione, secundū triū figurarū modos, tradūtur. Sed his grau⁹ peccatum alterū est & a maxima tēporum ignoratione profectum, quod vt confirmes a prioribus philosophis in artis differendi explicatione, Arist. magna ex parte esse adiutū, eodē lib. multa cōmemoras ex Zenone Cittico Stoicorū principe, quæ sunt huic cum Arist. cōmunia: cū tamē sciamus Arist. in tractandis dialecticis, isto Zenone fuisse priorem: vt nō ab hoc ille adiutus, sed huic potius quasi lampada cursu tradidisse videatur. Hæres in eodē luto lib. 8. Animaduersionū tuarū, quando ex eo quod Arist. scribit lib. 2. Analyt. Priorū, se de vitio in quo nō causa, vt causa argumentando ponitur, egisse in Topicis: quia locus hic extat in Elenchis, nescio quid in distinctione Organi Logici tibi suspectū esse ais. Cū tamen ars Topica (sicut modo dictū est) Elenchos cōplectatur: vt homini in huius doctrina bene exercitato, minime mirū sit, id ex Topicis citari, quod hodie legitur in Elenchis. Hæc vero obiter tantū isto loco indicare volui, non pluribus explicare. Quod in aliis ipsa necessitas me iam prolixiorē fecerit: nec propriū sit hoc tempore de omnibus tuis capellis disputare.

De iis que in nostro compendio Dialectica, a Thessalo Offato sunt reprehensa. Cap. 7.

MAgnam vero pro eo tibi gratiā habeo, quod etiā Cōpendiolū nostrum de arte differendi, dignū arbitratus es quem equo Troiano includeres: id est cū nobilissimis scriptoribus, linguæ tuæ procacitate fœdares. Quāquam enim non dubitem quin valde molestū sit, quod audire potes illud, in quo adolescentes lusimus, potius quā serio philosophati sumus, in celeberrimis huius academix gymnasiis passim legi, atque etiā ab exteris probari, & aspirantibus ad Arist. doctrinā initio explicari: tuas vero Institutiones à nemine omnino tractari, imo ne licere quidē nostris legibus eas attingere: nō poterā tamen sperare tantū laudis & gloriæ ab eo qui non solet animaduerrere nisi in principes dicendi atque sentiendi. De quo quāuis vno verbo tibi potuerim respondere, eo nomine mihi post hac futurū hoc gratius quā vnquam antea, quod nūc intelligā tibi nō pbari: quoniā ex eo ipso suspicor illud habere aliquid veteris disciplinæ, cui omnia mea studia deuoui & cum qua errare malo, quā tecum bene sentire: tamē ne tibi hac in parte plus, quā in cæteris sapere videre, animaduersionis tuæ singula capita breuiter excutiam, & ea quidem de lege, vt spondeā me de singulis, in Elencticis nostris dicturum aliquādo exactius. In eo de definiendi diuidendique modo, pauca præcepta colligo ex Arist. & Galeno: quod ea duo sint instrumenta accōmodata quæstioni simplici, quæ cō

iunctam sicut natura, sic tractatione antecedit. Illa ego iis subieci quæ de quinque vocibus ex Porphyrio breuiter sunt descripta, eademque Categoriis anteposui. Tu in præceptis nihil tua censoria virgula notasti: in methodo hoc ipsum reprehendis. Quid mirum, cum in hac veteres omnes a te exagitentur ut putidi? *Definitionis & diuisionis doctrinam* (ais fol. 16. pag. 1.) *doctrinæ predicamentorum anteponis, valde inscienter & imperite: cum definitionis & diuisionis doctrinam putes à predicamentis oriri.* In quo quod scribis putare me illorum doctrinam ex Categoriis oriri, mentiris impudens, & hoc pace dicam tua. Nam nominatim scribo capite de Categoriis, definiendi, diuidendique munera, Categoriarum cognitione maxime adiuuari, non ex illis oriri. Tu si hæc eadē esse putasti, tota via aberrasti. Quādoquidem sequentia, quæ antecedentium vsum continent, hæc ipsa illustrāt, horumque cognitionem adiuuant, non tamen ex illis antecedentia oriuntur. Et certe cum Categoria ordo sit vocum simplicium ad eandem naturam pertinentium, & in hac suis gradibus distinctarum, prout quædam generales sunt, aliæ speciales itemque intermedie: nemo profecto hunc ordinem recte poterit instituere, nisi qui prius in communibus diuidendi præceptis erit versatus. Hæc vero cum didicerit, quomodo in singulis notionibus diuidendis exercenda sint, ex subsequente Categoriarum doctrina intelliget. Verum si methodicæ de iis agere volentibus, Categoriæ erant anteponendæ præceptis definiendi & diuidendi: Cedo Thessale, per quam methodi legem? Per illam tuam, opinor, qua natura priora vis præcedere naturaque priora definis, sine quibus alia non possunt intelligi: Hæc vero sine illis possunt. Hanc igitur sequamur. Cōmunia præcepta de genere in suas species diuidendo, intelligi possunt, nondum cognita categoriarum singularum distributione: exerceri fortasse non item. At Categoriarum distributio, in qua a summis ad ima per intermedia descendimus, fieri nullo modo potest, nisi prius cognitis diuidendi præceptis. Non sentis quā frigida sit hæc prima, contra nostrum compendiolum, tua congregatio? Secundam consideremus: in hac fortasse eris alacrior. *Deinde (ais) post doctrinam enunciationis & syllogismi, quæ ad dispositionem pertinet, rursus inuentionem confundis, & quidem contra Arist. Organi ordinem. Quia Dialectici syllogismi tuam inuentionem, preponis syllogismi Apodictici tue inuentioni: cum in organo postponatur. Ita belli tui Compendij & initio & extremo collocasti inuentionem, quæ natura prima erat, & animal quoddam nobis pinxisti, cuius caput à pedibus nihil differret. Ut interim omittam inuentionem cum generalis sit, generaliter & semel docendam fuisse.* Næ tu homo es valde ingeniosus: qui ut confirmes eam methodum quam sequimur, non esse rectam: nos ad tuam quasi ad regulam reuocas, quam omnino tortuosam esse arbitramur. Non existimasti doctrinam nostram contra hæc omnia, Arist. clipeo esse tutam? At iisdē rationibus doctrinæ tuæ confusionem in Dialecticis Institutionibus arguimus: quia non consentiunt cum Aristotelis regula, quam sequimur. Fuerat igitur illud prius excutiendum Thessale, quæ vera methodus in arte differendi, vel ratione vtendi, tenenda sit. Deinde illa posita, considerandum vter nostrum propius ad eam accesserit. In qua si me ad tua reuoces: ego contra, mea tuis opponam. Quo iure tibi in me plura, quam mihi in te hac in parte licere arbitraris. Sin vterque nostrum in Arist. tanquam in iudicem consentiat: non vides si meū aliquem notare possis, in quo meum Compendiolum ab illo defecisse videatur: Institutiones tuas toto corpore fore monstrosas? Ab illo rationem differendi duabus artibus esse distinctā, antea diximus, vna accommodata ad inuestigandā veritatē per probabilē disputationē in partes contrarias, quæ Topica appellatur: altera ad iudicandū de veritate per causam, quæ Analytica: Harumque duarum cōmunia esse quædam elementa de simplicium vocum ordinibus, de pronuntiariis, de generalibus ratiocinandi legibus, quæ Analytica, propter eius præstantiam & dignitatem, potius quam Topicæ sunt adiuncta. Si hoc probas, vtriusque artis primas lineas in hoc Compendiolo videmur esse complexi: & eo quidem ordine qui progressum habet ab artium elementis ad ipsas artes, harumque vitia: & in artibus duabus (Topicam dico & Analyticam) ab ea quæ natura & vso prior est, ad Posteriores, id est a Topica ad Analyticam, quæ de demonstrando præcepta continet. Sin nos reuocare vis ad illam secundam de tribus tuis capellis, nempe ad distributionem artis differendi, in communem inuentionem ar-

RESPONSIO

gumenti & eiusdem collocationem syllogisticam atque methodicam: ad hasque partes et eum ordinem quem habent inter se tanquam ad definitam regulam, nostra exigas: dicemus te in ea re simulare cupressum, ceterum postulare id tibi concedi quod inter nos potissimam questionis est. De qua de hoc loco te admonuisse satis est: ut intelligas posthac quomodo tibi mecum sit agendum: nempe ut cum eo qui tua legit fortasse attentius quam voluisti, vel certe quam debuit, sed tamen adhuc adduci non potuit ut tuum commentum probaret. Quod autem addis me etiam contra ordinem organi Logici, præponere Dialectici syllogismi inuentionem, inuentioni apodictici: eo magis commouerer quam superioribus, si in Arist. de ordine artis Topicæ ad Analyticam inter nos constaret. Ego ex Top. prius descripsi Dialecticam ratiocinationem quam apodicticam ex Analyticis Post. Fateor: sed si contra ab Arist. in logico organo factum arbitraris, atque Analytica Post. Topicis ab illo præposita esse vis, fingis rursum tibi esse datum quod maxime est controuersum: & in quo ut libere dicam quod sentio, mihi adhuc non satis definita est sententia. At inquires, Arist. in Topicis citat Analytica ut antecedentia. Non nego, sed etiam contra in Analyticis nonnunquam ad Topic. nos reuocat. Ut eo videatur indicare voluisse, has duas artes esse omnino distinctas, sed in quibusdam partibus inter se communicantes. Inter quas si ordo constituendus est, dignitate antecedit Analytica, vsu Topica. Quoniam in ipso vsu, prius exercendus est animus in probabili disputatione ad inuestigandam veritatem, quam de hac possit perfecte iudicare per causam. Quorum illud, propositum fuit arti Topicæ: hoc, Analyticæ. Tertium peccatum in compendiolo tibi esse videtur grauissimum, quod Methodi præcepta omnino prætermiserim. Atqui possum respondere Thessale, etiam si in hoc à nobis nihil omnino esset expositum quod ad iudicium pertineret: graue quidem istud peccatum aliis videri posse, tibi vero in eo contra me nihil licere, nihil prius ipse velis de tuo confiteri. Quoniam superiore proximo mense a te est edita DIALECTICA, DIALECTICARVM OMNIVM IDÆA. quæ tamē, ut scis, solam inuentionē continet. Sed hoc causari nolo, ne errore tuo ad mei defensionem abuti videar. Vnum dicam quod mihi negare non poteris, aureum tibi esse Platonis locum de methodo, vnum in Phædro, alterum in Philebo, de descensu ab vno, cuius natura definitione conclusa sit, ad species imas, per intermediarias: eoque omnem de illa questionem abunde explicatam videri. Atqui in illo nihil est, quod Compendioli nostri capite de definitione & diuisione non sit comprehensum. Addo etiam, Aristotelem, quem sequimur, de methodo nihil præcepisse quod illo eodem loco & altero in quo de demonstratione agitur, non sit adumbratum. An non ista satis poterunt rudes animos ad huius subtilioris doctrinæ præparare? Atqui hoc illud est quod nostro compendio præstare volumus. Idque ut cōsequeremur, dedimus operam ut in illo quasi vno aspectu, lector intueri posset artis differendi Analyticam constitutionem (non tuam sed eam quæ ex Galeno antea commemorauimus, quæ fit per descensum a fine ad media, quæ ad illud sunt destinata) & eiusdem genesis vel synthesis, per compositionem quæ ex primis elementis ad ea ascendit quæ in re sunt summa. Quos ordines quotiescūque in artium compendiis ita coniungere volumus, dixi in priorē disputatione fol. 16. pa. 1. esse necessariū a definitione incipere: quoniam hæc finē continet, à quo proficisci necesse est istiusmodi Analysin, quæ synthesis vel genesis antecedit. Qui locus tibi amplissimus visus est ad nouam calumniā: in qua ita exultas fol. 16. pa. 1. ut ipse tua legens cogar fateri magnam esse vim sophismatis tui: & mihi ab eo non nihil esse metuendum, præsertim apud eos qui vel non satis erūt in iis exercitati, vel negligētius mea cum tuis comparabūt. *In compendiis (ais) quæ ut scis, rudibus proponi solent, necessario a definitione incipiendum esse vis, ad hominum studia excitanda. Deinde pag. proxima, quæ est 17. mēis & memoria impotētia nescio qua, clare & perspicue dicis cū volumus rudes instituere, nihil esse necesse a definitione incipere: quod verendum sit ne definitione initio posita deterreatur ac desperatione debilitetur.* Hæc summa fide ex te commemorata sunt. Utinam vero eadem religione nostra v surpasses. Quibus primū illud addis de tuo (quæ ut scis rudibus proponi solent) idque caute sane, ut ei opponas quod altera pa. scripsi, cum rudes instituere volumus & ab elementis ad id quod summum est, quasi manu ducere, nihil esse necesse a definitione incipere. Ex quorum compara-

comparatione, tibi fingis illud ænigma Oedipo, sicut arbitraris, dignum, *definitio rudibus initio proponenda: definitio rudibus initio non est proponenda.* Atqui ego Thessale, quanquam Carpentarius sim non Oedipus, videor tamen sophismatis tui periculū saluis rebus posse evadere. Nam quod de tuo adicis, compendia rudibus proponi solere, id si ita intelligis, ut velis apud rudes tantū iis esse locum, tota via aberras. Quoniam medicinæ cōpendium à Galeno scriptum in arte quæ parva nominatur (de quo eo loco tecum disputo) nō tam rudibus propositum est: quàm hominibus in huius artis quasi immenso mari, diu multūque versatis, atque volentibus superioris navigationis, multis annis confectæ, fructum in pauca contrahere, eūque in brevissima tabella descriptum, ad excitandam memoriam sibi spectandum proponere. Neque vero dico in omnibus cōpēdiis à definitione esse incipiendum: sed iis tantum in quibus artis Analysin cum eiusdē genesi vel synthesi volumus explicare. Hæc enim mea verba sunt. Quam duplicis ordinis coniunctionem (inquam ego) nos in artis differendi cōpendio, nō infelicitè servasse videmur: & si tua cōsideras paulo attentius, eandē in tuis Dialecticis es sequutus. Hoc verò quicumque facere instituunt, ab earū artium quas tradere volunt, definitione incipiant est necesse. Tu hoc solum posterius arripuisti, & ex eo tibi omnino dari voluisti, in cōpēdiis à definitione necessario esse incipiendum. At eadem pag. paulo ante dixeram, accidere tātum posse, ut nōnunquā in eadem perpetuitate doctrinæ, analysis cum genesi cōiungatur, hancque antecedit: præsertim in artium cōpēdiis: tūmq; ab ipsa definitione, propter analysin esse incipiendū. An idcirco tibi videor in omnibus artium cōpēdiis, primo loco definitionē necessariam dicere? Equidē si hoc affirmarem, haberem te, sat scio, sententiæ meæ collaudatorē: sed de eo isto loco profecto nō cogitavi. Neque dubito quin etiam hoc videris: sed affingere aliis falsam sententiā, ut ex ea nascatur occasio calumniæ, sophistarum proprium est & tibi in disputatione contra veteres valde familiare. Id vero in quo mentis & memoriæ impotentiā mihi obiicis (sic enim tu nescio cuius exemplo, obliuionem nominas) nihil amplius pertinet ad coniunctionem Analyseos cum genesi, de qua antea sum loquutus, sed ad solam artis genesin sive synthēsī: nihil ad artium cōpendia, sed ad earum fufam explicationem. Quid ergo miraris à me hoc loco dictū cum eiusmodi ordinē tenere volumus, nihil esse necesse à definitione incipere? Imo fortasse dicere potui, tum nō licere totius artis definitionem primo loco ponere.

Quoniam hæc rei summam continet. Ordo vero eiusmodi non à rei summa incipit, sed à primis eius elementis perducit ad summam. In quo ne quis arbitretur me novi aliquid cōminisci, aut adicere ad ea quæ sunt antea contra te disputata, quo possim ænigmatis tui laqueos effugere, verba mea proferam ex ea pag. fol. 17. quā tu indicasti. At cum artem iam inuentam (inquam ego) & per Analysin constitutā, gradatim componere volumus, nec tam ad eam hominum studia excitare, quam rudes instituere, atque hos à primis elementis ad id quod illa habet summum, per genesin vel synthēsī, quasi manu ducere: tum ut ab eius definitione incipiamus nihil necesse, satisque est si cum ad partem principem summamque ventum fuerit, tum eius naturā definitione aliqua cōplectamur. Non sentis quam distincte à me sint ea exposita quæ tu malitiose confundis, ut monstruosum ænigma tibiingas, ad idque dissoluendum Oedipo opus esse clamites? Atque quod hoc posteriore loco disseruimus, id ipsum est quod in Analytica arte (Topicam nō cōplector) Aristotelem fecisse dicimus. Nam cum illi adiuncta sint ea quæ de simplicium vocum ordinibus, in Categoriis, & de pronuntiatis, libro de Interpretatione ab eodē tradūtur: in iis sic nos exercet, ut nullā totius artis definitionem initio ponat, sed à primis elementis per intermedia, ita manu ducat, ut ex illo adhuc nesciamus quæ instituti summa sit: verum hoc tum demum attingat, cum ad ipsam Analyticam artem est peruentum. Ad illud est, inquires, quod in Aristotele reprehendimus, quodque de prætermissa artis definitione tam sæpe disputauimus. Scio Thessale, & hanc iam pridē agnosco primā de tribus tuis capellis. Sed hoc ipsum est, quod pro Arist. contra te

constanter defendimus: quodque in fusa & copiosa medicinæ explicatione Galenū fecisse animaduertimus, cum ab elementis inceptit, nulla antegressa totius artis definitione, indeque ascendit ad temperamenta, & reliquos medicinæ gradus eodem cōpositionis ordine est persequutus: hoc inquam, est quod grammaticos in sua arte ante te natū fecisse dico & quod nos in hac ipsa, sicut & in logica, discenda sequutos nunquam pudebit prædicare. Cur enim mihi turpe erit confiteri istas artes eo modo didicisse, quo veteres atque imprimis Arist. docuerunt. Venio nunc ad locum alterum de Dialecticæ nomine, quo cum dixi apud Arist. nō significari vniuersam artem differendi, sed eam quæ probabilia sectatur: reuocari te ais pag. 2. fo. 17. ad ineptias tam multis ex Arist. ipso sumptis testimoniis, à P. Ramo explosas. In quo vide quis agas, Thessale. Nam de eo ipso nomine à nobis sæpe admonitus, tandem aliquando postremis tuis Animaduersionibus sententiā nostram probasti. Earum enim lib. 2. ita scribis, *Aristot. verbo rem turbauit cum Dialecticam vocauit eam probabilis artis: sicut persæpe etiam Logicam. Quoties enim in Organo, Logice aut Dialectice verbum usurpauit (frequenter autem usurpauit) ad illam probabilitatis artem accommodauit.* Hæ igitur si ineptiæ sunt, nō meæ tantum sunt, sed etiam tuæ. At illa tibi propria est impostura, quod eadē pag. scribis illud de nomine Dialecticæ ex Aristotele obseruatum, à me Compendioli mei initio esse reiectum. Nam eo loco idem iterum breui scholio à me confirmatum, & quia non poteram generalem differendi rationem Aristotelico vno nomine exprimere (quod tamen primis editionibus mihi exciderat) aperte significatum est, semper hoc apud Aristot. probabilitati esse additum, à nobis tamen præter eius consuetudinem, demonstrandi arti etiam accōmodatum. An non hoc est in Arist. notare, semper Dialecticæ nomen artis esse vel potius facultatis probabiliter differendi de quacunque quæstione? Profecto magna vis est consuetudinis, præsertim cum se ad deteriores partem applicat. Sic enim ea in imponendo & calumniando animū tuum obfirmauit, vt etiam si velis, non possis, credo, inde te ad vllam modestiam recipere.

DISPUTATIONIS TOTIVS CAPITA COLLIGUNTUR.

tur, eaque explicanda Thessalo proponuntur.

Cap. 8.

N perorando, vt firmius inhæreant omnium animis aculei singularis artificii tui, id est imposturæ atque calumniæ, ita mecum agis quasi omnino negauerim in docendi methodo vllum esse descensum à genere ad species imas, per intermedias. In eoque vt me meo gladio iugulasse videaris (saris enim tibi est modo videaris) ex nostra disputatione profers locos duos, quibus hunc progrediendi modum ex Arist. confirmari: atque eādem velut iratus Chremes, tumido dilitigas ore, ipsèque ad nostros artis medicæ doctores conuersus, *vestram, ais,*

Clamo, postulo, obsecro, oro, ploro, imploro fidem.

Addere profecto debuisti, non leuissima, de re, vt quæritur ille fieri in ciuitate facinora capitalia.

Ab amico amante argentum accipere meretrix non vult.

Sed vt adsint, cognoscant, animaduertant, quid in terra de tuis capellis spei sit reliquum. Atqui Thessale, nunquam de illo descensu dubitauit: nunquam de eo tibi eripiendo cogitauit: hunc in Arist. & aliis philosophis potius quam in poëtis & Oratoribus, qua potui diligentia meis semper indicaui & ipse in scribendo vel docendo quoad potui, seruauit. Atque quinquam in vtroque tibi videar valde perturbatus, sum tamen eius obseruatione (quod sine inuidia, apud viros bonos dicere possum) nonnullam commendationem, perpetuo annorum viginti docendi munere, in Academia consecutus. Verum aliud inter nos est controuersum, & hoc quidē non vnum & simplex, sed in aliquot capita distributum. Primum enim inuestigandarum artium sicut & instituentarum, postquam sunt inuentæ, methodum aliquam esse volo eāque pernego potuisse à te comprehendere sub inuentione, quæ tibi tantum singulorum argumentorum est: multo verò minus sub distributione, cui est omnino contraria. Illudque addo, eo ipso loco ex quo orta est tua disputatio, Ari-

Aristotelem, si methodi ullam rationem habuit, illam quam prætermisisti potius indicasse, quam alteram in qua explicanda totus es. Secundo verò, etiam si de methodo artium & scientiarum instituendarum tantummodo inter nos agendum sit: negotium hanc à natura prioribus semper proficisci. Quia in plerisque scientiis vel artibus, id neque potest, neque vult: sed à posterioribus natura, nobis verò notioribus, ad ea deducit quæ secundum naturam sunt priora. Sic enim animaduerto Arist. cū in aliis physicis locis multis fecisse, tum in quæstione de Anima (quæ ut opinor, methodi quadam perpetuitate tractatur) nominatim præcepisse, ut ex obiecto progrediamur ad actionem, ex actione ad facultatem, ex facultate ad aliquam capiendam coniecturam de ipsius animæ essentia. Sic quoque video medicos ex signis deducere ad cognitionem morborum, ex iis ad causas. Atque illud etiam considero, ut in simplicibus notionibus explicandis duplex modus est, vnus ex causis essentia per definitionem exactissimam, alter ex effectibus, per descriptionem: itēque in ratiocinatione nonnunquam per causam effectus concluditur demonstratione exactissima, alias verò contra, causa per effectum, altera tollerabili tantum, sed tamen ad nostram imbecillitatem valdè accommodata: sic in argumenti perpetuitate collocationēque multorum ad rem vnā pertinentium, eandem varietatem posse contingere, quæ haud dubiè methodi diuersitatem parit. Tertio, si illis omnibus prætermisitis, tibi concedamus in omni doctrina instituenda progrediendum esse, sicut vis, à natura prioribus: contendimus tamen adhuc, non eo effici methodum doctrinæ instituendæ omnino esse vnicam atque indiuiduam. Quoniam quod dicitur prius altero, etiam natura, non vnius modi est, sed varium & multiplex. Quandoquidem finis natura prior est mediis & media fine. Itēque totum natura prius partibus & partes toto, addo etiam illud, quod fortasse miraberis, speciem natura priorem esse genere & genus specie. Et tamen non idem modus omnino atque indiuiduus, progrediendi à fine ad media & à mediis ad finem, à partibus ad totum, & à toto ad partes. Ex quibus intelligi videtur methodum doctrinæ instituendæ, numero vnicam dici non posse, quæ à prioribus natura, ad posteriora progrediatur: cum hoc ipsum, à prioribus natura progredi, nemo sanæ mentis vnicum, dicere possit: quod tamen à te nullo prorsus loco est distinctum. Quarto cum Analyti tua sis complexus progressionem à genere ad speciem, à causa ad effectum, à fine ad media, à partibus ad totum, & nonnunquam, pro tua inconstantia, à toto ad partes: quoniam in ea varietate de vocabuli vi quæritur, sæpe diximus, à te iamquidem expectari ut doceas, quibus auctoribus, analyseos nomine ista omnia complectaris. Descensum quidem à genere ad speciem in tractando cuiusque doctrinæ subiecto, scimus Aristotelem valdè esse familiarem: nostraque disputatione eum laudauimus: in quo tua peroratione nobis fucum facere voluisti. sed hanc ille diæresin potius quam analytin nominat. Tu si quos habes in promptu locos contrarios, eos audiemus non inuiti. Quanquam & in eiusmodi descensu id me malè habet, quod ais nos progredi à prioribus natura: Arist. cap. 1. lib. 1. phys. cōtra à prioribus nobis ad priora natura: in quo illum cum poteris tibi conciliabis. Progressionem à causa ad effectum, nusquam quod sciam, Arist. Analytin appellauit: neque verò mathematici, in quorum sinu dormitasse videris: sed potius reuocationem effectus ad suam causam, hoc nomine sunt complexi, ex quo ille demonstrandi artem Analyticam inscripsit. Nec verò magis ex eo docere poteris partium in totum Analytin fieri: Quod si hæc omnia pro tua auctoritate vno Analyseos nomine complecti potuisti: licuit fortasse cœlum terræ permiscendo, methodum doctrinæ vnā nomine dicere, omnino vnicā & specie vel etiam numero indiuiduam, profectò non licuit. Cum iis omnibus si tuam perorationem conferas, senties opinor quam frigide responderis. Etsi ad eadem placet reuocare fundamentum disputationis tuæ, quod prima pag. vna ratiocinatione conclusisti: in eo quoque intelliges falsæ propositioni subiectam esse falsam assumptionem: ut ex illis minimè mirum sit, falsum esse conclusum. Habes Thessale, controuersia inter nos non ignobilis, potissima capita eaque, ut opinor, non indigna, in quorum explicationem tu, quanquam regius professor, incumbas.

Imo verò si tuam personā consideras, ea cura tibi est necessario suscipiēda. Etenim cogitare debes (nec verò dubito quin sæpe cogites) regio professori non modo esse cauendum ne in philosophando aberraret, neue ipse dedecoret suam auctoritatem & Regis maiestatem, sed danda etiam opera ut alios errore liberet: errantes in rectam viam reducat. Atqui si in hac opinione mea error est (quem certè grauem esse oportet, si verum est illud commentum tuum de vnica methodo) nō solum is mihi perniciosus sed rei literariæ maximèque philosophorum ordini. In quo, ut scis, personam aliquam sustineo, & in docendo, contra te nonnunquam disputando, perficio fortasse, ut plerique doctrinæ tuæ singularis, lumen respiciant, & in eodem veterum luto adhuc hæreant. At, inquires, contra tuam vmbra disputas, & tu Thessale, tantum te exerceas ad palum: nō congrederis cum armato aduersario. Cuius arma si leuia tibi esse vidētur, faciliior & certior erit victoria sine sudore & sanguine: & quāquam minus gloriæ ea sit habitura, in homine præsertim tā nobilibus spoliis onusto, erit tamen adolescentibus philosophiæ studiosis, quos his nostris scriptis in contrarias sententias distrahimus, frugifera atque fructuosa. Libri tui quibus deest illa actio quæ te ætatis nostræ Roscium facit, me adhuc commouere nō potuerunt. Vna vox magis afficiet, eaque fortasse nos in tuam opinionem rapiet. Ergo congregiamur cum voles & coram de ista quæstione agamus. Scin' verò quos iudices expectas? Ego profectò ut te ad hanc disputationem alliciam, nullos prorsus recusabo. Vis summa potestas sit penes Illustriss. Cardinalem & Principem, quem tu Mæcenatē tuum appellas, ego verò communem literatorū omnium patronum? Non refugio. Quoniam in iudice siue quæstionis cognitionem quærimus, siue in statuendo & cogendo auctoritatem: hic merito nobis erit instar omnium. Sin, quia iis difficillimis Reipub. temporibus, aliis multis grauioribus occupatus, auocandus ab illis non videtur: rem omnem committamus collegis tuis professoribus regiis, & in eorum sententiam verbāque iuremus. Non potes pro eo vinculo quod tibi cū illis intercedit, nisi æquissimam sententiam ab eis expectare. Ego verò cum illi tua nostrāque legentur & (si modo tantum est otii) nos ipsos coram audierint, si pro te sententiam tulerint: sanctissime iuro me posthac doctrinam tuam, quā antea sum insectatus, quibus potero rationibus exornaturum. Quoniam eorum iudicium plus apud me semper valebit, quā priuata mea opinio. At tu fortasse huius vrbis medicos potius iudices expectes, quod eos tuæ expositionis extrema pag. plus quam reliquos in ista quæstione sapere arbitreris. Quod etiā si intelligā quo artificio feceris, tamē pro nostro ordine gratiā habeo, atque si ita vis, rem totā eius disceptationi iudicioque committo: siue in eo omnium sententiās numerari, siue æstimari pōderariq; velis. Denique quanquā in aliis disputationibus de meo ingenio meaque facultate, sicut decet, cogitans, soleā commoueri, & nonnunquā leniores aduersarios, magis quā par sit, metueret: ad hanc tamē sic mihi videor esse instructus, ut vel iis audientibus qui doctrinæ tuæ sunt amiciores, sperem me obtinere posse, ut omnibus posthac persuasum sit te in quæstione de methodo, nobis plebeis philosophis tanto esse inferiorē, quāto veteribus omnibus in ea superior videri voluisti. Si verò istiusmodi cōditionibus, quas iustas esse negare nō auderes, ad disputationē nō potes pertrahi, & cū maximā verèque philosophicā quæstionem esse fatearis, in ea aduersariū Carpentario grauiorē expectis: hoc primū cogita Thessale, quod omnibus in hac Academia notum esse scis, in Carpentarii quātanis tenuitate, nihil esse, præsertim cū de philosophia quæritur, quod possis aut debeas cōtemnere. Deinde caue ne cū aliqua nostrorū approbatione dicere possim, te ante annos viginti, in prima cōgressione de tua doctrina tā infelicitate cum Antonio Goueano esse versatum, ut ex eo tēpore omnes armatos aduersarios reformidaueris. Caterū si aliud impetrare nō possim: ego auditores meos qua potero diligētia in vetere doctrina retinebo, Lectorem modo rogabo, ne se in hac quæstione, verborū lenociniis & orationis nescio quo artificio, demulceri sinat: sed hoc semper meminerit, tua meaque opinio, rem de qua agitur esse maximā, quæ ornari ipsa non vult, contenta doceri.